

Könyves Magazin

2015/4. 870 FORINT KONYVES.BLOG.HU

KÖLTÉSNET POPRITKUSBAN

Rájátszás –
Az írók a mi
hőseink

MINDEGYIK ÉN VAGYOK

Megjelent Závada
Péter új verses-
kötete

MINDENKI SZINEZ

TÖBB IDŐ

egymásra

Több mint 1 millió termék, 3300 átvevőhely,
kreatív ötletek, törzsvásárlói program,
folyamatos akciók, különleges ajánlatok.
És még több idő élni.

shopline

www.shopline.hu

További részletekért látogasson el a shopline.hu/szolgaltatasok oldalra,
tudjon meg többet, és éljen a Shopline nyújtotta exkluzív lehetőségekkel!

Könyves TARTALOM

CÍMLAP: **MINDENKI SZÍNEZ**

36.

A 2010-es évek legnagyobb örülete: a felnőttkifestő

BÖNGÉSZ:

60.

A KÉPREGÉNYRAJZOLÓ, AKI TALÁLT JOBBAT AZ AMERIKAI ÁLOMNÁL

Futaki Attila gyerekfantasyt, szörnyhorrorrt és Conant rajzolt Amerikában, most pedig lázadó kínai halászhók, francia anarchisták, hipnotizőrök és kubai rabszolgák történeteinek dolgozik.

53.

AMI EGYEDÜL ÁLLVA MARAD, AZ A KULTÚRA

Térey János egy látványos katasztrófafilm díszletei között, a mindjárt beköszöntő jövőben mutatja meg, milyen minidramák játszódnak le az emberek életében.

50.

ZÁVADA PÉTER: MINDEGYIK ÉN VAGYOK

„A kamaszkor zenei lázadása eléggé felemésztette a forradalmi energiáimat, így a versben néhány éve inkább a megnyugvást kerestem.”

54.

PAULA HAWKINS: A LÁNY A VONATON VOLT AZ UTOLSÓ ESÉLYEM

A lány a vonaton egyike az idei év gigasikereinek, januári megjelenése óta több millió példány kelt el belőle a világon, és itthon is az eladási listák élén landolt.

32.

LEVÉL 117 MAGYAR LÁNYNAK: INTERJÚ GÁRDOS PÉTERREL

Gárdos Péter filmrendező csak édesapja halálát követően szerzett tudomást arról, hogy az otthoni szekrény két, színes szalaggal átkötött paksamétát rejteget.

40.

46.

Könyves TARTALOM

FRISS:

26. MARGÓ-DÍJ: KI LESZ A LEGJOBB ELSŐKÖNYVES?

A Margó-díj irodalom- és olvasás-népszerűsítő céllal jött létre, hogy végre az első könyvekre is a megérdemelt figyelem irányuljon.

30. AGATHA CHRISTIE 125

Infografika

40. BRÜCKNER JÁNOS

Imádok közhelyekkel foglalkozni

46. AZ ÍRÓK A MI IGAZI HŐSEINK

Hogyan lett a Rájátszás költők és zenészek együttműködéséből örömmzenélő koncertzenekar?

EGY SZUSZRA:

4. Ajánló

7. Blokk

22. SORVEZETŐ

A gyerekkönyv simogasson, a thriller karcoljon

24. ÍGY KÉSZÜLT SPECIÁL

Hazai Attila:
A dilettantizmus és a zsenialitás határán

68. NÓRA POLCA

Winkler Nóra rovata
Szívek szállodája

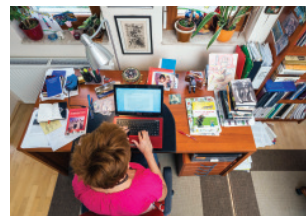

70. KÖNYVVIZSGÁLÓ

Weyer Balázs rovata
Paddington és a mágikus realizmus

72. TÁRGYALÁS

Kiss Noémi

74. KÉRDÉS-&VÁLASZ

Alföldi Róbert

76. HÁROM KÍVÁNSÁG

Mostantól minden számban választunk három könyvet, amit nagyon szeretnénk magyarul is kézbe venni.

AZ OLVASÁS ELÉ

A Margó-díj tízes listájának kihirdetése után nem sokkal két szerző is emailt írt, hogy elvinné a benevezett, de tovább nem jutó könyveit. Mindketten magánkiadásban dobták piacra a regényüket. Az író, Harper Leeval ellentétben nem a fióknak ír, mert az irodalmi művek nem az írással, hanem az olvasással születnek meg. A Margó-díjra nevezett 47 címből nyolcat a szerzők a saját pénzükből adtak ki.

Itthon kisebb lépésekkel fejlődik a magánkiadói világ, de hamarosan itt is léptékváltás várható, ha abból indulunk ki, hogy az Amazon tavalyi ekönyveladásainak 31 százalékát már olyan könyvek adták, amelyek nem a hagyományos, kiadói úton jutnak el az olvasókhoz. Ami szintén fontos: a teljes ekönyvkiadásból származó bevétel 20 százaléka független szerzőkhöz érkezik be, és ezek a számok folyamatosan növekednek.

Az internet és az ekönyv alapjaiban változtatja meg a világot

könyvkiadását, kialakítva egy surranópályát. Miért egy kiadó döntse el, hogy valaki író-e vagy sem, ha erről igazából az olvasók döntenek? Az interneten minden elfér, az olvasók pedig teszik a dolgukat: olvasnak, majd megosztják az élményeiket, vagyis elvégzik a kiadói munkát azzal, hogy a jobb könyveket kiemelhetik az ismeretlenből. Ahogy például a Libri Kiadó lecsapott a népszerű bloggerre, Oravecz Nórára, akinek első könyve magánkiadásban jelent meg ekönyvformátumban, majd mára az egyik legtöbb példányszámot eladó szerzőjük lett.

A lényeg, hogy bárki magánkiadó lehet, aki képes wordból PDF-et konvertálni, majd belistáztatni a könyvét valamelyik ekönyvárúházbán. Az más kérdés, kiből lesz író, de szerencsére az olvasóközösségek elvégzik a piszkos munkát, a szelektálást.

A magánkiadásban megjelenő szerzők hosszú távon megváltoztatják majd a könyvpiacot is, és

nem csupán azért, mert ők határozzák meg könyvük kereskedelmi árát, így a kiadók árképzésével szemben könnyen veszik fel a versenyt. Számukra a könyv megjelentetése nem az út vége, csak a kezdete, hiszen saját maguk marketingesei is lesznek: nemcsak dedikálásokon vagy felolvasásokon találkoznak az olvasóikkal, hanem közvetlenebb kapcsolatot tarthatnak velük a Facebook- vagy Twitter-oldalaikon.

A magánkiadás egyszerű, a regényírás a nehéz. De sokaknak sikerült: Margaret Atwood, Ernest Hemingway, Stephen King és Virginia Woolf is adtak ki saját forrásból könyveket pályájuk során, és bejött nekik.

Valuska László

Libri Shoptline

A LIBRI SHOPLINE
CÉGCSOPORT FÜGGETLEN
KÖNYVES MAGAZINJA

IMPRESSZUM

FŐSZERKESZTŐ: VALUSKA LÁSZLÓ • **SZERKESZTŐ:** ROSTÁS ENI • **OLVASÓSZERKESZTŐ:** SZALAI BALÁZS • **KORREKTOR:** SZALAI BALÁZS • **MŰVÉSZETI VEZETŐ:** SZABÓ M. BENCE • **FOTÓ:** VALUSKA GÁBOR • **BORÍTÓ:** BRÜCKNER JÁNOS • **KÖZREMŰKÖDŐK:** APRÓ ANNAMÁRIA, HEGEDŰS BARBARA, ILLÉS ZSÓFIA, OROSZ ANNA, RUFF ORSÓLYA, RUSZNYÁK CSABA, WEYER BALÁZS, WINKLER NÓRA • **ELSŐ LAPTERV:** KENCZLER MÁRTON • **KIADÓ:** KULTÚRKOMBINÁT KFT., 1024 BUDAPEST, KELETI KÁROLY U. 15/C., TELEFON: (361) 266-5407 • **NYOMDAI ELŐÁLLÍTÁS:** CREW PRINT KFT., 1161 BUDAPEST, JÁNOS U. 175., TELEFON: (361) 401-3045, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ: SZAMOS TAMÁS • **LAPMENEZSER:** MÉTH BARBARA, TELEFON: (3630) 948 5123 • **HIRDETÉSI MENEZSER:** BALÁZS JENŐ • **HIRDETÉS:** SALES@CEMPX.HU • ISSN 2063-2614

**Könyves
Blog**
KONYVES.BLOG.HU

**Könyves
Podcast**
MIXCLOUD.COM/KONYVESBLOG
BIT.LY/KONYVESBLOG

Könyves AJÁNLÓ

OKT
9.

LUDWIG GOES POP + THE EAST SIDE STORY LUDWIG MÚZEUM

Andy Warhol, Roy Lichtenstein és Tom Wesselmann, a magyarok közül pedig mások mellett Keserü Ilona és Bak Imre művei is láthatóak lesznek azon a nagyszabású kiállításon, amelynek októbertől Köln és Bécs után Budapest adhat otthont. A Ludwig Múzeumok alapját képező, Peter és Irene Ludwig által létrehozott gyűjtemény talán legismertebb eleme a pop-art-anyag, amelyben az ikonikus művek mellett megtalálhatók a kevésbé ismert alkotók, valamint az irányzat európai képviselőinek munkái is. A Budapesten kiállított művek kiegészülnek a korszak magyar és kelet-európai alkotóinak munkáival.

M* MARGÓ IRODALMI FESZTIVÁL KÜLÖNKIADÁS

MUZIKUM, TOLDI,
FŐVÁROSI SZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR

OKT
8. OKT
9. OKT
10.

Több fővárosi helyszínen a kortárs irodalom legjavából válogatva jelentkezik a Margó őszi különkiadása október 8-10. között. A 25 éve elhunyt Ottlik Gézára emlékezik többek közt Parti Nagy Lajos, Garaczi László és Cserna-Szabó András, megidézve Ottlik 70. születésnapjára ajándékát, egy rajzlapot, amire Esterházy Péter 250 óra alatt másolta le az *Iskola a határon*.

A Margó különleges vendége lesz Röhrig Géza, akit a szélesebb közönség Nemes Jeles László cannes-i díjas, a szaksajtó szerint Oscar-díjra is esélyes *Saul fia* című filmjének főszereplőjeként ismerhet. Röhrignek *Dead Beard* címmel jelenik meg regénye ősszel Amerikában, a Magvetőnél tavasszal verseskötetettel jelentkezik. A Margón mutatja be új könyvét Závada Péter (*Mész*), Darvasi László (*Isten*.

Haza. Csal.) és Térey János (*A Legkisebb Jégkorszak*) is. Jön a Nobel-esélyesként is emlegetett román Mircea Cărtărescu, aki Káprázat-trilógiájának frissen megjelent harmadik kötetét hozza, és itt lesz *A vágyakozás enciklopédiájának* szerzője, a norvég Hilde Østby is. A Margó különkiadásának utolsó estéjén pedig az is kiderül, ki kapja elsőként a legjobb elsőkötetesnek járó Margó-díjat.

MACBETH

RENDEZŐ: JUSTIN KURZEL

OKT
29.

FILM

Kell-e jobb ajánló egy Shakespeare-adaptációhoz annál, mint hogy a főszerepeit Michael Fassbender és Marion Cotillard alakítják? Szerepeikkel olyan nagy elődök nyomdokába lépnek, mint Ian McKellen és Judi Dench, vagy Patrick Stewart és a Fehér király-filmben is szerepet kapott Greta Scacchi. Három boszorkány megjósolja Macbethnek, hogy egyszer Skócia királyi

székébe ülhet. A jóslattól megrészegült thán a királygyilkosságtól sem riad vissza, hogy minél hamarabb megkaparinthassa a trónt, és koronázása után vérengzésbe kezd, hogy minél jobban bebiztosítsa hatalmát. Shakespeare legsötétebb, legragikusabb drámáját sokadszorra *A snowtowni gyilkosságokat* jegyző Justin Kurzel vitte filmre.

NOV
15.

ARIEL PINK

DÜRER KERT | JEGYÁR: 3900/4900 FT

Bár októberben Morrissey is tiszteletét teszi Budapesten, az ősz klubkoncertje mégsem a leggharcosabb vegetáriánus fellépése lesz, hanem valami egészen más. A kaliforniai DIY-színtérről a Dürer Kertbe érkezik a „naiv indie” örült énekes-dalszerzője, Ariel Pink, aki mindenféle stílust és korszakot keverve hoz létre egészen egyedi kakofóniát. Legutolsó albuma, a Csukás Istvánt idéző *pom pom* kedvesebb, mint Picur az iskolai szünnapokon, színesebb, mint Festéktüsszentő Hapci Benő kreálmányai, és változatosabb, mint Gombóc Artúr csokoládéízlése. Működő íróniaradarral az év koncertje lehet.

„**F**orszírozott, rohamos szülés során somatomentálisan és mentálisan súlyosan sérült csecsemő” – hangzott az orvosi diagnózis, miután megszületett Zsuzsi. A kislány hét évet élt, édesanyja pedig harminc évvel a történetek után döntött úgy, megírja együtt töltött éveiket, amelyeknek egy erőszakos férj és egy halva született kisfiú is a része volt. A tavalyi év egyik legmegrázóbb és egyben legbátrabb regénye egyértelműen Péterfy-Novák Éváé volt, aki az *Egyasszonyba* hét év minden örömét és bánatát belesűrítette. A könyvből most színdarab készült, a rendező Paczolay Béla, az anyát Tenki Réka alakítja.

OKT
21.

EGYASSZONY

JURÁNYI INKUBÁTORHÁZ

Aki sokat markol, sokat is fog

Új Citi Life hitelkártyája mellé most markoljon
extra 15 000 Citi Forintot és gyűjtsön továbbiakat is!

Citi Life hitelkártyával minden vásárlásból visszajár:

- élelmiszerüzletben 3%²,
- tankoláskor 2%²,
- ha máshol vásárol 1%,
- 1000 partnerüzletben 2-15%!

www.citilife.hu
06 1 288 88 88

THM: 40,4%

citi[®]

1 Citi Life hitelkártya-igénylés esetén a főkártyabirtokosnak 15 000 Citi Forint csatlakozási bónuszt ír jóvá a bank a feltételek teljesülését követő munkanapon, amennyiben a főkártyabirtokos igényléskor megadja mobiltelefonszámát és e-mail címét, továbbá hozzájárul, hogy ezen elérhetőségekre a bank termékeiről és szolgáltatásairól üzenetet kapjon, valamint e-számlakivonatot igényel és a jóváhagyásától számított 30 napon belül a kártyájával költ vagy készpénzt vesz fel. Az ajánlat más kártyaigénylési kedvezménnyel nem vonható össze és nem vonatkozik már meglévő Citibank hitelkártyák cseréjére.

2 A jóváhagyástól számított első 3 hónapban havi elszámolási időszakonként belföldi kiskereskedelmi élelmiszerüzletben max. összesen 100 000 Ft összegig 3%, belföldi tankoláskor max. összesen 50 000 Ft összegig 2%, az efeletti vásárlásokra valamint a 4. hónaptól kezdődően minden - nem partnerüzletben történő - vásárlás után 1% Citi Forint jóváírás jár, minden 100 Ft vásárlás után a vásárlás könyvelési napját követő, legfeljebb harmadik munkanapon. A hitelkártyával történt vásárlások után a hatályos Kamat- és Díjtáblázatban meghatározott vásárlási jutalék kerül felszámításra.

Könyves BLOKK

- A** 15. **Ainsworth, Eve:** 7 nap
16. **Andrews, Jesse:** Én, Earl, és a csaj, aki meg fog halni
- B** 14. **Bartos Erika:** Együtt lenni jó!
11. **Bolaño, Roberto:** A Harmadik Birodalom
- D** 18. **Darvasi László:** Isten. Haza. Csal.
- E** 8. **Eggers, Dave:** Hologram a királynak
- F** 16. **Filer, Nathan:** A zuhanás sokkja
- G** 15. **Grey, Jacob:** Vadak
- J** 15. **Jung Tjønn, Brynjulf:** A világ legszebb mosolya
- K** 10. **Kondor Vilmos:** A büntől keletre
- L** 12. **Lagercrantz, David:** Ami nem öl meg
- M** 18. **Macintyre, Ben:** Kém a csapatban
15. **Mandl Péter:** Kiskobold és a szőrös idegen
13. **McEwan, Ian:** Mézesmadzag
14. **Mizielinski, Daniel / Mizielinski, Aleksandra:** Világlátó
8. **Moore, Christopher:** Bolond
9. **Moskát Anita:** Horgonyhely
- O** 14. **Oldenhave, Mirjam:** Danny bá' és az eleven osztály
- Ø** 13. **Østby, Hilde:** A vágyakozás enciklopédiája
- R** 18. **Robinson, Kim Stanley:** Aurora
- S** 8. **Simmons, Dan:** Ílion
- V** 11. **Vann, David:** Akvárium
17. **Varga Krisztián:** Ellenség a baloldalon
- W** 10. **Williams, John:** Stoner
14. **Woltz, Anna:** Black Box

Hologram a királynak

Dave Eggers

EURÓPA **340** **2990**

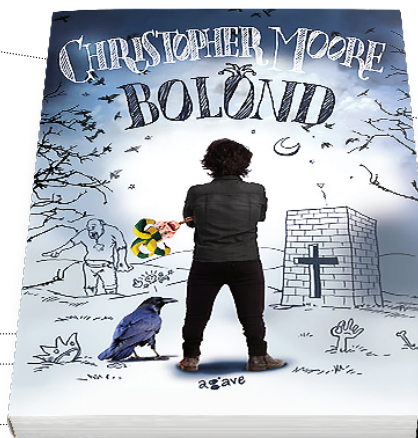
„Alan Clay a szaúd-arábiai Dzsiddában ébredt.”

A 21. század Willy Lomanje csak azért nem pusztul bele a haszontalanságba, mert mindig lesz egy újabb multi, amelynek oltalmazó dobozrodáiban láthatatlannak tetteheti magát. A király hologramjának főhőse, Alan Clay nem

Godot-ra, hanem a szaúdi királyra vár egy épülő szaúd-arábiai luxusváros közepén, hogy fiatal kollégáival olyasmiről prezentáljon neki, amiről fogalma sincsen. Figurájával Eggers megteremtette a vállalati környezet és globalizáció

felesleges emberét, aki remek fickó ugyan, ám korábbi kudarcai miatt cselekvőképelené bénult, és nem tud változtatni életén. Az egyik kudarchoz ráadásul a Schwinn-Csepelnek is van némi köze, a Rio Negrón ringatózva pedig még Soros

György alakja is megidéződik. A regényből az irodalmi adaptációkban otthonosan mozgó Tom Tykwer (*Parfüm: Egy gyilkos története, Felhőatlász*) forgatott filmet, feleslegesnek Tom Hanks képzeli majd magát a vásznon. (RE)

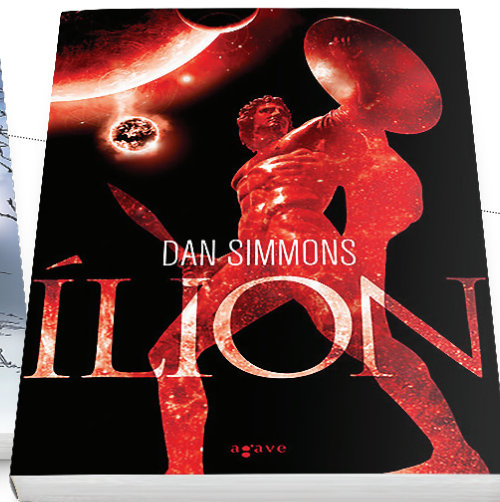
BOLOND

Christopher Moore

AGAVE **288** **3280**

„- Faszparaszt! - rikantotta a holló.”

Christopher Moore termékeny munkásságán végigtekintve két dolgot biztosan leszögezhetünk: mindig új zsánert vesz célba, és a humorban nem ismer tréfát. Most a világirodalom egyik legfontosabb drámáját, Shakespeare *Lear királyát* forgatta ki, a király udvari bolondja, a leleményes és éles eszű Tarsoly szemszögéből ábrázolva Britannia királyi udvarának intrikákkal és bujálkodással teli, roppant fárasztó mindennapjait, ahol az embernek örökké résen kell lennie, ha életben kíván maradni. A milió középkori, a humor fekete, alpári és roppant mód altáji, Pék Zoltán fordítása kiváló, Tarsoly és az olvasó pedig már meg sem lepődik, amikor a történetet megzavarja egy „rohadt szellem” és három rusnya boszorkány. (OA)

İLION

Dan Simmons

AGAVE **672** **4680**

„Harag.”

Simmons 2003-as, Locus-díjas űroperája a legjobbnak tartott tetralógiája, a monumentális *Hyperion Cantos* léptékét és stílusát idézi, ám hangvétele könnyedebb, játékosabb. A történet krónikása az akarata ellenére feltámasztott klasszika-filológus, Hockenberry professzor, aki kezdetben a homéroszi eposz űrbéli újrajátszását kommentálja nem kevés gúnnyal. Mindeközben a Marson istent játszó

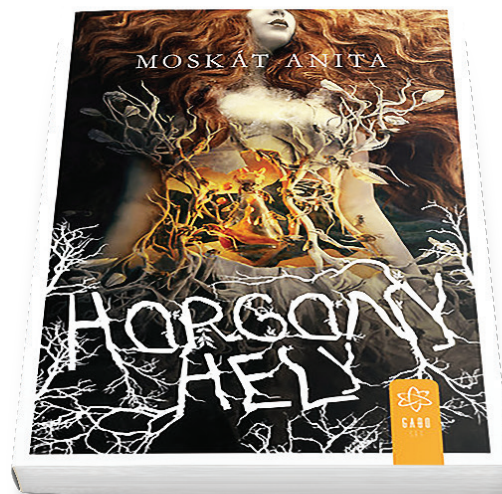
mesterséges intelligenciák múlatják az időt, a Földön élő maroknyi ember az elveszett múltat keresi, a Jupiter egyik holdján pedig humanista moravec robotok indulnak veszélyes küldetésükre. Az epikus történet keretét az *Íliász* adja, ám Simmons Homérosz mellett többek között Shakespeare, Nabokov és Proust műveire is reflektál, így nagy ívű science-fiction regénye igazi intertextuális csemege. (OA)

Horgonyhely

Moskát Anita

GABO 448 3490

„- Itt nem szülhetsz! - hadarta Vazil, és kirohant a fedélzetre.”

Emlékeznek még a *Védett férfiak* mindenre elszánt feministáira, akik a férfiakat a társadalom számára teljesen haszontalannak tartották? Teljes kiiktatásuk végül nem sikerült nekik, de unokáik most megpróbálkoznak valami nagyon hasonlóval. Az ő világukban gyereket várni a legnagyobb szabadság: szó szerint, ugyanis az ember születésétől fogva röghöz, illetve horgonyhelyhez kötött, és a vándorlás olyan privilégium, ami csak a terhes nők számára adatik meg. Moskát komplex és hatalmas fantáziával felépített világában mindent a nő irányít, a férfit kizárólag egyetlen testrészéért tűri meg. Ezen próbál változtatni Vazil, az élményárus, aki más nők kihasználását és halálba küldését sem tartja elég

nagy árnak ahhoz, hogy rájöjjön, hogyan tudná elmozdítani horgonyhelyéről meddő szerelmét, és vele az egész elnyomott, kismemizett, tenyészímként tartott férfitársadalmat. A föld viszont nem engedi el olyan könnyen porból lett gyermekeit. A *Horgonyhely* bátor, elgondolkodtató és néha egészen zavarba ejtő szatíra a szexizmusról, a relációs jelek megváltoztatásával pedig egészen ismerőssé válhat. Moskát Anitára nem árt odafigyelni, első két kötetével jelentősen felkavarta a magyar fantasy állóvizét. (RE)

HIRDETÉS

AZ AKADÉMIAI KIADÓ ÚJDONSÁGAI

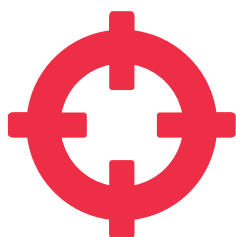
A bűntől keletre

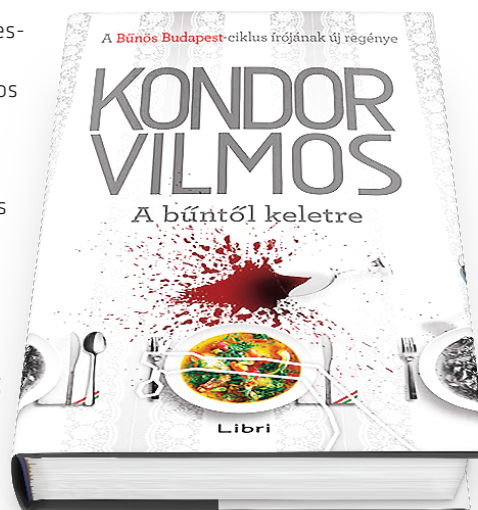
Kondor Vilmos

LIBRI 532 3990

1 „Ferenczy igyekezett nyugodt maradni, miközben a házaspár közti szócsatát figyelte; már amennyire csatának lehetett hívni azt, ahogy a férfi válogatott gorombaságokat vágott a felesége fejéhez.”

A harmincas-negyvenes-ötvenes évek Budapestje után Kondor Vilmos a jelen Magyarországra rántja vissza olvasóit, ráadásul rögtön egy politikai gyilkosság kellős közepébe. Egy derűsnek ígérkező születésnap ebéden életét veszti a miniszterelnök, belefutad egy tál minestrone-levesbe. Az egész ország felbolydul, a rendőrök forró nyomon indulnak a lehetséges elkövetők nyomába, és hamar le is tartóztatnak néhány embert. Persze akad, aki közben sajnálatos módon elhalálozik. Egyedül Ferenczy századost nem hagyja nyugodni a gondolat, hogy a gyors eljárás talán nem az igazi tetteseket kerítette kézre, így saját szakállára nyomozni kezd. A szálak Veszprémbe és a Bakony kis falvaiba vezetnek, a kutatás pedig családi, politikai és személyes titkok kusza halmazát tárja föl. (RO)

Stoner

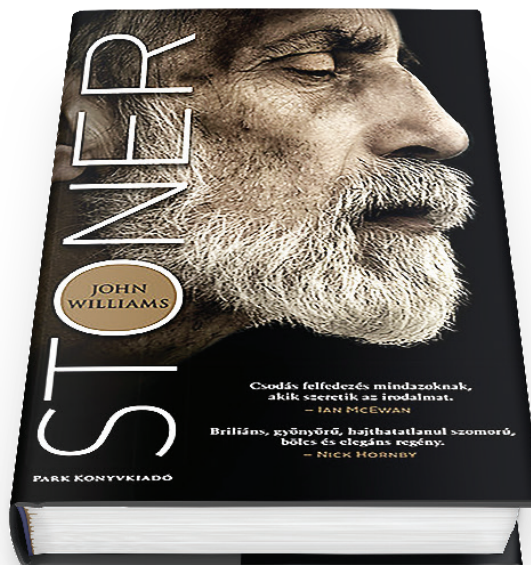
John Williams

PARK 356 3900

1 „1910-ben, amikor a Missouri Egyetemre beiratkozott, William Stoner tizenkilenc éves volt.”

„Az egyetlen dolog, amiben biztos vagyok, az, hogy ez egy jó regény” – írta ügynökének 1963 nyarán harmadik kötetéről John Williams, és remélte, hogy erre idővel mások is rájönnek majd. Ötven évvel később a Stonerből bestseller lett. A címszereplő, William Stoner 1910-ben lép be a Missouri Egyetem kapuján, és a következő 46 évben nem is mozdul onnan. Ezalatt a fél évszázad alatt semmi jelentős nem történik vele: bent ragad egy rossz házasságban, végignézi lánya életének kisiklását, közepes

tanárból népszerű, majd bogaras öreg professzor lesz, szerez egy munkahelyi ellenséget, és az emberélet útjának felén megismeri az igazi boldogságot. Épp úgy éli szürke, csalódásokkal teli hétköznapjait, mint bármelyikünk, a regény mégis ezeknek a szürke hétköznapoknak a bemutatásától válik döbbenetesen erőssé, megrendítővé és végtelenül szomorúvá. Williams prózája csendes és belenyugvó, mint főszereplője, olvasása közben pedig óhatatlanul felmerül a kérdés: ránk hányan fognak emlékezni, miután meghaltunk? (RE)

A Harmadik Birodalom

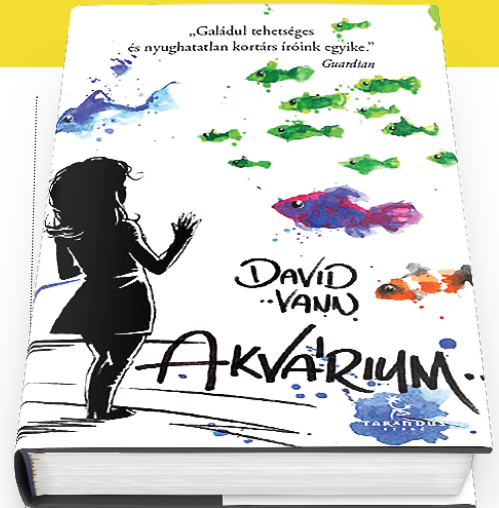
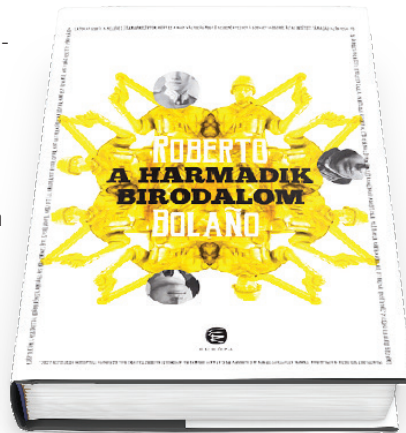
Roberto Bolaño

EURÓPA 336 3290

„Az ablakon át behallatszik a tenger morajlása hozzákeveredik még az utolsó éjszakázók viháncolása és valami más zaj is, talán a pincérek rakják el az asztalokat a teraszon, meg időnként elhalad komótosan egy-egy kocsi is a Paseo Maritimón, a szálloda többi szobájából pedig tompa, azonosíthatatlan duruzsolás szűrődik be.”

Bolaño posztumusz regényének főhőse, Udo Berger legszívesebben fiktív hadseregeket mozgat egy hatalmas faasztalon. Udo ugyanis *wargamer*, komplett háborúkat játszik le fejben, sőt levélben, és még a spanyol turistaparadicsomban sem képes elszakadni a frontvonalától. Barátnője, Ingeborg figyelmen kívül hagyja az első közös nyaralásukat töltő fiatal párok legfontosabb szabályát (ti. Ne ismerkedj idegenekkel!), és összebarátkozik Charlyval és Hannával, ám kapcsolatuk pár nappal később nem várt fordulatot vesz, Udo pedig egyedül marad a szállodában egy gazdáját vesztett szőrfdesztkával, egy összeégett arcú vízibicikli-kölcsönzővel és egy plátói kamaszszerelm emlékével. Bolaño regénye oldalról oldalra növeli a szorongásunkat, sötét és nyomasztó, mint egy esős délután a nyaralás utolsó napján. (RE)

AKVÁRIUM

David Vann

TARANDUS 256 2990

„Olyan csúf volt, hogy nem is látszott halnak.”

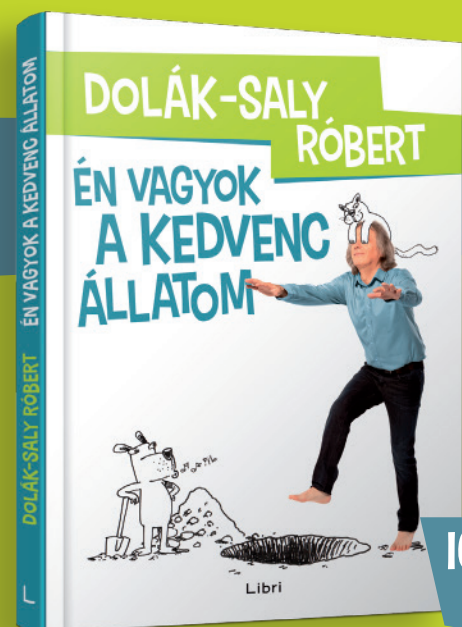
Caitlin egy nap furcsa öregemberrel ismerkedik meg az Akváriumban. Közös fejtik meg a halak jellemét, majd a gyerek hazasiét, hogy dokkmunkás anyjával közösen folytassa a reménytelen szegénységben élők monoton életét. Ám hamarosan kiderül, hogy az öregember ismeretlen ismerős, és Caitlin életét a családi múlt gondosan rejtegetett szörnyűségei festik koromfeketére. A kiszolgáltatottság, a magány és a bosszúvágy megeszi a felnőttek lelkét, egy kislányt pedig arra kényszerít, hogy fájdalmasan és túl hirtelen nőjön fel. (HB)

HIRDETÉS

DOLÁK-SALY, RÓBERT

ÉN VAGYOK A KEDVENC ÁLLATOM

KUTYA-CICA VERSEK FELNÖTTEKNEK ÉS GYEREKEKNEK

Libri
Kiadó

IGOR
LAZIN
RAJZAIVAL

A tetovált lány túlélte teremtőjét

AMI NEM ÖL MEG
David Lagercrantz

ANIMUS 496 3980

VAN-E HÁLÁTLANABB FELADAT, MINT AZ ÍRÓÉ, AKI EGY VILÁGSIKERŰ TRILÓGIA FOLYTATÁSÁRA SZERZŐDIK? ALIGHA, ETTŐL FÜGGETLENŰL HIBA LENNE SAJNÁLNI A SVÉD DAVID LAGERCRANTZOT.

Az eddig jobbra az Ibrahimović-életrajzáról ismert író ugyanis mára végérvényesen beírta nevét a Millennium-történelembe. Augusztus végén nagy médiacsinnadrattával közel negyven országban egyszerre jelent meg Lisbeth Salander és Mikael Blomkvist történetének folytatása – évekkel azután, hogy az eredeti széria írója, Stieg Larsson szívrohamban elhunyt. A svéd kiadó úgy őrizte az *Ami nem öl meg* kéziratát és szerzőjét, mint az atomtitkot, gondosan ügyelve, hogy a hivatalos megjelenés napjáig ne szivároгjon ki egyetlen részlet sem. Így jó sokáig csak találgatni lehetett, és persze vérmérséklettől függően ujjongani vagy éppen dühöngeni a negyedik rész megjelenése miatt. Nem lehet elvonatkoztatni a tényről, hogy az *Ami nem öl meg* című regényt már egy teljesen más ember írta, ám Lagercrantz egyáltalán nem vallott kudarcot.

A megjelenést övező viták nagy része egyértelműen etikai volt: folytatható-e egy olyan sorozat, melynek írója már több mint tíz éve halott? A két ellenpólust Stieg Larsson egykori élettársa, Eva Gabrielsson és az író hivatalos örökösei, azaz az apja és a bátyja képviselte. Gabrielsson már a gondolatától is rosszul volt, hogy valaki más írja tovább a szériát; korábban úgy nyilatkozott, hogy Larsson legalább kétszáz oldallal elkészült a negyedik résznek tervezett kötetből, bár az egyelőre nem teljesen világos, hogy ezek az iratok kinek a birtokában vannak, a jogokat immáron birtokló Larsson család azonban hallani sem

akar arról, hogy a nő egyedül kezelje a szerzői örökséget.

Lagercrantz a saját folytatásához semmit sem használt fel Larsson korábbi jegyzeteiből és vázlataiból, az *Ami nem öl meg* ugyanakkor nagyjából ott folytatja Blomkvist történetét, ahol szerzője a harmadik részben abbahagyta. Azzal a különbséggel, hogy ez a világ már nem feltétlenül nyitott Mikael Blomkvist módszereire, akinek a Zalachenko-ügy óta nem akadt igazán nagy dobása. Egyesek arról is sutognak, hogy a legendás Blomkvist ideje esetleg leáldozott: „Egy rakás fiatal újságíró is megjelenési lehetőséget látott az ügyben, azzal, hogy rámutattak, Mikael Blomkvist nem egy modern gondolkodású ember, hiszen sem Twittert, sem Facebookot nem használ, inkább valami letűnt kor lovagja, a hőskoré, amikor még volt arra pénz, hogy az ember fura, régi, ócska papírokba temetkezzen.”

A Lagercrantz-univerzum vadonatúj szereplője, a mesterséges intelligenciát kutató Frans Balder azonban éppen őt keresi meg, hogy egy első látásra ipari kémkedésnek tűnő, ám valójában annál sötétebb ügyben a segítségét kérje. A történet szerint Balder évekig az Egyesült Államokban dolgozott, ám most hazatért, és magához vette autista fiát, Augustot. Éjszakai találkozára hívja Blomkvistet, ugyanis muszáj valakivel megosztania tudását és kételyeit, késlekedésre nincs idő. Az újságíró hamar a dolgok sűrűjében találja magát, és mire egyet pislog, egy olyan ügyben nyomoz, melyben az állam és a szervezett bűnözés csápjai szorosan összefonódnak. A szálakat pedig korábbi harcostársa, Lisbeth Salander segítségével nélkül valószínűleg képtelen lenne kibogozni.

Lagercrantz érezhető tisztelettel nyúlt a larssoni szereplőkhöz, és a mellékalakok

közül is nagyon sokat szerepeltet, így több jelenetben felbukkan Jan Bublanski felügyelő vagy Lisbeth egykori gyámja, Holger Palmgren. A legérdekesebb egyébként éppen Salander: Lagercrantz sorozatos flashbackek formájában idézi fel a lány múltjának kulcseseményeit, amit tekinthetünk egyfajta mankónak ahhoz, hogy minden olvasó képbe kerüljön a trilógia fontos eseményeivel kapcsolatban, de értelmezhető sajátos hommage-ként, főhajtásként is a kultikus író és sorozata előtt. Ennél azonban sokkal érdekesebb, hogy Lagercrantz újabb adalékokkal bővíti a lány kusza családi történetét, ezzel pedig egyértelműen meg is teremti a folytatás lehetőségét

Folytatás biztosan lesz, még ha egyelőre senki nem is beszél róla. A tetovált lány ugyanis annyira erős brand, népszerűsége olyannyira töretlen, hogy nagy meglepetés lenne, ha a svéd kiadó nem tervezné már az ötödik kötetet. Stieg Larsson bátyja, Joakim például egy interjúban azt fejtegette, hogy azért választották éppen Lagercrantzot, mert az ő könyveit olyan emberek is forgatják, akik amúgy nem nagyon olvasnak. Szerinte sokaknak éppen az *Ami nem öl meg* lehet a belépő a Millennium világába, felnőtt ugyanis egy új generáció, amelynek tagjai már nem feltétlenül ismerik Stieg Larsson könyveit, de az új megjelenéssel felfedezhetik maguknak az eredeti trilógiát. A folytatást ellenzők lényegében eltemetnék Larsson írói munkásságát, ám ő és az apja azon vannak, hogy az a jövőben is eleven legyen. Lagercrantz nem vallott szégyent a folytatással, lendületesen megírt, fordulatos könyvet tett le az asztalra. És ha mást nem is, azt biztosan kijelenthetjük, hogy James Bond, Poirot és Sherlock Holmes után a tetovált lány is beállt azoknak az irodalmi legendáknak a sorába, akiknek sikerült túlélniük az eredeti alkotójukat. (RUFF ORSOLYA)

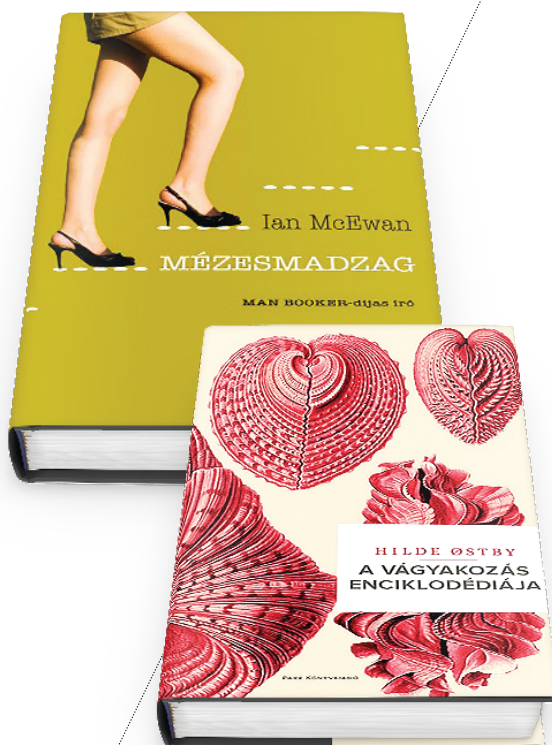
Mézesmadzag

Ian McEwan

SCOLAR 17335 03950

1 „Serena Frome-nak hívnak („frúm”-nak ejtendő), és csaknem negyven évvel ezelőtt titkos küldetéssel bízott meg munkaadóm, a brit nemzetbiztonsági szolgálat.”

Lehetetlen műfajkombináció a *Vágy és vezeklés* szerzőjétől: irodalmi kémregény, valahol félúton Doris Lessing és Ian Fleming között. Londonban járunk az 1970-es évek elején. Az MI5 beszerz egy cambridge-i frissdiplomást: Serena feladata az lesz, hogy a gyanútlan pályakezdő író, Tom Haley-t antikommunista művek írására ösztönözze. A fiatalok között azonban kölcsönös vonzalom ébred, a megfigyelt és megfigyelő szerepei fokozatosan összemosódnak és felcserélődnek. A szövevényes cselekményen kívül az álirodalmi szöveget felvonultató, retrospektív naplóformában megszólaló, friss, önironikus hang is a regény elvitathatatlan érdeme. Az egész történetet új megvilágításba helyező végső csavarról nem is beszélve. (S-P. Á.)

A VÁGYAKOZÁS ENCIKLOPÉDIÁJA

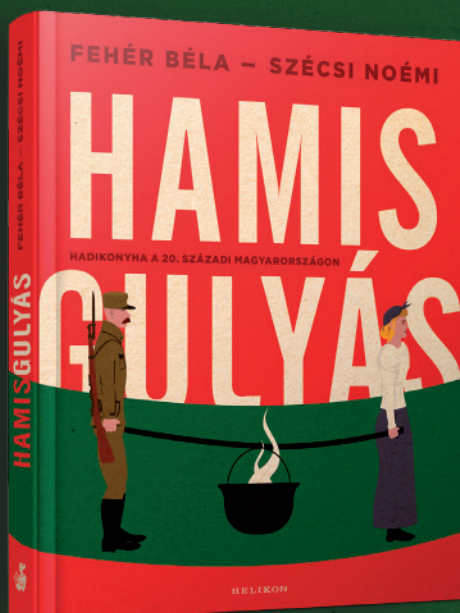
Hilde Østby

PARK 17244 02900

1 „Amikor az élet legfontosabb kérdésével, nevezetesen a szerelemmel akarunk foglalkozni, kevés olyan tudományos segédeszköz adott – ha ugyan egyáltalán adott –, amelyre hagyatkozhatnánk.”

Hilde Østby szinte a lehetetlenre vállalkozott, amikor úgy döntött, hogy enciklopédikus alaposággal vázolja fel a szerelem természetrajzát. Egzakt mérőszámok híján ismert és ismeretlen szerelmesek történeteinek keresztül tárja fel azt, hogy mi mozgatta például a Dante után sóhajtozó Beatricét, szívós alaposággal kikutatja, mi volt Jeanne D'Arc legnagyobb titka, amelyet a francia királyi család és a Vatikán is évekig rejtgetett, és kideríti, pontosan mikor is döntött úgy VIII. Henrik, hogy végérvényesen Boleyn Annára cseréli Aragóniai Katalint. Humorral és testnedvekkel bőségesen átítatott könyvében azonban a névtelen könyvtáros vagy a zenésztársába belebolonduló lesbikus zongorista is a híres szerelmesekhez hasonló, igazán fontos szerephez jut. (RO)

HIRDETÉS

HADIKONYHA A 20. SZÁZADI MAGYARORSZÁGON

FEHÉR BÉLA ÉS SZÉCSI NOÉMI ÚJ KÖTETE A HELIKON KIADÓ GONDOZÁSÁBAN

Libri

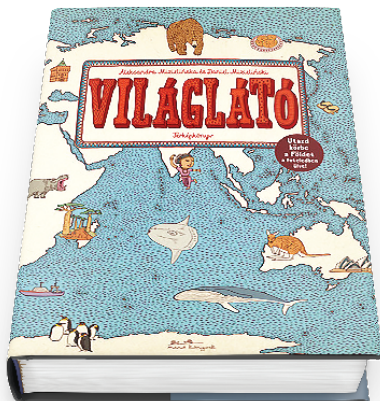
Keresse a Libri Könyvesboltokban és a Bookline webáruházban.

bookline

VILÁGLÁTÓ Daniel Mizielski, Aleksandra Mizielska

MANÓ KÖNYVEK 108 6490

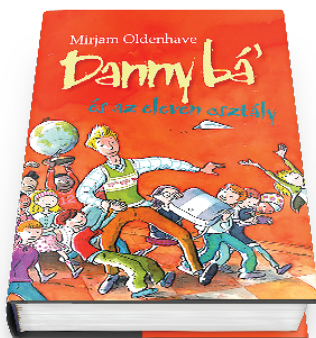
Van ember, aki nem szeret térképet böngészni? Képzletben bejárni a legmagasabb hegycsúcsokat, a legforróbb sivatagokat, a legszebb tájakat? A *Világlátó* több mint egy sima atlasz: a gyönyörű illusztrációk földrajzilag is elég jól eligazítanak, ám rengeteg pluszinformációval is szolgálnak. Így például kiderül, hogy egy adott országot vagy tájegységet milyen állatok és növények népesítenek be, melyik híres festő, tudós, zeneszerző vagy író élt és alkotott a határain belül, mik a jellemző ételei és italai, és milyen kulturális eseményekről nevezetes. Nem csoda hát, ha a balalajka, a szibériai tigris és Kandinszkij olyan jól megférnek egymás mellett.

BLACK BOX Anna Woltz

TILOS AZ Á 230 2790

Egész Hollandia egy új valóságshow-n pörög, amiben nem extrovertált felnőttek, hanem hét gyerek versenyez a nagy rakás pénzért, miközben minden mozdulatukat tucatnyi kamera követi. Van közöttük elítélt fiatalkorú, kukkolós weboldalon meggazdagodott kiskamasz, és a ticket-program bűvöletében élő jócsaj, akinek énképe főleg a külvilág visszajelzéseiből áll össze. Jamie bekerül a műsor készítői közé: a 17 éves lány élete nagy kalandjára készül, hiszen nemcsak egy menő műsor szerkesztésében vehet részt, hanem napi kapcsolatban lehet a jóképű, fiatal rendezővel is. A szerelem annyira elvakítja, hogy nem ügyel a figyelmeztető jelekre, pedig ő lehetne az, aki megakadályozza a tragikus végkifejletet. Mire vagyunk képesek a sikerért, kinek a felelőssége, hogy mit mutatnak be a tévék, mikortól rendelkezhetünk önállóan a testünkkel, és melyik az a pont, ahol végérvényesen véget ér a gyerekkor? Anna Woltz regénye sokkal többről szól, mint egy sima valóságshow.

DANNY BÁ' ÉS AZ ELEVEN OSZTÁLY Mirjam Oldenhave

POZSONYI PAGONY 88 2790

A tanító néni terhes lett, ezért új tanító jött helyette. Danny bát az első nap még az anyukája tuszkolja be az osztályterembe, de kezdeti megilletődöttsége hamar elszáll. Hiszen úgy tanít, ahogy előtte soha senki az iskolában. Nem csoda, hogy hamarosan a gyerekek, köztük a mesélő, Tobias kedvence lesz. Mert ki ne szeretne olyan iskolába járni, ahol a tollbamondást viccekkel, a környezetet a Pókemberrel, a földrajzot pedig kitalálósdival oktatják? Az már tényleg csak hab a tortán, hogy a délutáni korrepetáláson Tobias a történelemkönyv helyett az Asterixből ismerheti meg behatóbban az ókori rómaiakat.

EGYÜTT LENNI JÓ! Bartos Erika

POZSONYI PAGONY 112 3990

Néha még egy felnőtt sem tudja megmondani, hogy egy családon belül ki kinek a kicsodája, hát még egy gyerek. Nekik segít Bartos Erika új családi könyve, az *Együtt lenni jó!*, amelynek hőse, a hétéves Andris még nem is sejtí, hogy igazi meglepetésben lesz része. Születésnapjára a szülei összetrombitálták az összes rokonát, A-Z-ig. Utóbbi szó szerint értendő, Bartos Erika ugyanis az ábécé szerint veszi sorra a nagybácsikat, nagynéniket, unokatesókat, távoli rokonokat, közeli családtagokat. Az olvasó akár alternatív ábécéskönyvnek is használhatja Andris történetét, vagy csak egy jó apropónak ahhoz, hogy a saját családjáról beszéljessen.

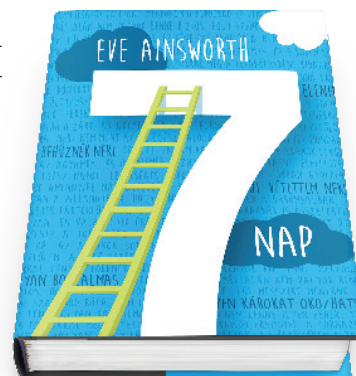
7 NAP

Eve Ainsworth

TILOS AZ ÁKÖNYVEK 232 2990

Jess akár irigykedhetne is a szerencsés Kezre, akinek látszólag semmi gondja. Tip-top kertvárosi házban él a szüleivel, míg ő a helyi lakótelep egyik zsebkendőnyi lakásában nyomorog hűgával és anyjával, aki, mióta férje elhagyta, takarításból igyekszik megélni és eltartani a gyerekeit. Mi vonzza Kezt mégis a lakótelepre? Miért kell bizonyítania, hogy ő a menő csaj, aki felsőbbrendű

mindenkinél? Miért nem látja senki, sem a tanárok, sem a szülők, hogy mi is történik valójában? És a barátok, osztálytársak, az igazi tanúk, miért állnak tétlenül? A 7 nap címének megfelelően hétfőtől vasárnapig meséli el egy kisvárosi középiskola egy hetét, Ainsworth pedig tūpontosan írja le a zaklatás menetét, folyamatosan változtatva a támadó és az áldozat nézőpontjait.

VADAK

Jacob Grey

KOLIBRI 304 2990

Blackstone valaha virágzó metropolisz volt, ám a Sötétség Nyara óta megváltozott a helyzet: nyolc évvel ezelőtt a városon addig nem látott erőszakhullám söpört végig. Kra elárvult, és egy csapat varjú vette őt szárnyai alá: nem tudja, kitől kapta a képességet, de érti a varjak beszédét. Amikor megmenti Lydiát a bűnözőktől, rájön, hogy vannak más, hozzá hasonló emberek. Ők a Vadak, akik értik az állatok nyelvét. Vannak köztük kifejezetten veszélyesek is, mind közül a leggonoszabb a Szövőember. „A fiú egy aranygyűrűt pillant meg a férfi mutatóujján. Az ékszer ovális felületére valamilyen képet véstek. Egy pók potrohának és nyolc lábának éles vonalait. A férfi alig mozgó ajkkal suttoja: Érted jöttem!” A sötét erőkkel szemben Krának olyan képességeket kell mozgósítania, amelyek létezését eddig nem is sejtette. A tét nagy, hiszen ha kudarcot vall, mindannyian a Szövőember hálójában végzik. A *Vadak* egy trilógia első kötete, a megfilmesítés joga már a 20th Century Foxnál van.

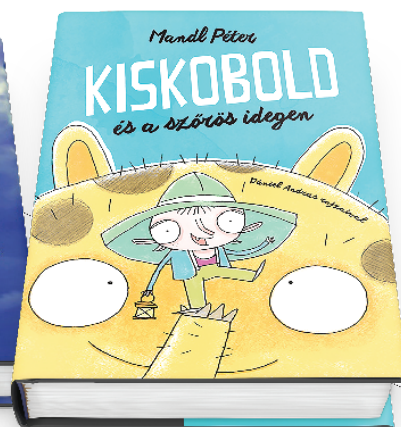
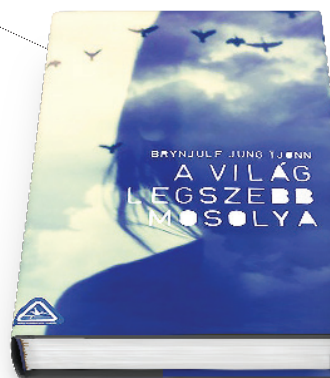
A VILÁG LEGSZEBB MOSOLYA

Brynjulf Jung Tjønn

KOLIBRI 136 2990

Henrik akkor válik felnőtté, mikor a szerelem és a halál egy pillanatra összeér. A fiú semmi másra nem vágyik, mint hogy megcsókolhassa Kjerstít, a lányt, akinek a világon a legszebb a mosolya: „Aztán egyszer csak ott állt előttem. Kjersti. A világ leggyönyörűbb hajával. A világ legszebb halványországa ruhájában. A világ legbarnább barnaságával. Én pedig a világ legrondább fürdőköpe-

nyében nyitottam ajtót.” A fürdőköpenyénél azonban sokkal nagyobb gondok is gyötrik a fiút. Miközben kamaszélete legnagyobb dobására készül, egy másik fiatalember, Simon lassan elsorvad mellette. Brynjulf Jung Tjønn 1980-ban született Dél-Koreában, *A világ legszebb mosolya* című regénye 2013-ban gyermek- és ifjúsági irodalom kategóriában elnyerte a rangos Brage-díjat.

KISKOBOLD ÉS A SZŐRŐS IDEGEN

Mandl Péter

CERKABELLA 48 2400

Kiskobold éjszakánként a bányában dolgozik, napközben pedig otthon pihen, ha tudna. Egy szép napon furcsa kaparászásra, majd éktelen csámcsogásra ébred, ám hiába pásztázza végig a rejtett sarkokat, nem talál senkit. Mire végez a kutatással, az ágya már foglalt: belevackolta magát Tigo, a szőrös idegen. Mandl Péter új kötetében három történetet mesél el a kis bányakoboldról, aki egészen rejtélyes módon jutott zöld kalaphoz, aki megtanította új barátjának, hogy akkor sem nyerő mindent felfalni, ha épp kopog a szemünk az éhségtől, és aki éjszakánként a végre-valahára megtalált tengerről álmodik.

Én, Earl, és a csaj, aki meg fog halni

Jesse Andrews

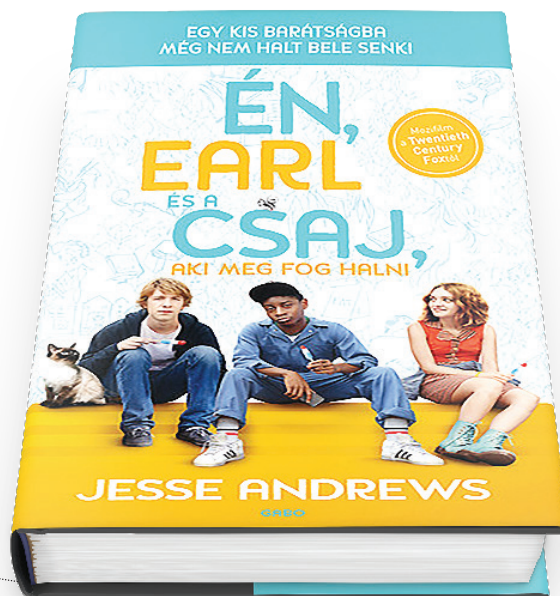
GABO 320 2990

„Ahhoz, hogy mindenki megértse mindent, ami történt, abból az alapállásból kell kiindulnunk, hogy a középiskola szar.”

Andrews regényét lehetetlen röhögcselés nélkül végigolvasni. Ez azért is bizarr, mert főhőse egy tohonya kamasz, aki gengsztercsaládban csepere-dő fekete barátjával David Lynch- és Werner Herzog-filmeket bámul és forgat újra naphosszat, maradék idejében pedig leukémiás iskolatársnőjét szórakoztat-

ja. Az *Én, Earl...* szellemes látletet egy amerikai középiskola mindennapjairól, a művészé érés története, és nagy barátságok érzelmes, de nem érzélgős krónikája, melyben a narrátor nemcsak a saját életébe, de az események leírásának menetébe is rettentő szórakoztatón képes belegabalyodni. (HB)

A zuhanás sokkja

Nathan Filer

SCOLAR 320 3250

„Bevallom, nem vagyok egy rendes ember.”

Az elsőkönyves Nathan Filer *A zuhanás sokkjával* magasra tette a mércét: számos irodalmi díjjal jutalmazták, több mint harminc nyelvre lefordították. A regény a skizofréniával küzdő Matthew Homes világába vezet be minket. A fiú a nagymamájától kapott régi írógépen örökíti meg pillanatnyi benyomásait és emlékfoszlányait, amelyek végül kerek történetté állnak össze: feltárul Matt bátyjának mindent felforgató tragikus halála, anyjának mentális problémái, a saját démonjaival vívott harc, a javulás és visszaesés véget nem érő körforgása. Filer maga is dolgozott pszichiátriai klinikán, valószínűleg saját tapasztalatokból táplálkozva sikerült a dühvel és érzelmekkel teli tinédzser hangján hitelesen megszólalnia, s ezáltal talán tompítani kissé a skizofréniát övező értetlenséget és félelmet. (S-P. Á.)

Ellenség a baloldalon

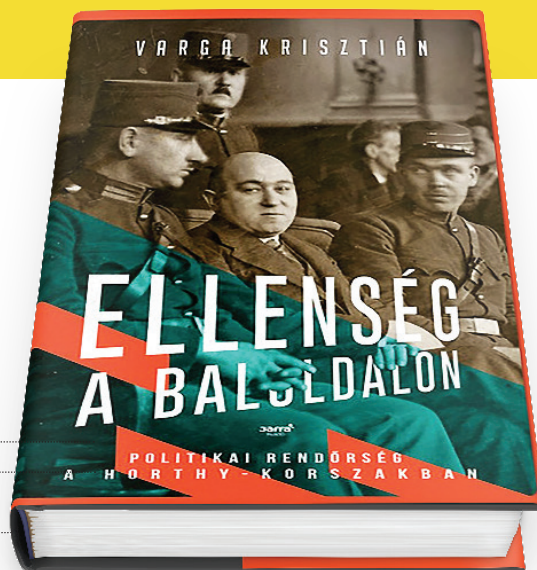

Varga Krisztián

JAFFA D256 O3150

„Áruhás detektívek elfogták Rákosi Mátyást!”

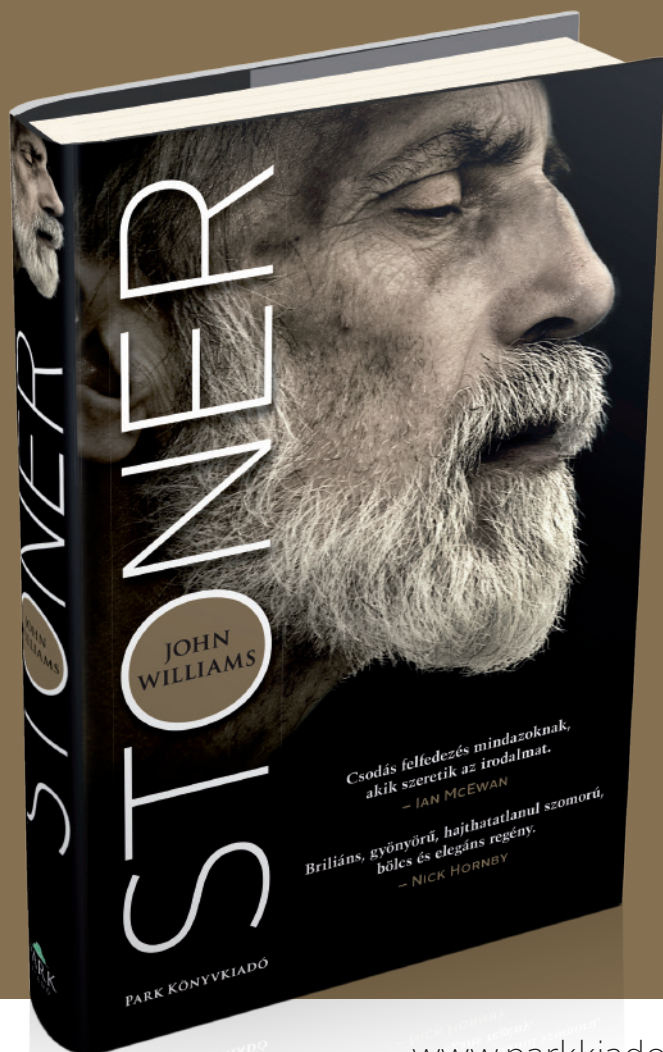

A Horthy-korszak politikai rendőrségének figurái legutóbb Kondor Vilmos noir-regé-nyeiben éledtek újjá. De hogy hogyan is működött pontosan a szervezet, miben különbözött Horthy államvédelme az azt megelőző és az utána következő korszakok politikai rendőrségétől,

és hogy miként befolyásolták a kormányzati körök a nyomozásokat, arra sok más mellett Varga Krisztián történész új kötete világít rá. Titkos nyomozások, politikai megfigyelések, állambiztonsági rivalizálások tarkították ezt a korszakot. Na és persze ott volt az első számú közellenség is, a

kommunisták. De miért éppen a politikai baloldalt tartotta a rendszer a legfőbb állambiztonsági veszélyforrásnak, és hogyan változott meg a szűk detektívek munkája a szűk negyedszázad alatt? Az *Ellenség a baloldalon* erre is választ ad. (R.O.)

HIRDETÉS

Ötven évvel azután, hogy Williams írt az ügynökének, a Stoner bestseller lett. Teljesen váratlanul. Bestseller Európa-szerte. Maguk a kiadók sem értik. Bestseller a szó legtisztább értelmében – az a fajta, ...amely úgy születik, hogy az olvasók adják kézről kézre.

Briliáns, gyönyörű,
hajthatatlanul szomorú,
bölcs és elegáns regény.

Nick Hornby

Aurora

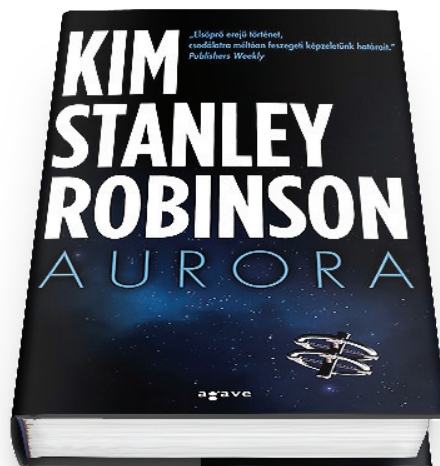
Kim Stanley Robinson

AGAVE □ 512 ○ 3980

1 „Freyá és az apja vitorlázni mennek.”

2 122 utas tart bő százhatvan éve egy többgenerációs csillaghajón a Földtől közel 12 fényévre lévő Tau Ceti egy bolygójának emberi életre alkalmas holdja felé. Az út hosszú, és problémákkal teli, de a cél nemes és grandiózus: ha minden jól megy, ők lesznek az elsők, akik letelepednek egy naprendszeren kívüli bolygón. Csakhogy miután Kim Stanley Robinson könyve bő százötven oldalon át kellemesen elringat a science fiction és úgy általában az emberiség kirajzázós-bolygógyarmatosító romantikájával, kőkemény, lángoló porölyvel

csap le ezekre az ideákra. A hajó mester-séges intelligenciája és egy meglehetősen átlagos képességű kislány szemén keresztül elmesélt történet egy egész emberöltőn át követi a tragikus fordulatot vevő expedíció sorsát, és a fordulatos, izgalmas, hol letaglózó és kiábrándító, hol gyönyörű és felemelő cselekmény mellett katartikus érzékkel mesél emberről, otthonról, társadalomról, a bölcső elhagyásának veszélyeiről és egy új élet születéséről. Valami nagyon dolognak kell történnie, hogy ne ez legyen az év legjobb sci-fije. (RCS)

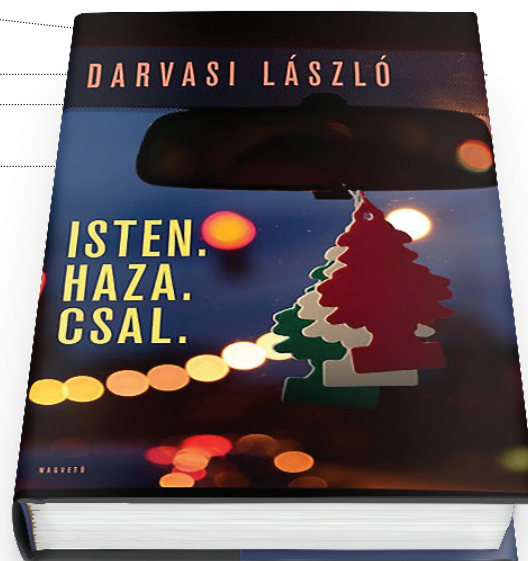
ISTEN. HAZA. CSAL.

Darvasi László

MAGVETŐ □ 264 ○ 3290

1 „– Fiam, ez a föld.”

Darvasi László meseszerű, indaként kacskaringózó történeteinek, legyenek azok akár szomorúak, mindig átsejlik egyfajta kellemes, optimista derű. Szomorkásan optimista, vágnának rá, ha valaki netán azt kérdezné tőlünk, milyen író is Darvasi László. Legújabb, Isten. Haza. Csal. (egyébként zseniális) című novelláskötetében azonban hiába keressük ezt a jól ismert derűlátást - helyette szikár, baljós, mély történeteket kapunk, amelyek központjában a kilátástalan magyar vidék áll. Csalódni mégsem fogunk, ez a komolyabb, sötétebb Darvasi is éppoly szerethető. Külön bónuszpont jár az ötletes, fanyar borítóért. (SZD)

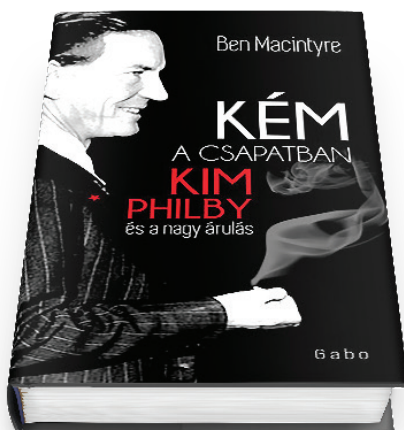

KÉM A CSAPATBAN

Ben Macintyre

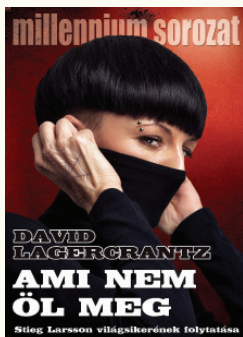
GABO □ 408 ○ 3990

1 Két középkorú kém ül egy lakásban a keresztény negyedben, teát kortyolgatnak és udvariasan hazudoznak egymásnak, miközben rájuk esteledik.

A Kim Philby a kettős ügynökök non plus ultrája volt, aki a hidegháború idején két vasat tartott a tűzben, és az angol MI6 mellett a Szovjetunió titkoszolgálatát is ellátta értékeesebbnél értékeesebb információkkal. Őfelsége legtitkosabb titkosügynöke a hatvanas évek elejéig űzhetette kettős játékát, akkor lebukott, majd végérvényesen a

Szovjetunióba távozott. Philby azonban nemcsak országa titkait szolgáltatva ki, hanem még a hozzá legközelebb álló kollégáit, barátait is kijátszotta. Ben Macintyre történész, újságíró pedig nagyszabású könyvében éppen a barátság szemszögéből próbálja megfejteni Philby motivációit és döntéseinek mozzgórugóit. (R.O.)

AMI NEM ÖL MEG
David Lagercrantz

Lisbeth Salander, a tetovált lány és Mikael Blomkvist egy, a mesterségesintelligencia-kutatók körüli bűnyűbe bonyolódnak. A világsikerű sorozat folytatása!

ANIMUS KIADÓ
☐496 ○3980

AZ ÖRÖKSÉG
Hanni Münzer

Az örökség a szerelem és a megszállottság, a bűn és a bűnhődés, az árulás és a bosszú keserű története, a XX. század legsötétebb időszakában.

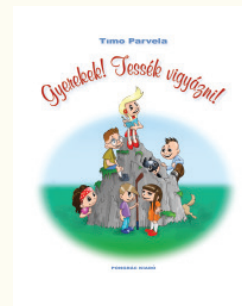
ANIMUS KIADÓ
☐336 ○3690

AZ ASPERGER-SZINDRÓMA KÉZIKÖNYVE
Tony Attwood

Szülőknek, pedagógusoknak, szakembereknek. Átfogó munka az Asperger-szindróma elsőszámú szakértőjétől, a Különös gyerekek szerzőjétől.

ANIMUS KIADÓ
☐400 ○4980

GYEREKEK! TESSÉK VIGYÁZNI!
Timo Parvela

A tanító bácsi sajátos viselkedése miatt az egész második osztály aggódik. Most ért véget a vakáció, éppen csak elkezdődött a tanév, ám a tanító bácsi igencsak fáradtnak tűnik. Ráadásul furcsákat is mond: folyton szeretetről és boldogságról beszél... Vajon mi köze ennek az egésznek egy csillogó-villogó új autóhoz és a tanító bácsi kiütéséhez?

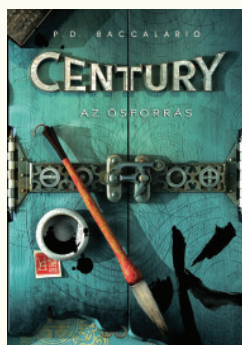
PONGRÁC KIADÓ
☐128 ○2600

FELFEDEZŐK KRÓNIKÁJA - POSZEIDÓN PALOTÁJA
Thomas Thiemeyer

A Santorini szigetcsoport előtt egy görög teherhajó halad a háborgó tengeren. Egyszer csak a fény nem jobbról villog, hanem a hajó orrának bal oldalán. Majd megint jobbról. Aztán már két jelzőfény is látszik. Olyanok, mint a tengeri szörny, Szküllá tüzes szemei.

PONGRÁC KIADÓ
☐432 ○3900

CENTURY IV. - AZ ÓSFORRÁS
Pierdomenico Baccalario

A négykötetes, világot átszelő kaland befejező része. Szeptember 19. Sanghaj. Harvey, Elettra, Mistral és Sheng küldetése a végéhez közeledik. Ebben a városban teljesedik be minden. Itt talál céljára a négy felkutatott tárgy. Itt köttetik újra Ember és Természet Egyezsége.

PONGRÁC KIADÓ
☐376 ○3600

A JÓ ALVÁS - GYŐZZÜK LE AZ ÁLMATLANSÁGOT!
Dr. Joelle Adrian

Megtanulhatjuk, mikor és hogyan aludjunk, hogyan győzhetjük le természetes eszközökkel az álmatlanságot úgy, hogy odafigyelünk a környezetünkre.

SAXUM KIADÓ
☐194 ○2500

A KISBABÁM SZOPTATÁSA - 150 KÉRDÉS ÉS VÁLASZ FORMÁJÁBAN
Muriel Ighmouracène

A könyv kronológikus felépítésű, minden kérdésre elfogultság nélkül válaszol a terheség elejétől az elválasztásig.

SAXUM KIADÓ
☐192 ○2500

**GYERE VELEM
GYÓGYÍTANI!**
Dr. Gyarmati Andrea

Gyakorlati kézikönyv: ismerteti a betegségeket, módszereket, tüneteket, a Gyakori kérdések és válaszok témaköre után a könyvet tárgymutató, kis orvosi szótár zárja.

SAXUM KIADÓ
☐360 ○3900

A TÖKÉLETES PUSKA
Heinz Oppermann

Kézikönyv: puskatípusok, agyformák és puskatartás, hajlásszög, tesztelési módszerek, a puskaagy méretének megállapítása, egyedi méretezés, mintanyomtatványok.

SAXUM KIADÓ
☐80 ○2900

**ELSŐ KIVÁGÓS
KÖNYVEM 5 ÉVES
KORTÓL**
Hajo Blank

Kezdhethük egyszerű hajtogatással és vágással, a nagyobbcskák kipróbálhatják a sorozatos hajtogatást. A könyv mókás képekkel, ábrákkal és fényképekkel segít.

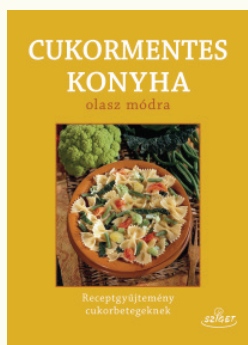
SZIGET KIADÓ
☐44 ○1780

**ELSŐ PAPIRHAJTOGA-
TÓS KÖNYVEM 4 ÉVES
KORTÓL**
Ilse Jung

Hajtogatás közben a kicsik megismerkednek a színekkel és a formákkal. A képek lépésenként segítenek és közben megismerhetik a kis tündér és a varázsló történetét.

SZIGET KIADÓ
☐44 ○1780

**CUKORMENTES
KONYHA OLASZ
MÓDRA**

A szerzők a Gluténmentes konyha sikerén felbuzdulva most a cukorbetegnek egy változatos és kitalált receptgyűjteményt állítottak össze.

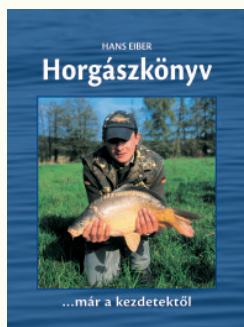
SZIGET KIADÓ
☐120 ○2800

**GYERE EL A SZÜLINAPI
BULIMRA!**
M. Altmeyer

A sokoldalú kreatív és dekorációs ötletek, a különleges receptek könnyen megvalósíthatók, így a születésnapi buli előkészítése és kivitelezése igazi szórakozás lesz.

SAXUM KIADÓ
☐108 ○2800

**HORGÁSZKÖNYV
KEZDŐKNEK, HALA-
DÓKNAK**
Hans Eiber

Tippek és ötletek segítenek a sikeres horgászatban: felszerelések, öltözék, horgászcsomók, csalik, horgász helyek és horgászati szezonok.

SAXUM KIADÓ
☐108 ○2800

**VADÁSZKÖNYV 500
ÖTLET A JÓ VADÁSZAT-
HOZ**
G. Harling

500 jól kipróbált tipp, fortély, hetven jó tanács a sikeres vadászathoz: fegyverekről, tróféákról, a kísérő kutyákról, a vadonbeli életről, felszerelésről, öltözékről.

SAXUM KIADÓ
☐220 ○3950

RAJZISKOLA KIS MŰVÉSZEKNEK
Alex Bernfels

A gyerekek pár lépésben, néhány egyszerű alapforma segítségével megrajzolhatják kedvenc motívumaikat, a kis képek kiszínezésével hamar sikerélményre tehetnek szert.

SZIGET KIADÓ
76 2300

ÁLLATOK ÉS NÖVÉNYEK AZ ERDŐBEN
Ute Wilhelmsen

Zsebméretű praktikus határozó erdei barangoláshoz. 120 állat, növény és gomba részletes leírása, minden fajról látványos, színes fotóval, a meghatározást színekód segíti.

SZIGET KIADÓ
96 1480

MILYEN ÁLLATNYOM EZ? 106 ÁLLATNYOM EGYSZERŰ MEGHATÁROZÁSA
Klaus Richarz-Alfred Limbrunner

Zsebméretű praktikus határozó barangolásainkhoz a természetben, minden nyomról színes fotók, a meghatározást színekód és a legfőbb jellemzők pontos leírása segíti.

SZIGET KIADÓ
128 1480

MEGAZÚZDA - FÖLDÖNKÍVÜLIEK AZ ŐRÜLT TUDÓSOK ELLEN
Niklas Catlow, Tim Wesson

Olvass, rajzolj, színezz! Veszélyben a Föld! El akarják foglalni a földönkívüliek! Az a tervük, hogy megállítsák a forgását, ettől lepotyog az emberiség!

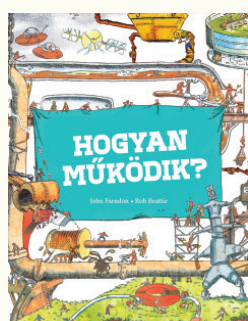
BABILON KIADÓ
96 1990

MEGAZÚZDA - A RÓMAIAK A DINOSZAUROSZOK ELLEN
Niklas Catlow, Tim Wesson

Mi történe, ha a Marsot, ahol egy üvegkupola alatt élnek a rómaiak és a dinoszauruszok, egy óriásaszteroida fenyegetné? Segíts megrajzolni a történetet, hogy megláthassuk!

BABILON KIADÓ
96 1990

HOGYAN MŰKÖDIK?
John Farndon, Rob Beattie

Hogyan nyomtat a 3D nyomtató? Miért nem gyullad fel a kenyérpíró? Ismerd meg hétköznapi eszközeink titkát, és hidd el, ezek után még a véccéstartályra is más szemmel fogsz nézni!

BABILON KIADÓ
96 3570

SORVEZETŐ

Bevezetjük az olvasót oda, ahol még sosem járt. A könyvek kulisszái mögé. Így készül az irodalom – a címtől az utolsó mondatig.

A gyerekkönyv simogasson, a thriller karcoljon

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

CÍMKE: BORÍTÓ, ALKALMAZOTT MŰFAJ, EGOTRIP

Azonnal keltse fel a figyelmet, legyen „nagyon valamilyen”, és vegye rá az olvasót, hogy ne csak megérintse, de haza is vigye a könyvet. A Sorvezető fókuszában ezúttal a borító. Három grafikus, képzőművészt, művészeti vezetőt kérdeztünk az ideális szerző-grafikus viszonyról, az utóbbi idők legjobban sikerült borítóiról és arról, hogy mitől is működnek igazán.

Tillai Tamás (Libri)

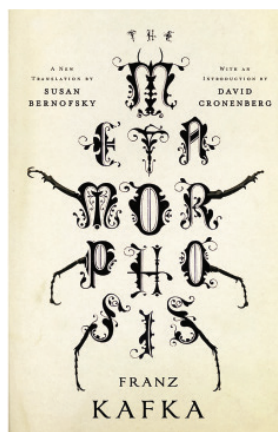
Kínos felütés, de nem tudom, milyen a jó borító. Talán abból lesz jó borító, amit szeretnek, miközben készül. Ha egy zsömle jobb lehet egy kis törődéstől, akkor ez a könyvekre is igaz. Egy könyv külseje sok szempontnak kell megfeleljen: a szerzőnek eleve van egy elképzelése, a kiadónak az kell, hogy „eladja a portékát”, a kereskedő nem szereti a sérülékeny árut, a vásárlót pedig nem szabad becsapni egy olyan borítóval, ami hazudik a könyvről. A könyvek általában bábeli zavarban készülnek, szerzőtől szerkesztőig mindenkinek van elképzelése róluk, ebből kell kihalászni mindazt, amiből tervezni lehet. Ha minden fontosat sikerül belegyömöszölni egy tervbe, akkor abból valami jó is kiszülhet. Hogy mitől működik egy borító, azt is nehéz megfogalmazni. Egy héteveseknek készült könyv

inkább simogasson, egy thriller karcoljon. Vannak nagyon nehéz zsánerek, mint a szerencsére mostanában erőre kapó ifjúsági- és kamaszirodalom, ahol meg kell találni a bevállalósság (kor)határait, vagy a romantikus könyvek, ahol nehéz elkerülni az ezerszer ismételt kliséket. Fontos, hogy egy borító első pillantásra minél többet elmondjon a könyvről, ne legyen kérdéses, hogy krimi vagy útikönyvet rejt-e. Persze valamennyire különböznie kell mindentől, amivel egy polcra kerül. Száz vészjóslósötét-borítás thriller mellett a százegyedik ugyanilyen csak része a ködnek.

Az ideális szerző-grafikus viszony alapján azt tartom, ha minél hamarabb sikerül kutyamódra körbeszaglászni egymást, és megtudni, hol vannak a határok, hogy kialakulhasson a kölcsönös bizalom. Minden szerző más elvárásokkal, elképzelésekkel érkezik, ahogya a tervezőknek is

megvannak a maguk preferenciái. Nagyon fontos, hogy sikerüljön megtalálni az emberi-szakmai határokat, hogy meghallhassuk egymást. Vannak szerzők, akik szeretnek beülni és együtt-tervezni a grafikkal, miközben sok tervező ettől feszült lesz: általában ilyenkor születnek az elegánsan odébb tologatott megjelenési határidők. Ez visszafelé is igaz: akkor is megakad a tervezés, amikor a grafikus önmegvalósít, de nem találja a hangot a szerzővel. Legutóbb Lakatos Istvánnal tudtunk remekül együttműködni *A majdnem halálos halálsugár* kapcsán. István a rajzai mellé hozta az elképzeléseit is, miközben hagyott teret a tervezésnek, így a sötét fellegként tornyosuló határidő ellenére sem volt kérdéses, merre megyünk.

A hazai könyvek közül két tervet említenék, az egyik Somogyi Péter terve *A titkos történet* című Donna Tartt-könyvhöz. A vészjósló képi világot a tipográfia szépen ellensúlyozza, éppúgy megvan benne a kettősség, mint magában a történetben. Hogy házon kívülről is hozzak példát: azt hiszem, Baranyai (b) András Hrabal-sorozata tetszett leginkább mostanában, különösen a *Sörgyári capriccio*. A sorozat arculata tökéletesen hozza azt a játékoságot és csibészséget, amit Hrabal jelent számomra. A nemzetközi mezőnyből Jamie Keenan *Metamorphosis*-terve (Franz Kafka, WW Norton, 2014) nyerne. Mellbevágóan erős, és arra a szintre emeli a tipográfiát, ahol a betűk kinőnek a szokásos keretek közül, és önálló képi elemként kezdenek működni.

Baranyai (b) András (Magvető)

Általános szabály biztos nincs a jó borítóra, leginkább arról tudok beszélni, hogy én mire figyelek fel. Persze így a legfontosabb szempont mégiscsak előkerült, vagyis hogy a borító hívja fel magára a figyelmet, fogjon meg azonnal. Hogy milyen vizuális világgal ér el, milyen formában teszi, érzelmileg vagy intellektuálisan hat rám, teljesen mindegy. Ha mégis össze kellene foglalnom néhány szóban, akkor legyen karakteres, stílusos, legyen nagyon valamilyen. A hangsúly a nagyon valamilyenen van. Meg tud fogni egy műves, veretes borító éppúgy, mint egy nagyon steril minimalista. Hatással tud lenni rám a nagyon felkavaró, kaotikus éppúgy, mint a harmonikus, kiegyensúlyozott képi világ vagy tipográfia. Egy kifinomult, végiggondolt tervezői munka éppúgy izgalmas, mint a mocskos, odavetett gesztus. A jó borító áraszt magából egy nagyon erős hangulatot, ami csak sejtet valamit a könyvből, de lehet egyfajta értelmezése is egy frappáns geg által. Ha lehet, álljon meg önmagában is, mint vizuális alkotás, talán ennyi a lényeg.

Természetesen az a legjobb, ha élvezed a munkát, és inspirál az anyag, amivel dolgozol. Én mint tervező akkor tudok a legnyugodtabban dolgozni, ha érzem a bizalmat az író részéről, és hagyja, hogy inspiráljon az alkotása. Ez független attól,

hogy az író mennyire kíséri figyelemmel a tervezési folyamatot. Mindig megkapom, de tényleg nem az udvariaskodás mondatja velem, hogy ebből a szempontból szerencsés vagyok, bár többféle írói hozzáállással volt dolgom. Van, aki teljesen hátrálép, mondván, ez egy másik szakma, és itt már elengedi a könyvet. Más inkább várja a felvetéseimet, aztán megfogalmazza az észrevételeit, ami szerencsés esetben nem megy az eredeti koncepcióval ellentétes irányba. És vannak azok a helyzetek, amikor határozott elképzelést, csomó ötletet, irányt kapok, és ebből szűrődik le a végeredmény. Ez persze riasztóan hangozhat egy önérzetes tervezőnek, de ez a szakma a kompromisszumokról is szól, persze nem a vállalhatatlanságig. A legfontosabb ilyenkor, hogy a borító nem veszíthet a karakterességéből, a már említett nagyon valamilyenségéből. Rugalmasságra mindkét fél részéről szükség van. Ha már ismerik a munkáidat, tudják, mire lehet

számítani téled. Ez persze nemcsak az írókra, hanem a kiadókra is igaz. Ezt azért fontos hozzátenni, mert nagyon sokszor nem is az íróval, hanem a kiadóval kommunikálok. Hogy ilyenkor az író lép hátrébb, vagy a kiadó szeretné jobban kontrollálni a munkát, hogy ne zavarodjak össze, nem tudom. Gondolom hol így, hol úgy.

Az utóbbi évek magyar terméséből egy könyv helyett hadd emeljek ki inkább egy teljes sorozatot a rendkívülisége miatt. Ez pedig a Szabó Levente által tervezett Helikon Zsebkönyvek volna. Nagyon jó példa arra, hogy egy jól átgondolt grafikai szabályrendszer milyen gazdagon tud együttműködni az illusztrált felülettel. A külföldiek közül talán a Jamie Keenan által tervezett *Waste Land* (T.S. Elliot, Liveright, 2013) borítója kapott el legjobban az utóbbi évekből. Egyszerre idézi fel a húszas évek művészeti és tipográfiai irányzatait, amit imádok, mégis nagyon mai és vagány.

Gerhes Gábor (Európa)

A jó borítónak van egy egyszerűbb és egy összetettebb funkciója. Az egyszerűbb, hogy képes legyen a normál észlelésnél – ami nem több pár tizedmásodpercnél – tovább megtartani a

figyelmet. A leendő olvasónak ez az első élménye a könyvvel, fontos, hogy impulzuszerű, emlékeztető, még inkább megnyerő és pozitív legyen. Ha ez megvan, talán az is elérhető, hogy hozzáérjen,

levegye a polcra, sőt még haza is vigye. Az összetettebb pedig, hogy a borító a fentiek túl még részesévé is tudjon válni egy kortárs vizuális nyelvezetnek, hogy meg tudja találni az érvényes zeitgeist-komfortot. Ez a tervező részéről folyamatos megújulást és éberséget követel, valamint nagyfokú rugalmasságot és alkalmazkodókészséget, lévén a borítótervezés mégiscsak egy alkalmazott műfaj, és nem egotrip.

Az ideális viszony szerző és grafikus között az, ha mindenki a legjobb tudása szerint végzi el a saját munkáját. Természetesen szükség van az együttműködésre, de fontos az is, hogy a tervező ne akarjon beleírni, az író pedig elsősorban a saját szövegére figyeljen. Az egyes hatásköröknek határozottan el kellene válniuk, és ez nagy önmérsékletet kíván mindkét fél részéről. Egy kortárs írónak ritkán jön össze, hogy tervezőgrafikus is legyen.

Nem lehet kiemelni ún. legszöveget. Minden best of-lista csak arra jó, hogy feszültségeket generáljon. Ennél sokkal fontosabb, hogy szerencsénkre évről évre egyre magasabb színvonalú, egyre izgalmasabb könyvborítók születnek, ez pedig nagyon serkentően hat a műfajra: egyre több tervező szakmai fejlődését segíti, az olvasókat pedig kényezteti.

GERHES GÁBOR MUNKÁI

A dilettantizmus és a zsenialitás határán

SZÖVEG: ROSTÁS ENI | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: FERI, RADIKALIZMUS, MINIMALIZMUS, PULÓVER

„Gondolkodom naponta két órát, de olyan is van, hogy hatot, én a létezésben egész jól elvagyok. Jó ideje a művészetnek élek, sok mindent megérték, ám a fontos dolgokban kétévente változik a véleményem. Figyelek, tanulok, lendületesen haladok...” - énekelte második zenekara, a Hazai Ízek egyik dalában Hazai Attila.

Lendülete a kilencvenes évek elejétől a kétezres évek elejéig tartott: megalkotott egy kisregényt (Feri: Cukor kékség, 1992), egy forgatókönyvet (Rám csaj még nem volt ilyen hatással, 1993) két regényt (Budapesti skizo, 1997, A világ legjobb regénye, 2000) két elbeszélésgyűjteményt (Szilvia szüzessége, 1995, Szex a nappaliban, 2000), és két zenekart (Pepsi érzés, Hazai Ízek), majd a következő tizenkét évben szinte teljesen elhallgatott, és 2012 áprilisának elején egy utolsó nagy lendületet véve kilépett az ablakon. Három évvel halála után barátai, és az emlékére létrehozott alapítvány kuratóriumának tagjai kötetbe rendezték a korábban csak az interneten és különféle irodalmi folyóiratokban fellelhető írásait, és megjelent *A maximalista*, melyben labilis villanyszereplők próbálják kijavítani múltbéli hibáikat, mindenre elszánt feleségek csinálják ki szisztematikusan a férjeiket, és hősszerelmes buszsofőrök hajtanak bele vágyaik titokzatos tárgyának lángososbódéjába. Hazai szövegei a dilettantizmus és a zsenialitás határán billegnek, lényében egyszerre volt jelen a szelíd kedveség és a teljes radikalitás. Legendájáról és örökségéről a posztumusz novelláskötet szerkesztőjét, Berta Ádámot és a Hazai Attila Emlékeért Alapítvány tagjait, Németh Gábort és Garaczi Lászlót kérdeztük.

HAZAI-ÉRZÉS: „Volt egy elég erős szubkultúrát maga köré növesztő baráti kör, amelynek tagjai állandó hősei lettek Attila novellisztikájának. Ha kellene hozzájuk segédegyenes, akkor azt mondanám, hogy az I Love You zenekar tagjai, a Rám csaj még nem volt ilyen hatással egész stábjára, Pohárnok Gergő, Déri Miki, Unoka Zsolt, Hecker Péter, Konrád Miki, Kepes Juli, Kende Ági, Reich Péter, sorolhatnám, akik együtt mozogtak a városban” – helyezi el a nyolcvanas évek céltalan estéinek térképén Hazai Attila társaságát Németh Gábor. Ők egy házibuliban találkoztak először, amit Hazai szüleinek a lakásában rendeztek, a találkozásnak pedig rögtön köze lett az irodalomhoz. „Ült egy dohányzóasztalnál, és morzsolta ki a dohányt a Marlboróból. Nagyon pörgős buli volt, de körülötte volt egy másfél méteres tisztás, olyan volt ez a morzsolgatás, mintha valami performansz volna. Senki sem figyelt rá, de marha komolyan csinálta.” Mikor Németh megkérdezte tőle, hogy mivel foglalkozik, ő annyit mondott: költő. „Kéne ide egy lábjegyzet, hogy a mi generációnk számára a költő szó mennyire volt nevetséges és használhatatlan. Az, hogy valaki dohánymorzsolgatás közben teljesen komolyan költőként definiálja magát, de ha ez még nem lenne elég, belenyúl a zsebébe, effektíve előhúzza egy kockás papírra írt költeményt, és fel is olvassa, az számunkra, akik nála körülbelül tíz évvel idősebb

generáció vagyunk, egészen radikális volt. Úgy is mondhatnám, hogy vicces, de akár úgy is, hogy ijesztő.” Garaczi nem emlékszik karakteres első találkozásra, egy idő után egyszerűen csak állandóan egymás mellé sodródtak. „Szép fiú volt, szőke, kék szemű, szelíd, gyermeki, és közben a világ legtermészetesebb hangján mondta, hogy ő zseni. Hogy jelen pillanatban ő a legjobb magyar író, a legjobb költő, és valószínűleg más általa művelt területeken is ő a legjobb. Nem ironizált, flegmán mondta, ugyanakkor tárgyyszerűen. Iszonyú eredeti volt a gondolkodása, az ismerős és elvileg begyakorolt szituációkat egészen máshogy közelítette meg, az improvizációnak, a benyomásainak engedve mindig váratlanabbul reagált a kommersz helyzetekre.”

HAZAI-STÍLUS: A nyolcvanas években nagyon megcsinált, önreflexív szövegek születtek, ám a kilencvenes évek nyelvi fordulatában feltűnt néhány tehetséges író, akik a nyelv helyett inkább a történetre helyezték a hangsúlyt. Hazai egy teljesen új, egyik irányzatba sem besorolható hanggal debütált. „Sokan mondták, hogy minimalista író, az amerikai irodalmi minimalizmus Raymond Carver vagy Bret Easton Ellis nevével fémjelzett irányzatának első, vagy egyik első magyar képviselője. Messzire vezetne annak elemzése, hogy ez a megállapítás mennyiben találó, mindenesetre Hazai Attila a történetmondás mikéntjére fókuszáló prózahagyománnyal szemben egy cselekményközpontúbb, gyorsabb, talán filmszerűbb megjelenítés révén hozott új színt a kilencvenes évek magyar irodalmába” – mondja Berta Ádám. Garaczi nem érzi nagy korszakokat az életműben, bár úgy véli, talán a korábbi Hazai-írások brutálisabbak, jobban bevállalnak pornográf, szadisztikus vagy egyéb provokatív effektusokat, az utolsó időkben született művekben pedig több a leírás, a rezignáció. „Ez egy nagyon finom elmozdulás, ha nekidurálta magát, akkor azért később is voltak csúnya dolgai.” Németh annyit vett még észre, hogy az utolsó szövegek közül néhányban sokkal explicitebb reflexió van például arra, hogyan kell hasonlatot írni. „Az ösztönös eljárások mintha tudatosabbá váltak volna. Nem lettek kevésbé ironikusak vagy radikálisak, de Attilát elkezdték érdekelni a szakmai dolgok. Talán jobban rálátott az alkotói folyamatra, mint

huszonévesen, amikor még csak táncolt ezekben a szövegekben.”

HAZAI-ÜGY: Hazai szövegeinek iszonyú erős hatása volt, de nehezen volt elemezhető, hogy az ember mitől röhög föl, vagy dermed meg az olvasásuk közben. *A pulóver* című novellája, melynek főhőse egy disznóval létesít szexuális kapcsolatot, még egy minibotrányt is generált. A novella egy brutalitás tematikájú Magyar Napló-számban jelent meg, és szerveződött egy est is, kifejezetten az ominózus írás köré.

Az esten szerkesztőként Németh Gábor is jelen volt. „Egyes kritikusok, akikre úgy hatott a szöveg, ahogyan a klasszikusan polgárpukkasztó avantgárd évtizedekkel korábban szokott, ezzel a gesztussal azonosították, ami nem esett jól Attilának. Bántotta, hogy valamiféle irodalmi krakélernek tűnik a szöveg tükrében, mert nem az a fajta provokatív személyiség volt, aki pontosan tudja, hogy milyen kontextusban mit jelent, amit ír, és ezért csinál nagyon éles dolgokat. „Csak úgy” csinálta, látszólag ártatlanul.” Németh szerint az egészben az volt a legkülönösebb, hogy bár „akkori fogalmakkal élve, írásai a »szöveg-szerű« irodalommal szemben a »világszerűt« választották, ez csak látszat volt, mert a történetei annyira parodisztikusak voltak, hogy nem lehetett komolyan venni őket. Már-már publicisztikus viszonya volt a saját életéhez: valószínűleg mindennek, amit írt, valóságos alapjai voltak. Ez az élmény aztán elbillent, de a szöveg nem ment el az önreflexivitásnak addig a fokáig, amíg az éppen trendi, »posztmodern« próza elment volna, viszont nem is ragadt bele a kisrealizmusba. A stilisztikai billegés pedig a dillettantizmus, és valami nagyon új, radikális beszédmód között arra kényszerítette az olvasót, hogy felszámolja a rutinjait, mintegy a teljes testével olvasson. Az ő szövegeivel az embernek szembe kellett állnia, és folyamatosan el kellett döntenie, hogy akkor most mi is az, amit éppen olvas.”

HAZAI-VÁLSÁG: A kezdeti magabiztosság és zsenitudat több könyv és díj után egyszerűen elpárolgott. Hazai úgy érezte, nem fogadják el, nem tagja az irodalmi életnek, nem szereti senki. „Kinyílt egy kis rés az addig áttörhetetlen kedvességén, és azon a résen végtelen szomorúságra lehetett látni” – mondja Németh Gábor, Garaczi pedig arról mesél, hogy Hazai jól

Már-már publicisztikus viszonya volt a saját életéhez: valószínűleg mindennek, amit írt, valóságos alapjai voltak.

beleillett a nyolcvanas-kilencvenes évek furcsa, örült sztárjai közé. „Azt viszonylag korán sejteni lehetett, hogy ez a szelídség és a világhoz való teljesen szubjektív viszony, ami nem akarja vagy nem tudja megtanulni a szabályokat, olyan feszültséget okozott nála, ami aztán nagyon rossz struktúrában állt össze benne, és lehet, hogy kényszerűen vezetett a szomorú véghez. Bár ezek csak találgatások.” Az utolsó években Hazai hazaköltözött a szüleihez, az írás viszont már egyáltalán nem ment neki. Az intenzív végigírt tíz év után, körülbelül 2000-től egyszerűen leblokkolt, nem tudott már olyan állapotba kerülni, hogy tovább írja a történetei. A kötet címadó novellája, *A maximalista*, az egyetlen szöveg, amit az utolsó tizenkét évben írt, hat évig készült különböző verziókban. Menekülőútként fordítani kezdett, ő fordította többek között James Frey *Millió apró darabban* és Raymond Carver *Nem ők a te férjed* című munkáit, ám később már a fordítás is egyre nehezebben ment, vállalásait nem tudta határidőre teljesíteni. „A maximalista olyan novella, amely allegorikus értelemben is adja magát Attila pályájának értelmezésekor, de nem ez az egyetlen ilyen szöveg a kötetben. *A Gyuri találata* szintén felér egy gyomrossal, ami Attila útjának előrevetítését illeti.

Talán mégis egyszerűsítés lenne egy-egy szöveget vagy címet összefoglalóan ráhúzni egy szerzőre, főleg egy olyan karakterre, mint ő, aki sokszínűen, impulzívan alkotott, és minden ötletével szinte egygyé vált” – véli Berta, és ezzel Németh Gábor is egyetért. „Nyilván volna olyan művészetpszichiátriai megközelítés, ami az összes szövegében visszamenőleg megtalálná azokat a motívumokat, amelyek egy neurotikus vagy pszichotikus személyiség kivetülései, de az efféle utólagos okoskodásokkal csinálni kell bänni.” Sokszor eszébe jut a legerősebb találkozásuk, ami egy kórházi látogatás alkalmával történt. Hazai időnként befeküdt pszichiáter barátja, Unoka Zsolt osztályára. Az állapotáról szóló előzetes információk alapján Németh kicsit félve ment be hozzá, ám egy végtelenül derűs, kiegyensúlyozott embert talált. Az orvosától már tudta, hogy milyen rossz a helyzet, ám ebből kívülről semmi sem látszott. „Ez volt a legdermesztőbb, mert felülírta az összes olyan találkozást, amikor végtelenül derűsnek és kiegyensúlyozottnak láttam.”

HAZAI-RENSZÁNSZ: Hazai édesanyja, Hazai Éva azt szerette volna, ha a fia neve nem tűnik el azonnal, ezért 2012-ben létrejött a Hazai Attila Emlékére Alapítvány, melynek Garaczi és Németh mellett Podmaniczky Szilárd is a kuratóriumi tagja. Elkészült egy honlap (www.hazaiattila.hu), amelyen az összes könyvből taláunk részleteket, felkerült rá az összes zene és rengeteg rajz, festmény, ami az utolsó tíz évben készült. A honlap és a posztumusz kötet mellett az alapítvány céljai közt szerepel egy díj odaítélése is, amellyel olyan kísérletező típusú fiatal írókat támogatnának, akik valamiképpen a Hazai-féle hagyományt követik. *A maximalista* hírére többen is megkeresték Garaczit, de hogy kötet hogyan rezonál majd a kulturális térben, azt egyelőre csak találgatni lehet. Németh azt jósolja, hogy meg fogja találni az olvasóit, és nem marad kultúrtörténeti reminiscencia, mert a szövegek még mindig nagyon élnek, és kapcsolatban vannak a jelen valóságával. Hatására talán a teljes Hazai-életmű is újrapiublikálódik majd, és nem kell többé hónapokat várni, amíg random antikváriumok előjegyzési listáin felvillan az értesítő, hogy valamelyik beszerezhetően könyve végre megérkezett. **K**

Margó-díj: ki lesz a legjobb elsőkönyves?

SZÖVEG: KÖNYVESBLOG

CÍMKE: MARGÓ IRODALMI FESZTIVÁL, ELSŐ KÖNYV

Miért boldogtalan a hentesfeleség, aki kajapornóba fojtja magányosságát? Ki látott már büntény és tettes nélküli krimit? Mit keres a Kistehén frontembere vidéken a kecskék között? Rengeteg kérdés, amire sokan nem tudják a választ. A Margó-díj irodalom- és olvasásnépszerűsítő céllal jött létre, hogy végre az első könyvekre is a megérdemelt figyelem irányuljon.

Az első alkalommal kiírt Margó-díjra negyvenhét jelentkezés érkezett, a Könyvesblog előzsűrizésével állt össze a legjobb tíz listája. A kiírás szerint olyan könyveket vártak, amelyek szerzője korábban soha nem jelentetett meg saját prózakötetet. A legtöbb nevezés a pályakezdő írókkal kiemelten foglalkozó Magvető Kiadótól érkezett, és meglepő statisztikai adata is fény derült: többen 40 éves koruk környékén kezdenek írni, míg sokan a saját finanszírozású könyveikkel jelentkeztek.

A Margó-díjjal komplex ajándékcsomag is jár: a Főváros 500 ezer forintos összdíja mellett kereskedelmi és médiatámogatást kap a kötet a Bookline online és offline felületein, próbafordítást készít a műből a Balassi Intézet, illetve az Aegon-díj győztese mentorként segíti a szerzőt. A zsűrit négyen alkotják: Gaborják Ádám, a József Attila Kör elnöke, Kollár Árpád, a Fiatal Írók Szövetsége elnöke, Péterfy Gergely, az Aegon-díj aktuális győztese, valamint Valuska László, a Könyves Magazin főszerkesztője, a Margó Irodalmi Fesztivál alapítója.

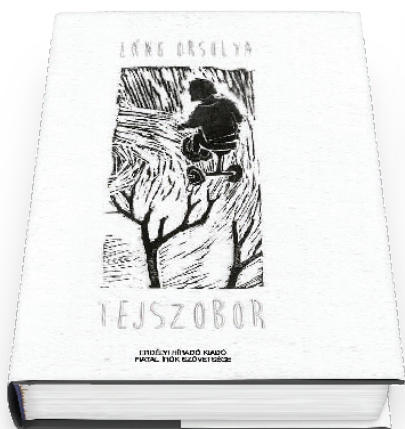
Az előzsűrizés során nem kész írókat kerestek, hanem olyanokat, akik bátrak, meglepőek, és akiktől később is szívesen olvasnának. A nevezett címek között ugyanolyan feltétellel mérettetett meg az irodalomban évek óta rutinosan mozgó szerző és a fiatal, publikálás nélküli versenyző, ezért elsősorban azt vették figyelembe, mit vállal az adott könyv, és ahhoz képest milyen eredményt ér el. 📖

M **A BOLDOG HENTES FELESÉGE**
Bíró Zsófia

LIBRI 175 2990

A tizes lista legszórakoztatóbb, egyszerre könnyedén okos és okosan könnyed könyve a szegény, mellőzött hentesfeleség panaszait megíró Bíró Zsófia könyve. A nőmonológ középpontjában a belek, a disznóvér és a szeretet áll, vagyis a háromból kettő megvan minden történetben, a harmadik általában a hiányával hívja fel magára a figyelmet. Humoros, árnyalt prózát olvashatunk, hiteles arcokkal és egy pörköltzagú szubkultúrával, ami a szabadkőművesek egyik alcsoportja is lehetne. Ezt a férfivilágot a részeges disznóvágásokkal és a magányos húsünnepekkel remekül építette fel a szerző, ahogy szívszorítóan bontakozik ki a háttérbe szorított nő drámája (borzongató szexuális vágyakkal!). Bíró Zsófia egyébként a menő séf, Takács Lajos felesége. Ettől függetlenül működik remekül a könyv, bár ha valaki evett már Takács konyháján, annak még inkább extra élmény.

M **TEJSZOBOR**
Láng Orsolya

ERDÉLYI HÍRADÓ

Egy szerelem elejét, közepét és végét már sokan, sokféleképpen megfogalmazták, Láng Orsolya első kisregényét mégsem lehet annyival elintézni, hogy itt egy újabb könyv, ami két ember kapcsolatáról mesél. Láng eddig leginkább lírával kísérletezett, ami erősen meg is látszik a kötet fejezetein. Sorai érzékenyek, önreflexívek és érettek, szövegeit olvasva nem tudunk nem arra gondolni, hogy épp a magyar Anne Michaels szárnybontogatásának vagyunk szemtanúi. Láng körberajzolja az emlékeket, a csendet és a két egymástól távolodó test közti teret, materizálja a hiányt, és a kapcsolat utórezgéseiről sem felejtkezik el. A *Tejfogak* című első fejezet kikívánczik ugyan a könyvből (mint tejfogak a szájból), és szokni kell még ezt a sűrű, intenzív és önmarcangoló prózát, de kíváncsian várom a folytatást.

M **MÉRT TÁVOLODNAK A DOLGOK?**
Kollár-Klemencz László

MAGVETŐ 192 2990

Májusban kisebb sokkot kaphattak azok a férfiak és nők, akik rajongva kedvelik a Kistehén énekesét, Kollár-Klemencz Lászlót. Új természeti írásokat kezdett írni, a városi pörgésben a dolgok helyes rendjét nem találó főszereplője, Toszka a lovak és a kecskék között találta meg nyugalját és számítását. A *Miért távolodnak a dolgok?* című kötet elbeszéléseiben Kollár-Klemencz egy kezdő író sebezhetőségét cipeli magával, ami jól áll neki. Ahogy zenéjében, úgy írásában is hangsúlyos szerepet kap a flow, akár úgyis, hogy saját hibáit is feltárja. A *Könyves* magazin nyári számában ezt írtuk: „A *Miért távolodnak a dolgok?* című könyv főszereplője, Toszka végtelenül egyszerű ember, mint egy Cormac McCarthy-regény hőse a vadnyugaton: a város és a természet között él félúton. Olyan lassú folyású próza született, hogy rögtön az első novellában elviszik a kakukkosórát a szerelőhöz, mert Toszka úgy érzi, siet. Ebben a világban olyannyira lelassul az élet, a szerelem, a barátság és a halál, hogy Kollár-Klemencznek van ideje mindent megfigyelni és megérteni: magához lassította a világot.”

M **MAMIKO NAPPALAI**
Sára Júlia

NORAN LIBRO 216 2800

Sára Júlia első könyvének története van. Méghozzá nem is akármilyen. Egy telt idomú, nyugdíjazott óvónő bújjik benne esténként idegenek ágyába, hogy megtegye, amire a legjobban vágnak. Végighallgassa a hetük, évük, életük történetét, és nagy, puha tenyerével addig simogassa a hátukat, amíg meg nem nyugszanak. Sára Mamikóról E/3.-ban mesél, ám az éjszaka (anti)hősei saját hangot kaptak. Akad itt felajzott fotóművész, kulturális újságíró, két lábon járó Caravaggio-szobor és erotikus showbiznisztól megcsömörlött alak. Hangjuk hiteles, talán csak az egyetlen női kuncsaft, a modell hangja bicsaklik meg néha. A végkifejlet kissé kiszámítható ugyan, de a zárójelenet akár a folytatás reményét is magában hordozza, biztosak vagyunk benne, hogy Sára magánymeséi megtalálják a saját közönségüket.

M **MAGAS TENGER**
Babiczky Tibor

MAGVETŐ 180 2490

A tavalyi év örömteli meglepetése volt Babiczky Tibor prózabemutatója, még akkor is, ha rendhagyóan provokatív debütálással rögtön kivette a krimijéből a nyomozást és a tettest. Maradt egy nyomozónak nevezett, napi két szál cigit szívó, piás férfi és a bűn. A *Magas tenger* minden mondatán érezni, hogy egy több verseskötetet publikáló szerző jegyzi, borzasztó jó mondatok és jelenbeli történetek, többek között az árvízzel harcoló miniszterelnökkel és egy Esterházy-színarab premierjével a háttérben. Például: „A nyomozó félt a testtől. A hústól, a vértől. A sajátjától is. Minden tapasztalata azt bizonyította, hogy nem tudja megmenteni. A test menthetetlen. Egy sikló, egy ember, ő maga. Az ijesztette meg leginkább, hogy ebben a menthetetlen hústömegben kapott otthon a lélek. Az ő munkája akkor kezdődött, amikor a test végképp magára maradt.”

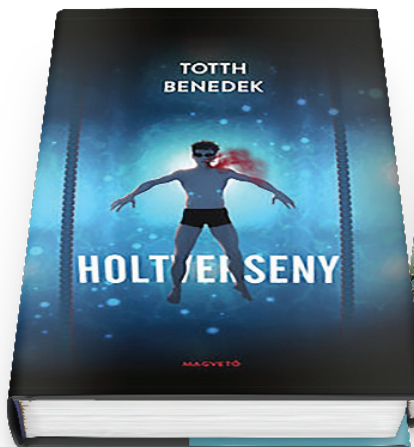
M **AZ ANDALÚZ LÁNYAI**
Péntek Orsolya
KALLIGRAM 2308 3000

AZ *Andalúz lányai* debütáló kötetnek egészen váratlan és kiemelkedő. Péntek érzésekből és érzetektől építi fel benne egy fiatal nő, Szerke, és a nő szűrőjén keresztül ikertestvére, Dork életét. Történetet ne várjon senki, itt kérem élet van, néha egészen nagybetűs. Mielőtt magára vállalná az irányítást, Szerke sokáig hagyja magát sodorni általa, identitásai (a nő, a testvér, a művész, a horvát, az olasz, a magyar) hagyományként simulnak egymásra, a tükörből pedig nagymamái mozdulatai köszönnek vissza. A végeredmény egy lírai és nagyon határozott hangon szóló, elképesztően érzékletes regény lett, aminek talán még a helyenkénti túlrésztét és túldíszítettséget is hajlandó megbocsátani az ember. Péntek személyében egy saját útját járó, egyedi hangon szóló szerzőt köszönhetünk, aki már az első könyvével feladta magának a leckét. *Az Andalúz lányai* ugyanis egy tervezett trilógia első darabja. A következő részhez felkészül: Dork és a szöke racionalitás.

M **BOLDOGTALANSÁG AZ AURÓRA-TELEPEN** Mán-Várhegyi Réka
JAK-PRAE.HU 220

Néha tényleg csak az kell, hogy legyen valaki, aki felkapja a fejét, hogy elsőként és helyettünk is ráfókuszáljon arra, akire érdemes. Ez megvalósulhat díj formájában, vagy lehet néhány dicsérő szó, bármi, ami megadja a kezdő lökést az íróknak és a bátorítást az olvasóknak. Valami ilyesmi történt 2013-ban Mán-Várhegyi Rékával is, aki először megnyerte a JAKkendő-díjat, majd 2014-ben a Horváth Péter irodalmi ösztöndíjat, év elején mi is beválasztottuk a legígéretesebb első prózaköteteseink közé, idén pedig képviselte Magyarországot az Európai Elsőkönyvesek Fesztiválján. Mindez persze nem jött magától: kellett hozzá egy sajátos hang és szemlélet, meg persze egy nagy adag hétköznapi boldogtalanság, a mesebeli felülmúló groteszk helyzetek, amikor a legkisebb királyfi mondjuk csak a bulimiás vagy a depressziós közül választhat, a férj meg törődhet bele, hogy minden reggel egy aranylábú mellett ébred. *A Boldogtalanság az Auróra-telepen* önálló életét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a kezdőnovellából azután kisfilm lett, amelyet a Friss Hús fődíjjal ismert el. Mán-Várhegyi Rékánál pedig mintha egy gát szakadt volna át, azóta jelent meg ifjúsági és gyerekkönyve is.

M **HOLTVERSENY**
Tóth Benedek
MAGVETŐ 248 2990

Tóth Benedek debütáló regénye, a *Holtverseny* úgy vágta fejbe az egyszerű recenzenst, mint szobányi hülyegyereket a felismerés, hogy de igen, a pisztoly mégis töltve volt. Villámgyorsan a hét könyve lett a Könyvesblogon, például azért, mert a „nihil (...) talán még soha nem volt ilyen szórakoztató, ennek kulcsa pedig nem is annyira a sztori, mint inkább a nyelv. Tóth Benedek egészen egyszerűen érzi, hogyan kell megszólaltatni hőseit. A *Holtverseny* kamaszai nem béna utánzatok, szövegeik alapján szembejöhethetnének velünk bárhol az utcán. Káromkodásaikban, trágár kiszólásaikban még sincs semmi öncélúság, és szerencsére semmi rosszul értelmezett szépelgés sem. Az ittből és a mostban élnek: ők már a Csillagok háborúján szocializálódtak, a kémiaóráról a Breaking Bad jut eszükbe, a kihalt belvárosról meg a Walking Dead.”

M **ANGYALVACSORA**
Papp-Zakor Ilka
JAK-PRAE.HU 124 2490

Papp-Zakor Ilka nemcsak a shorlist legszebb nevű versenyzője, de az egyik legbátrabb is. Novelláskötetében nyomorék gyerekeket hagy egyedül az erdő közepén, sült angyalokat talál fel karácsonyi lakomául, és szerelmes lányokat változtat mosómedvévé. Világa kicsit abszurd, kicsit mesei, kicsit mágikus, kicsit realista, és néha egészen hátborzongató. Hősei kiszolgáltatottak, tanulják az egyedüllétet és a megbocsátást, és közben próbálnak jóban lenni önmagukkal. Papp-Zakor néha belebalyodik a saját fantáziájába, és néha megfeyjthetlenebb, mint egy bölcsész-lány lelke, de mindenképpen friss és egyedi hang a legjobb tíz között.

M **ST. EUPHEMIA**
Sirbik Attila
FORUM-MAGVETŐ 204 2990

A frontvonalban még a pállott családi nihil is csábítóan látszik. Főleg, ha az embernek minden körülötte lehulló bombával egyre kevesebb esélye lesz nemhogy a normális, de a bármilyen életre. Sirbik Attila debütáló regénye épp annyit árul el a délszláv háborúról és a világról, amennyit egy vajdasági kamasz felfog belőle. Narrátora-hőse (mekkora hős egy kallódó, reményvesztett kamasz?) a fronton szembesül azzal, hogy bármilyen élet jut is végül, úgyszintén semmi értelme. Roadmovie zombikkal, repeszdarabokból összekirakozott valóság, generációs elfojtások és Isten, aki szóltanul tűri, hogy pusztul a világ. De legalább a tenger a helyén marad. A *St. Euphemia*ban végigvegetált kamaszkor ismerős, mint a földszintről felszökő rántothús vasárnapszaga, és úgy vág mellbe, mint kőbor kutyát a felismerés. A hurok az olvasó nyakát is szorongatja.

Őszünk

Aktív hónapok jönnek a tízéves Aegon Művészeti Díj életében: már várjuk a friss jelöléseket, ám addig is lesz fesztivál, pályázat, új filmek és izgalmas iskolai órák szerzőinkről.

A Díj és a pályázat:

Sikeres volt, így ismét kiírjuk „Magamra ismerek” pályázatunkat középiskolásoknak. Kortárs irodalmi élményeik ihlette írásaikért komoly nyeremények járnak, partnerünk a MATEHETSZ, részletek itt: www.aegondij.hu, www.matehetsz.hu

A Díj és a fesztivál:

Kortárs körsvenek - Filmbemutató a Margón - 2015.október 10. Toldi Térey irtózik a szobroktól, de pláne a nyakkendőktől, Esterházy kihallgat egy kiabáló kutyasétáltatót, Csaplár budai hegyeken kocsmatársokról mesél, Péterfy bicepszre gyúr, Rakovszky nevet, hogy még ma is érdekességszámba megy egy nő, aki ír. Aegon díjasok otthon, vízparton, viccesen és komolyan, úgy, ahogy még sose láttad őket. www.margofeszt.hu

A Díj és az iskolák:

Vadonatúj óravázlatainkat ismét az ország legjobb irodalomtanárai készítik, és gyakorlati segítséget adnak, hogyan lehet izgalmas olvasmány egy kortárs mű.

A Díj és a filmek:

Mit szól egy diák, ha az Író - aki az edzőteremben épp mellette nyom fekvő, vagy kedvenc fesztiválján énekel, vagy elsétál mellette a Római-parton – egyszerűen csak tankönyvből néz ki rá, és szereplőiből dolgozatot kell írni? Kisfilm kortársaink taníthatóságáról.

AEGON

Művészeti Díj

10
éves

www.aegondij.hu
www.facebook.com/aegondij

1890. szeptember 15.
Torquay, Anglia

125 Agatha Christie

AGATHA CHRISTIE
„GYILKOSSÁGAI”

35%
MÉRGEZÉS

15%
AGYONLÖVÉS

2%
BIZONYTALAN

12%
AGYONVERÉS

10%
MEGFOJTÁS

2%
VÍZBE
FOJTÁS

2%
LEÜTÉS

6%
LELÖKÉS
VALÁMIRŐL

2%
FELAKASZTÁS

2%
ÉLVE
ELTEMETÉS

LEGFONTOSABB
NYOMOZÓI
a regények számát tekintve

33
HERCULE
POIROT

12
MISS
MARPLE

8
ARIADNE
OLIVER

4
TOMMY ÉS
TUPPENCE
BERESFORD

3
PARKER
PYNE

A GYLKOS
NEME

75%
NŐ

25%
FÉRFI

ELSŐ REGÉNYE
1920. október
A titokzatos
stylesi eset

LEGNÉPSZERŰBB REGÉNYE
1939. november
Tíz kicsi néger

LEGRÖVIDEBB IDŐ
ALATT MEGÍRT REGÉNYE
1944. augusztus
Absent in the Spring, Mary
Westmacott álnéven
írta egy héttvége alatt.

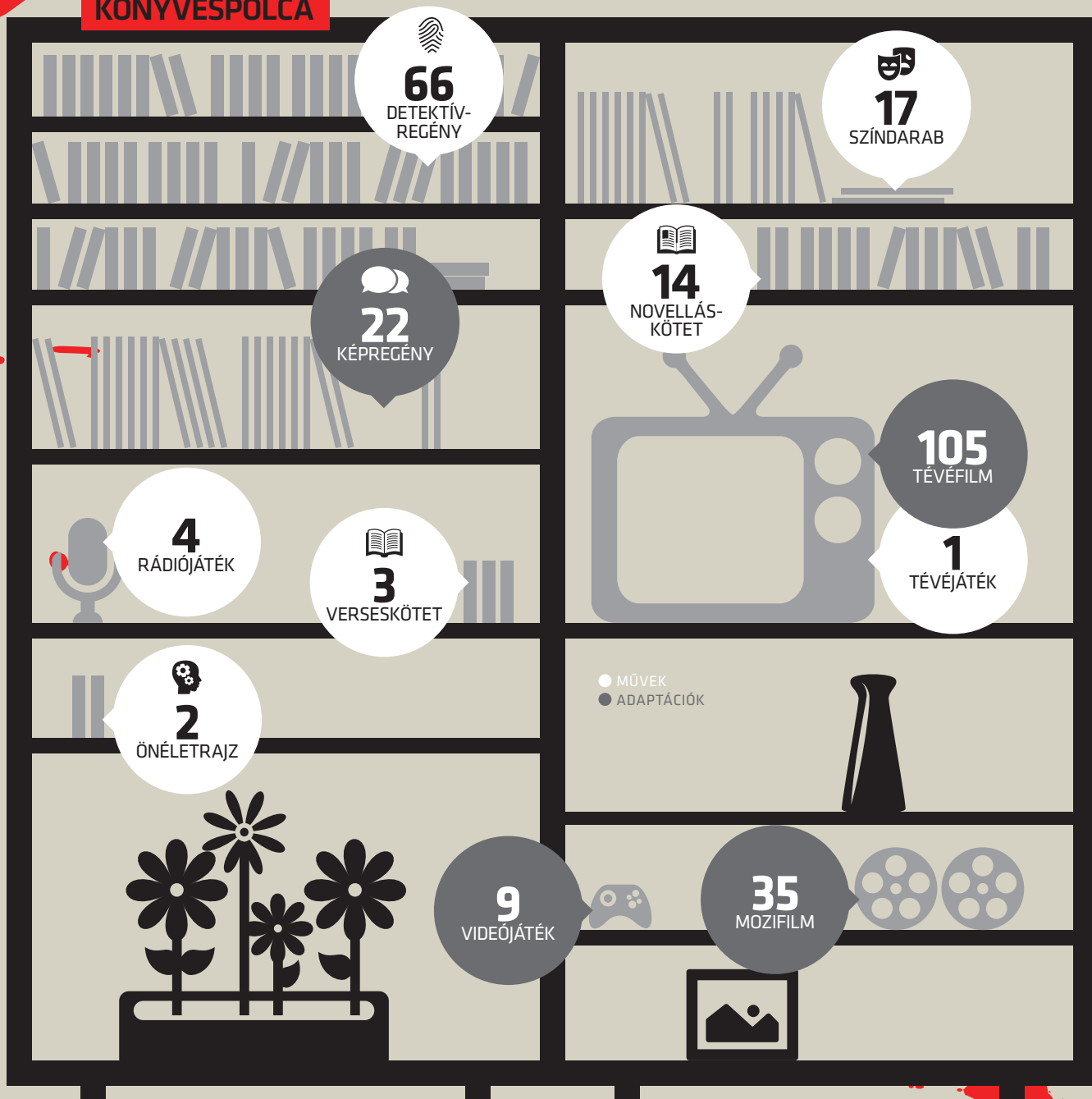
UTOLSÓ REGÉNYE
1973. október
A sors kapuja

1976. január 12.
Cholsey, Anglia

 2 MILLIÁRD
ELADOTT PÉLDÁNY
103 NYELVRE
LEFORDÍTOTT EGYÉNI SZERZŐ
 25 000 ELŐADÁS

A VILÁG LEGHOSSZABB IDEJE MŰSORON
LÉVŐ DRÁMÁJA: AZ EGÉRFOGÓ (1952-2015)

AGÁTHA CHRISTIE
KÖNYVESPOLCA

Interjú Gárdos Péterrel

Levél 117 magyar lánynak

SZÖVEG: RUFF ORSOLYA | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: SZERELEM, ÉLET, HOLOKAUSZT, FILM, MÚLT, CSALÁD

Gárdos Péter filmrendező csak édesapja halálát követően szerzett tudomást arról, hogy az otthoni szekrény két, színes szalaggal átkötött paksamétát rejteget. A csomagokban levelek voltak, amelyeket a rendező holokauszt túlélő szülei váltottak egymással közvetlenül a háború után, miközben egymástól több száz kilométerre fekvő svéd kórházakban próbáltak erőre kapni.

volt ennek a vágnak, ennek a fogadalomnak eleget tenni. 1998. augusztus 4-ének hajnala volt, akkor fejeztem be az olvasást. A leveleket a mamám adta oda nekem az apám halála után, két, színes szalaggal átkötött csomagban. Egyetlen éjszaka alatt száguldottam végig rajtuk, több mint százon, amelyeket 1945 augusztusától 1946 márciusáig váltottak egymással. Azon a bizonyos hajnalon határoztam el, hogy filmet próbálok készíteni ebből a történetből – akkor még csak filmben gondolkodtam. A levelekből különös üzenet sugárzott. A túlélni akarás erős, mindent elsöprő üzenete. Az a makacs, szívós, pimasz vágy, hogy nem adjuk fel, semmiképp-

A fiatal Gárdos Miklósnak, bár túlélte a koncentrációs tábor, orvosai csak néhány hónapot jósoltak. Súlyos tüdőbeteg volt, a doktorok szerint esélye sem volt a gyógyulásra. A fiatalember azonban nem törődött bele abba a sorsba, amit a diagnózis kijelölt számára: 117 magyar lánynak írt levelet, elhitetve velük, hogy talán ismerik egymást. Meglepően sokan válaszoltak, közöttük Lili is. Kettejük története a Hajnali láz. „Amikor az apám megírta azt a 117 levelet, akkor úgy döntött, hogy szerelmes lesz, ha török, ha szakad” – meséli Gárdos Péter, aki filmet forgatott a történetből, újra kiadott regénye pedig az

idei londoni könyvvásár egyik nagy szenzációja volt. A rendezővel az el nem olvasott levelekről, az emlékezés falán tátongó lyukakról, és azokról a dilemmákról beszélgettünk, amelyek írás közben gyötörték.

A Hajnali láz lehetne egy nagyon szép szerelmi fikció is, de nem az, hiszen valós események ihlették a történetet, amelyet a szülei levelezése alapján írt meg. Emlékszik még, mikor fogalmazódott meg önben, hogy ebből a sok levélből és a bennük lévő sok kicsi történetből egyetlen nagy történetet fog írni?

A pillanatra pontosan emlékszem, és aztán arra is, hogy milyen rettentően nehéz

pen. Ezt az új életet akaró szenvedélyt akartam megörökíteni. Hogy aztán mégis több mint tíz év telt el, mire a szüleim szerelmének története megjelent regényként, annak elsősorban lelki okai voltak. Azt persze nem hittem, hogy szenvedés nélkül megszülethet a történet, de arra sem számíthattam, hogy évekig tartó kudarcorozat következik. Sok segéd módszerrel kísérleteztem: begépeltem a leveleket, azután bizonyos dolgokat kiemeltem, majd mellékfigurákat kezdtem el kitalálni. Sokszor és reménytelenül veselkedtem neki. Nekem például nagyon fontos az első mondat, az első jelenet, az első kép. A regény végül a Malmö előtti kikötéssel kezdődik – ezt például találmánynak éreztem, de erre is hét évet kellett várni.

Az nem jutott eszébe, hogy a regény megírását esetleg átengedje másnak?

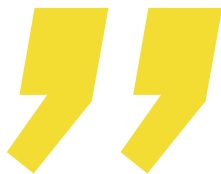
Érdekes, amit kérdez, mert abban az időszakban éppen Darvasi Lászlóval írtam közösen egy forgatókönyvet a Szív Ernő-novellákból. Egyszer, kocsmázás közben, elmeséltem neki a történetet. Laci azonnal belelkesedett. Mélyen a szemembe nézett, és megkért, hogy adjam neki ezt a históriát, de hát ez képtelenségnek tetszett. Ez a dolog rám várt, nekem kellett vele megküzdenem, az én kihívásom volt.

Mi visz rá valakit arra, hogy – mint az édesapja tette – megírjon 117 levelet: a remény vagy inkább a kétségbeesés? Arról nem is beszélve, hogy talán egy nagy adag csibészesség is lehetett abban, hogy a halálos diagnózis ellenére az édesapja úgy döntött, inkább lányokkal ismerkedne...

Valóban szélhámosságról van szó, ez egyértelmű (nevet). Debrecenben volt a nagypapámnak könyvesboltja, és az apám azt vizionálta a levelekben, hogy a lányok valahol a Gambrinus környékén lakhattak, mert ő onnan emlékszik a nevükre, arcukra. Mind a 117 lány! A mamám esetében, aki egyéves korában elköltözött Debrecenből, ez például abszolút mellélövés volt. De úgy tűnik, ez sem számított, mert az apámnak még így is harmincan válaszoltak. A lányokban ugyanolyan sóvárgó vágy élt, hogy valakivel kapcsolatot teremtsenek azután a szörnyű vákuum után, amelybe a holokauszt következtében kerültek. A papám egyébként soha nem írta meg a mamámnak, hogy halálos beteg. Beszámolt a betegségéről, de folyamatosan bagatellizálta: azt írta, hogy egy átmeneti aprócska folt van a tüdején, de nem kell vele törődni. Idézte az orvosát, aki állítólag megnyugtatta őt. Ebben az alapvető kérdésben gond nélkül konfabulált. De gondoljon bele: micsoda munka lehetett megírni 117 egyforma, másfél oldalas levelet!

Az édesapja halálát megelőzően felvetődött valaha a családban, hogy a szülei hogyan ismerkedtek meg egymással, egyáltalán, hogy létezik ez a levelezés?

Az, hogy Svédországban ápolták őket, és ott házasodtak össze, a családi legendárium része volt. Hogy ez a levelezés megvan, arról fogalmam sem volt. Sőt, továbbmegyek. Amikor a mamám az apám halála után „megtalálta” a leveleket, akkor azt láttam rajta, hogy ő is meglepődött. Pedig ezt a két, szalaggal átkötött csomagot nyilván minden költözésnél magukkal vitték, majd alaposan elrejtették. A tudat

Nem ritka, amikor az ember úgy lesz szerelmes, hogy nem is a konkrét személybe, hanem általában a szerelemben szeret bele.

fura játéka: a mamám tudta, hogy megvan a levelezés, de miután nem akarta elolvasni, és soha nem beszéltek róla, ezért szinte elfelejtette.

Akkor sem olvasott bele az édesanyja, amikor ismét előkerültek a levelek?

Soha, azóta sem. Nagyon sok vitám volt vele ezért. Előfordult például, hogy amikor elolvasta a forgatókönyv valamelyik változatát, majd később a regényt, akkor tiltakozott, és azt mondta bizonyos fordulatokra, hogy azok nem úgy történtek meg, túlzás, hülyeség, húzzam ki. Én általában ezekre a kifogásokra úgy reagáltam, hogy felajánlottam: megmutatom neki a levelezést. Ezt ő soha nem akarta, végül mindig abban maradtunk, hogy beolvassom neki az inkriminált levélrészletet a telefonba. Minden alkalommal döbrent csönd volt a telefon másik végén.

Ilyen esetekben az emlékek hiánya, a lyukak az emlékezés falán ugyanolyan beszélgetések lehetnek, mint az, hogy mire emlékezünk. Sok ehhez hasonló fehér folt volt az emlékezésben?

A legmeghökkenőbb talán a kitérés ügye volt, amikor a szüleim úgy határoztak, hogy meg akarnak szabadulni a zsidóságtól. A mamám erre a közös döntésre egyáltalán nem emlékezett, sőt utólag felháborítónak találta, hogy én egy ilyen elhatározást a regény központi elemévé emelek. Amikor

felolvastam neki a levelezés erre vonatkozó sorait, a kapcsolatuk talán legmeggrázóbb momentumát, meglepődött és elszörnyedt. Pedig az, hogy meg szerettek volna szabadulni ettől a stigmától, a legérthetőbb következménye a holokausztlétnek. Azt hitték, ha a továbbiakban nem lesznek zsidók, akkor mindaz, ami velük történt, semmissé válik, illetve soha többé nem fordulhat elő. Szerintem ez természetes reakció. Viszont a mamám ezt utólag elfelejtette, kitörölte. De olyannyira kiradírozta, hogy ötven évvel később az egészet az én provokációnak hitte! Ezen össze is veszünk. Könnyű volt bebizonyítanom, hogy a kitérésük újra és újra visszatérő eleme a levelezésnek. Érthető, hogy a mamám ezt szégyellte. Mára egyébként megbékélt vele. Azt gondolom, hogy soha többé nem olvasta el a leveleket, az egyik fő oka az volt, hogy az akkori, háború utáni, svédországi tudatállapotával nem akart szembeülni.

Sokszor érezte azt írás közben, hogy milyen jó lenne ezt vagy azt megkérdezni az édesapjától?

Nemcsak, hogy eszembe jutott, hanem az első perctől kezdve ez volt a legnagyobb gátja az írásnak. Azért az sokatmondó, hogy miközben tudta, hogy megvannak a levelek, apám nem írta meg ezt a történetet. Az apám rendkívül tehetséges ember volt. Attól nem tarthatott, hogy nem lesz képes megformálni a szerelmüket. Olyannyira nem, hogy az egyik levélből kiderült, szándékában állt regényt írni a tizenegy napos vagonútjukból a koncentrációs tábor felé. Vázlatot is mellékel. Úgy tervezte, hogy tizenegy fejezetre osztja a regényt, napról napra követve az eseményeket, és mindegyik napnak-fejezetnek más és más lesz a főhőse. Egy különös, formabontó, izgalmas terv volt ez, vagyis 1945 telén még megvolt benne az ambíció. De aztán nem kezdett bele ebbe a regénybe sem, soha. Miért nem bontotta ki soha a csomót azon a két csomag paksamétán? Miért? Fel kellett tenni ezeket a kérdéseket önmagamnak. És ha valamilyen okból nem akarta megírni ezt a szerelmet, akkor nekem vajon jogom van-e hozzá?

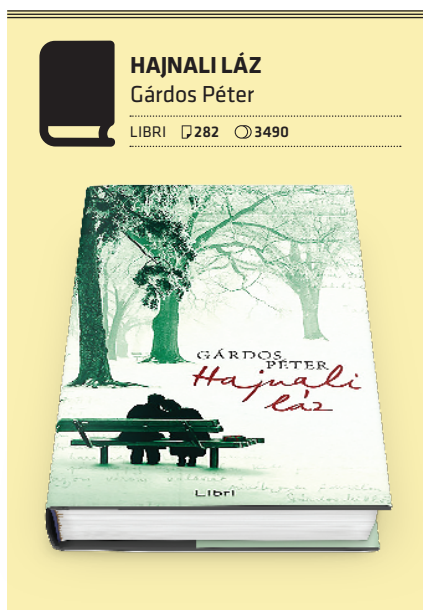
Ennyire komoly dilemma elé állította önt?

Hogyne, nagyon is. Évekkel ezelőtt megírtam a regényt, most elkészült végre a film is, és az az igazság, hogy ez a dilemma mindössze három-négy hónappal ezelőtt oldódott meg. Talán nem nevet ki, hiszen transzcendens dologról beszélünk. Amikor a londoni könyvvásáron egymás után jöttek a külföldi kiadói ajánlatok a

regényre, akkor egyszer csak úgy éreztem, hogy mindezt az apám intézte. Így jelezte, hogy végre a beleegyezését adja (nevet), és utólag engedélyezte a megírást. A mamámmal ezt a kérdést folyamatosan feltettük önmagunknak. Ő ambivalensen állt a dologhoz, hol megnyugtatót, hol további kételyeket ébresztett bennem. Ennek örülne, ennek nem örülne, állandóan osztályozott. Például az ön által is felemlített úgynevezett szélhámosság. Anyám is tartott attól, hogy az olvasók ezért negatívan ítélik meg apámat. Márpedig az apámban kifejezetten volt kalandorság (nevet). Ő például soha nem mesélt el ugyanúgy egy történetet: voltak nagy sztorijai, bár a holokauszt időszakából egy sem, és ezeket mindig másképpen idézte fel. Hol elvett belőlük, hol kiszínesítette őket (nevet). De gondoljon csak bele! Az apám a legalapvetőbb kérdésben tulajdonképpen háromnegyed éven keresztül becsapta a mamámat. A saját egészségi állapotával kapcsolatban hónapokig mellébeszél! Már kitűzték az esküvő időpontját, és még akkor sem avatta be az orvosa diagnózisába. A mamám onnan tudta, hogy halálos beteg, hogy az apám kezelőorvosa figyelmeztette, ehhez a férfihoz nem szabad hozzámennie.

A könyv szerint Lindholm doktor egészen pontosan azt mondja a regénybeli Lilinek, hogy ez a házasság „nem csupán képtelenség, esztelenség, hanem most már, ezen ponton, káros is”.

Így van. A mamám egyébként azt mondja, hogy a mai fejével nemcsak ostobaság, hanem nonszensz is volt az akkori döntése. No de miért gondolkozott volna a mai fejével! Akkor, 1945-ben azok a Svédországban ápolt lányok, asszonyok egy „másállapotban” éltek. Akkor anyám döntése nem tűnt akkora képtelenségnek. Azt mondta önmagának, ha öt percig tart ez a házasság, akkor is megéri. Ha van egy perc benne, akkor is megéri. Szerelmes volt, túlélte a saját halálát, hinnie kellett abban, hogy majd átviszik a fogaik között – mint Nagy Lászlónál – ezt a szerelmet a túlsó partra. Mindketten elhitték, hogy van megváltás. Nem számított az orvosi szakvélemény. Az más kérdés, hogy az apám tulajdonképpen nem adta meg azt a lehetőséget az anyámnak, hogy a tények és az elkeserítő perspektívák tudatában döntsön, hiszen nem tudta, hogy a mamám mindennel tökéletesen tisztában van. Ez a „hazugság” a lehető legmélyebben világítja meg az apám akkori személyiségét. Szerintem ez a „linkség” az egyik legszeretetőbb vonása.

Vagy eltökéltség, nem? Tulajdonképpen minden az ellen szólt, hogy ez az ember túléljen, és új életet kezdhesen.

Abszolút így van. Van egy levele, valamikor 1945 novemberében írta az anyámnak. Arról vall, hogy egész éjszaka nem aludt, szörnyű kétségbeesés tört rá, felkeltette az orvosát, és órákig beszélgettek a tüdőbetegségekről. Apám kedvenc regénye A varázshegy volt, ezt is kitárgyalták a doktorral azon az éjjelen. Aztán hozzáteszi, hogy bár nincs komolyabb baja, reggelre sötét rosszkedve lett, valahogy megérintette a halál. Erre az anyám postafordultával válaszol: azzal vigasztalja, hogy azért tör rá a szorongás, mert eszébe juthatott, min ment keresztül. De rángassa ki magát gyorsan ebből a lelkiállapotból, hiszen él, és már semmi baja nincs. Az anyám egyébként akkor már tudta, hogy az apám halálos beteg. Elképzelem, hogy apámnak milyen elképesztő öröket kellett mozgósítania ahhoz, hogy félelmeit és szorongását folyamatosan és állandóan leküzdje.

Nem gondolja, hogy a szülei elsősorban talán az életbe voltak szerelmesek, és csak azután szerettek egymásba?

Nem ritka, amikor az ember úgy lesz szerelmes, hogy nem is a konkrét személybe, hanem általában a szerelembe szeret bele. Amikor az apám megírta azt a 117 levelet, akkor úgy döntött, hogy szerelmes lesz, ha török, ha szakad. Ugyanakkor a mamám egy tüneményes, okos és gyönyörű lány volt. Az azonban beszédes, hogy decemberben az apám még nyolc vasat tartott a tűzben. A hónap végén írta meg az anyámnak, hogy úgy belé habarod-

dott, hogy mind a nyolc levelezőpartnerével szakít. Egy biztos: az apám véglegesen akkor döntötte el, hogy a mamám kell, és senki más.

A főtí forgatáson azt mondta, hogy rendezőként egyszerűen muszáj figyelmen kívül hagynia a személyes érintettséget, azt, hogy a saját szülei történetét viszi vászonra. Mégis, volt olyan momentum vagy villanás a forgatások idején, ami különösen mélyen érintette?

A Miklóst alakító Schruff Milán mindig a papám jellegzetes gesztusairól faggatott, és egyszer elmeséltem neki, hogy amikor az apám nagyon fellelkesült vagy elgondolkodott, akkor a bal kezével meglegyintette a fülét. Ezen ötven éven keresztül sokat neveltünk és ironizáltunk, hiszen teljesen önkéntelen mozdulat volt, sokszor észre sem vette. Milán ezt megjegyezte, és két hónappal később egy jelenet próbáján előhozta ezt a mozdulatot. Az szíven ütött. Azon a próbán már szemüveget hordott és sovány volt, lehetett vagy 52-53 kiló, borostásan, karikás szemekkel állt velem szemben, és meglegyintette a bal fülét. És akkor „megjelent” a papám. Átsuhant az angyal felettem.

A londoni könyvvásár óta harminc ország vásárolta meg a kiadási jogokat. Belegondolt már abba, hogy ugyanaz a történet vajon ugyanazt mondja-e Lengyelországban vagy Tajvanon?

Nagyjából tudom a választ, ugyanis a koreai és a tajvani szerkesztő is megírta, hogy miért akarja kiadni a regényt. Erről beszélünk már: ez a történet lényegében arról a szemérmetlen élni vágyásról szól, amely a halálközeli állapot után támadhat az emberben. Egy tajvani vagy egy koreai olvasónak valószínűleg kevesebb fogalma van arról, hogy mi történt hetven évvel ezelőtt Európában, de majdnem biztos vagyok benne, hogy az ő történelmükben is voltak olyan periódusok, amikor egy nagy traumát követően az embereknek hasonlóképp újra kellett kezdeniük az életüket.

Az édesanyja hogyan éli most meg, hogy a történet, ami sok-sok éven át csak az övé és a férjé volt, hirtelen mindenkié lett?

Remekül. Először tartott tőle, de mára megnyugodott. Valahogy azt érzi, hogy ennyi év után végre visszaigazolódtott valami, hogy a szenvedésüknek volt értelme. Az ő számára ez bizonyos elégtételt jelent. **K**

A BIOENERGETIC KIADÓ őszi ajánlata

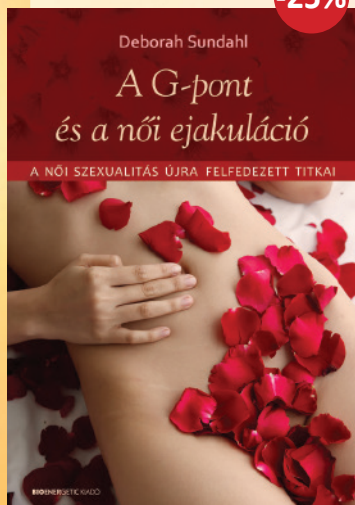
www.bioenergetic.hu

-25%

Deborah Sundahl: A G-pont és a női ejakuláció

A női ejakuláció a női test erőteljes, gyönyörű, jótékony hatású és meglehetősen titokzatos szexuális reakciója. Olyan személyes szabadságot és erőt érzünk általa, ami nagyban hozzájárul általános egészségünkhöz és boldogságunkhoz. A fokozott G-ponti gyönyör kapuként szolgál saját érzelmeink megismeréséhez, segít legyőzni a traumákat, lelki gáttakat.

Ára: 2900 Ft

-25%

Sergio Magaña Ocelocoyotl: A tolték titok

Az ősi mexikói álmogyakorlatai

A könyv nagualizmust, a tudatos álmodás ősi mexikói hagyományát mutatja be. A módszer gyakorlatai megnyitják az érzékelést, hogy mind ébrenléti, mind pedig alvó állapotunk során éberrek és tudatosak tudjunk maradni, hiszen aki az álmait uralja, éber állapotát is uralja. A szerző az ötezer

éves tolték hagyomány gyógyítója és tanítója, és most először tárja a világ elé ősei titkos álmogyakorlatait.

Ára: 2440 Ft

-25%

ECKHART TOLLE
és DR. WAYNE W. DYER

Miért fontos,
hogy rendkívüliek legyünk?

Eckhart Tolle és dr. Wayne W. Dyer
legendás beszélgetése

A beszélgetés teljes szövege

Magyar nyelvű
DVD-melléklet

Eckhart Tolle és Dr. Wayne W. Dyer: Miért fontos, hogy rendkívüliek legyünk?

Ki vagyok én?

Mit keresek itt?

Mi az élet értelme?

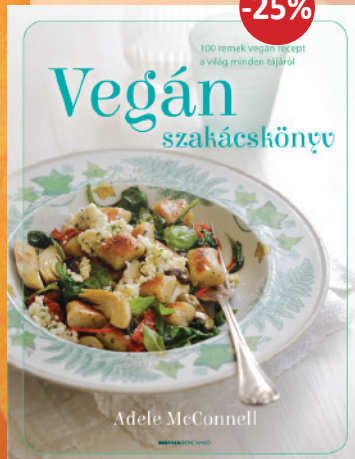
A két nagy hatású spirituális tanító komoly témákat fessegető, mégis könnyed hangvételű beszélgetésben válaszolja meglétezésünk alapvető kérdéseit. Eckhart Tolle és a nemrégiben elhunyt dr. Wayne W. Dyer a maga utánozhatatlanul humoros stílusában rámutat, miért vagyunk mindnyájan a magunk módján rendkívüliek, és mi tesz minket valóban emberré. Csak akkor indulhatunk el az öntudatra ébredés útján, ha felismerjük magunkban saját rendkívüliségünket.

Magyar nyelvű DVD-melléklettel!

Ára: 2950 Ft

Adele McConnell: Vegán szakácskönyv

Az ausztrál blogger szakácskönyvét lapozgatva még a született kételkedők is meggyőződhetnek arról, hogy a hús-, tejtermék- és tojásmentes vegán étrend változatos, izgalmas – és ami a lényeg – nagyon finom. A szerző száz, különböző nehézségi fokú receptet ajánl, s körutazásra invitál minket a gasztronómia világába. A hagyományos fogások mellett ínycsiklandó marokkói, mexikói, thai, indiai és japán ételek közül

válogatva új ízeket, illatokat ismerhetünk meg. Az ételekből összeállított menüsorral húsevő barátainkat is elkápráztathatjuk.

Ára: 2950 Ft

-25%

Lantos Mihály: Villámolvasás a gyakorlatban

A villámolvasás módszere valóban azt adja, amit a neve is ígér. Persze nem cikkcakkban fogunk olvasni, hanem sokkal gyorsabban jutunk el a könyv végéig, és sokkal mélyebb megértésre teszünk szert. Hogyan lehetséges mindez? Valóban rövidebb idő alatt többet tudunk megjegyezni (megtanulni) egy könyvből? Igen, határozottan igen!

Kíváncsi rá, hogyan működik mindez a gyakorlatban? Lantos Mihály könyvében megtalálja rá a választ!

Ára: 1990 Ft

A 25% kedvezmény a feltüntetett árakból kerül levonásra, és csak a Bioenergetic Kiadó webáruházában történő vásárlás esetén érvényes.

A 2010-es évek legnagyobb örülete: a felnőttkifestő

ATTÓL, HOGY FELNŐTT, MÉG

SZÖVEG: ILLÉS ZSÓFIA

CÍMKE: STRESSZ, FILCTOLL, PÁN PÉTER-SZINDRÓMA

2013-ban megjelent egy könyv, amely milliókat változtatott újra gyerekké. Ötletgazdája és illusztrátora, Johanna Basford elérte, hogy néhány órára mindenki megfeledkezzen online életéről, és az legyen a legnagyobb gondja, hogy kifogy-e a rózsaszín filc, mielőtt befejezhetné az utolsó apró részletet.

Pedig a brit Laurence King kiadó munkatársai először igencsak felvonták a szemöldöküket amikor az ambíciózus skót grafikus kijelentette: ahelyett, hogy gyerekszínezőket tervezne, sokkal szívesebben alkotna meg egy felnőtteknek szánt kifestőkönyvet. A szerkesztők végül mégis adtak egy esélyt az ötletének, és piacra dobták a *Titkos kert*et. Nem bánták meg, Basford ugyanis pontosan tudta, miről beszél.

ÚJ MŰFAJ SZÜLETETT

Reklámcímkek tervezésével foglalkozó grafikusként észrevette, hogy ügyfelei imádják kiszínezni az általa

rajzolt fekete-fehér mintákat. Miután több idősebb megbízót és ismerőst is rajtakapott az önfelelt színezgetésen, megfogalmazódott benne a kérdés: mi van, ha a felnőttek eddig csak azért nem színezték, mert nem léteztek őket megszólító színezőkönyvek? Remekül ráérezett, hogy mire van szükség ahhoz, hogy a színezés társadalmilag elfogadott, sőt divatos hobbi legyen: tervezni egy kifestőkönyvet felnőtteket megcélzó, bonyolult, aprólékos mintákkal. Így született meg a *Titkos kert*, melynek eladási adatai nemhogy beigazolták, de messze túl is szárnyalták Basford és a kiadó reményeit. Arra, hogy a könyv 1,4 millió példányban kel majd el világszerte, és hónapokig trónol az Amazon eladási listájának élmezőnyében,

senki nem számított. Annak ellenére, hogy két évvel ezelőtt jelent meg, a *Titkos kert* még mostanában is stabilan a harmadik hely környékén tanyázik az Amazon sikerlistáján, ahol időnként órákon belül lecserélődik a teljes élmezőny, ráadásul nem is az egyetlen színezőkönyv a legjobb tíz között. Legnagyobb szenzációja ugyanis az, hogy utat nyitott más kifestőkönyveknek, s így végeredményben egy új műfajt teremtett.

A kiadók a váratlan siker láttán hamar ráálltak a színezőbizniszre: ma már szinte minden héten kijön egy hangzatos című kifestőkönyv, és műfaj szerint is válogathatunk köztük a mandalástól egészen a sztárokat felvonultatóig. Igaz, a legismer-

FOGHAT A KEZÉBE SZÍNES CERUZÁT

tebb név a szakmában még mindig Johanna Basfordé, akinek második könyvét, *Az elvárásolt erdőt* alig egy hét alatt az utolsó példányig elkaptokták. 2014-ben egyébként egy másik *Titkos kert* is megjelent, bár Frances Hodgson Burnett klasszikusának kifestő-változatával az illusztrátor, Thea Kliros a gyerekközösséget célozta meg.

SZÍNEKKEL A STRESSZ ELLEN

Hogy mi is a színezők örületes sikerének titka, arra sokféle magyarázat született, ám abban szinte mindenki egyetért, hogy az internet és az online életmód kiemelten nagy szerepe játszik benne. A közösségi oldalak lettek azok a terek, ahol manapság egy új hobbi leginkább terjedni tud: az emberek a Pinterestről töltik le a legújabb kifestősablonokat, majd ha elkészülnek a színezéssel, a Facebookon és az Instagramon büszkélkednek a kész művekkel. Sőt, még a Youtube-ra is feltöltötenek néhány oktatóvideót azoknak, akik nem tudják, hogyan kell a leglátványosabbra színezni egy madarat. A színezés népszerűségében

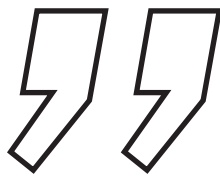

a no aki beindította a színezős forradalmat

„Önző törekvésként indult: akartam készíteni egy könyvet, amit imádok. Nem végeztem előtte piackutatást. Kezdetben mindössze 13 000 példányt nyomtattunk belőle, és anyukám egy csomót megvett, hogy ne legyen akkora bukás” – nyilatkozta a *Titkos kert* megjelenése után **Johanna Basford**. A 31 éves grafikus eredetileg textilművésznek tanult, sokáig mégis tervező-grafikával foglalkozott, ám első kötete megjelenése óta „tintaevangé-

listának” vallja magát. A számítógépet túl ridegnek és személytelennek találja, helyette inkább szabadkézzel dolgozik, általában fekete tollal vagy ceruzával. Basford tengerbiológus szülei lazac- és pisztráng-farmján nőtt fel Aberdeen megyében, majd Londonba költözött, és divatházaknál gyakornokoskodott, ám hamar kiderült, hogy ez a világ nem neki való. Ráadásul egyáltalán nem volt képes virágokat rajzolni,

ha folyamatosan beton vette körül. A minimálbérrel átvészelt szabadúszó éveket a hirtelen jött gazdagság váltotta, ám azt mondja, jobban örül azoknak a kész képeknek és sikertörténeteknek, amikkel rajongói nap mint nap elhalmozzák. A siker egyik oka szerinte a nosztalgia, hiszen sokan valószínűleg azokban az időkben fogtak utójára színez ceruzát vagy filctollat a kezükbe, amikor még se jelzőloguk nem volt, se szörnyű főnökük.

Rajzolás közben a jobb agyféltekénk dolgozik, a bal pedig, amelyik a racionális, logikus gondolkodásért felelős, kikapcsol.

ugyanakkor az online élettől való megcsömmörlés is vastagon benne van: amíg színezzünk, nem csatlakozunk egyetlen hálózathoz sem. Csak arra kell figyelniünk, hogy a megfelelő árnyalatú kéket válasszuk, és ne menjünk ki a vonalból.

A gondúzést, a stresszoldást a szakemberek is a színezés egyik legfontosabb erényének tartják. „Az önfeledt színezésben sokan úgy érzik, mintha egyfajta relaxált tudatállapotba kerülnének. Ez annak köszönhető, hogy rajzolás közben a jobb agyféltekénk dolgozik, a bal pedig, amelyik a racionális, logikus gondolkodásért felelős, kikapcsol. Az ilyen relaxált állapotban csökken a pulzus, a vérnyomás és a stresszhormonok szintje (kortizol, adrenalin, noradrenalin), ugyanakkor fokozódik az oxigénellátás és a hajszálerek vérellátása” – választa a Könyvesnek a színezés stresszoldó hatásmechanizmusát Kanyai Napsugár pszichológus. Amellett, hogy nyugtat, az alkotás élményével is megajándékoz minket, hiszen voltaképpen művészi tevékenység, kevés hibalehetőséggel és sok sikerélménnyel. Éppen ezért egyes szakemberek szerint akár valódi művészetterápiára is használható. Más pszichológusok viszont úgy vélik, a színezéshez messze nem kell annyi kreativitás, mint mondjuk a szabadkézi rajzhoz, ezért legfeljebb kiegészítő eleme lehet egy terápiának. Sőt, akadnak olyan szakértők is, akik egyenesen azt állítják,

a színezés káros, hiszen annak a Pán Péter-piacnak a terméke, amely elhiteti velünk, hogy gond nélkül visszatérhetünk a gyerekkorukba, holott ez nyilvánvalóan nem igaz. Húsz évvel ezelőtt egy felnőtt még kínosan érezte volna magát, ha színezésen vagy épp gyerekönyv-olvasáson kapják, ám ezek ma már teljesen elfogadott tevékenységnek számítanak. Arról, hogy a társadalom egyre infantilibb válásának milyen következményei lesznek, erősen megoszlanak a vélemények.

PANDALA ÉS A TÖBBIEK

Mint a legtöbb trend, Magyarországra a színezőmánia is kisebb késéssel érkezett. Most azonban visszavonhatatlanul itt van, mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy a *Titkos kert* a hazai eladási listákon is hetek óta előkelő helyeken szerepel. Megjelentek az első hazai felnőtttszínezők is: a műfaj magyar úttörőjének számít Parádi Orsolya, aki Basfordhoz hasonlóan már korábbi, gyerekekhez kötődő munkája során rájött, mennyire szeretnek színezni a felnőttek. A *Mesekavics* alkotókörnyvről ismert szerző azt is észrevette, hogy az emberek annál jobban élvezik a munkát, minél aprólékosabb részleteket kell kiszínezniük. A különös hangulatú *Pandala-szigetek* elkészítésekor ügyelt arra, hogy a rajzokban sok legyen a kicsi, külön-külön színessé varázsolható motívum, kifestőjét pedig az elmúlt hetekben több hazai művészetterápiás színező is követte. A *Pandala* sokszoros szójáték, magába foglalja a Pánt, a pandát, a koalát és még a mandalát is, a *Pandala-szigetek* pedig Parádi saját univerzuma. Egy különálló, boldog világ, ahol az állatok harmóniában élnek a természettel és egymással.

Bár a hirtelen sikeressé váló trendek általában olyan gyorsan tűnnek el, amilyen gyorsan felbukkantak, nem valószínű, hogy a felnőtttszínezőkre is ez a sors várna. Idén októberben például két jelentős nemzetközi újdonságra is számíthatnak a műfaj rajongói: érkezik a *Trónok harca*-kifestő, melyben George R.R. Martin nagy sikerű fantáziavilágának eshetünk neki a filctollainkkal, és megjelenik a harmadik Basford-színező, *Az elveszett óceán* is. Nagyon úgy néz ki tehát, hogy a felnőtttszínezők kirobanthatnak a sikerlisták éléről és a könyvesboltok polcairól. Hiszen akár marketingfogás a kifestőbiznisz, akár kortünet, egy biztos: színezni igenis jó, és az emberek erre most már visszavonhatatlanul ráébredtek. **1**

1.

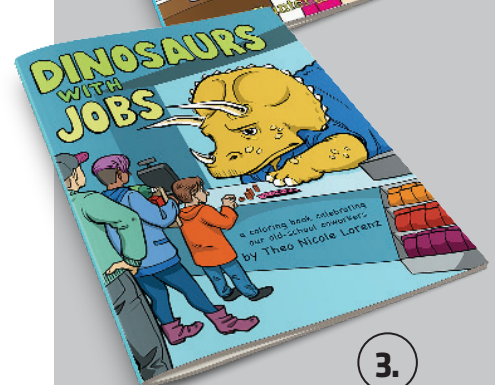
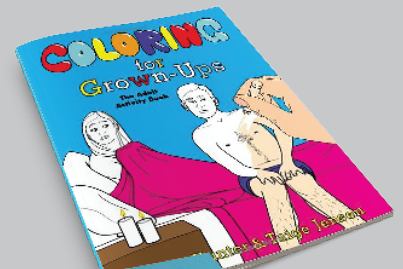
Magnus Frederiksen: *The Fetish Coloring Book*

A szó szoros értelmében felnőtt-tartalommal bír Magnus Frederiksen fétisszínezője, melyben például meztelen, összekötözött férfi- és női testeket színezhettek ki Christian Grey elszánt követői.

2.

Ryan Hunter-Taige Jensen: *Coloring for Grown-Ups*

Az interneten ismertté vált humoristapáros kifestőiben a felnőtté válás legfontosabb állomásait lehet kiszínezni: például a vad koleszos bulik pillanatképeit vagy épp az első kínos szexuális kalandot.

3.

Theo Nicole Lorenz: *Dinosaurs With Jobs*

Az ironikus-vicces kifestő dinoszaurosokat ábrázol szokványos és kevésbé szokványos emberi foglalkozások gyakorlása közben: jegyszedőként, asztronautaként, autósoktatóként.

tíz orot felnottszinezo

Potter Style: Color Me Drunk

A sokatmondó című „Színezz részegre!” széles célközönséghez, az iszákosokhoz szól, akiknek többek közt arra is van lehetőségük, hogy annyi üveg sört színezzenek ki, ahányat aznap elfogyasztottak.

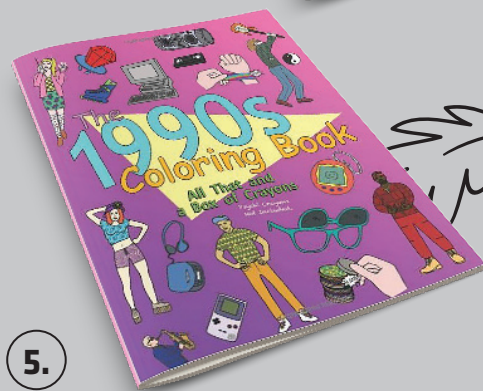
4.

7.

The Hipster Coloring Book for Adults

„Valószínűleg sohasem színezed ki” – jósolja az alcíme a nagy hipsterkifestőnek, amelynek borítóján egy monoklit viselő, csokornyakendő téve díszel. Kell-e többet mondanunk ennél?

5.

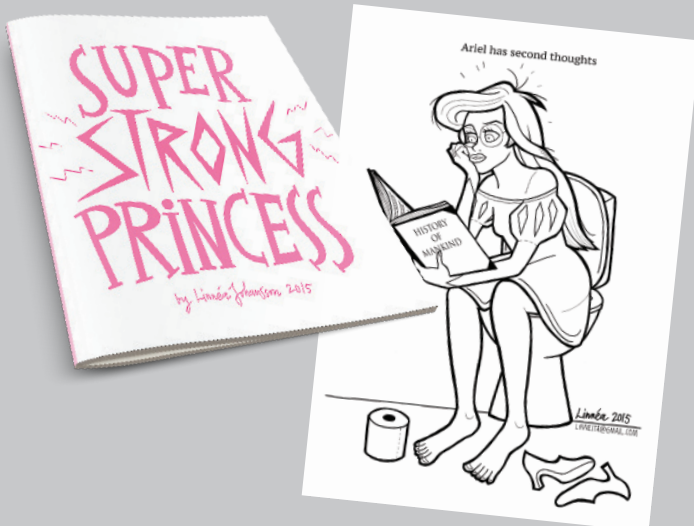
James Grange: The 1990s Coloring Book

Azoknak, akik szerint a tizedik volt a XX. század legjobb évtizede, biztosan nagy élmény lesz kazettás magnókat, tamagocsikat és X-akták-szereplőket színezgetni.

6.

Linnéa Johansson: Super Strong Princesses

Bár eredetileg gyerekeknek készült, határozottan helye van a listánkon a svéd Linnéa Johansson rendhagyó kifestőjének, amelyben Disney-hercegnőket láthatunk szokatlan helyzetekben: Hamupipóke Xboxozik, Ariel Az emberiség történelmét olvassa a vécén ülve, Elsa és Anna pedig kopaszra borotválják a fejüket egy leukémiás kislány kedvéért.

8.

Mel Elliot: Color Me Good

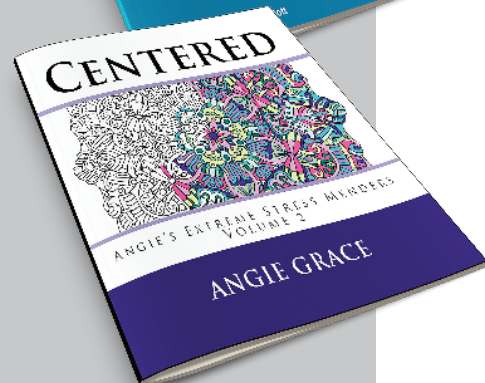
A Color Me Good sorozatban világsztárok arcképét színezhethetjük ki, például Ryan Goslingét vagy akár Benedict Cumberbatchét.

9.

Angie Grace: Angie's Extreme Coloring Books

Angie Grace színezői azért számítanak extrémnek, mert bonyolult és nagyon aprólékos mintáik miatt sokszor kimondottan nagy kihívással jár kiszínezni őket.

10.

Coloring Book For Lawyers

Valószínűleg a világ legszomorúbb színezőkönyve ez az ügyvédeknek készült kifestő, amely a jogászlét viszontagságait mutatja be az öltönyválasztástól a hivatalos iratok aláírásáig.

brückner janos imadok kozhelyekkel foglalkozni

SZÖVEG: VALUSKA LÁSZLÓ | KÉP: BÓDI LÓRÁNT

CÍMKE: SZÍNEZŐ, PETŐFI, ÜRESSÉG, HIPSTER

NYÁRON A PETŐFI IRODALMI MÚZEUMBAN NEM TUDTAM ELLENÁLLNI A KÍSÉRTÉSNEK, HOGY PETŐFI SÁNDOR ARCA AZ ÉN SZÍNEZŐS KÖZREMŰKÖDÉSEMMELEL JÖJJÖN LÉTRE. BRÜCKNER JÁNOS KÉPZŐMŰVÉSZ SZERET KILÉPNI A KIÁLLÍTÁSOK MEGSZOKOTT RENDSZEREIBŐL, BEVONJA A NÉZŐKET AZ ALKOTÁSBA.

A Könyves Magazin a címlapján az idei év brutális könyvpiaci sikertörténetével, a felnőtt színezőkkel foglalkozik, ezért arra kértük Brücknert, hogy készítsünk együtt egy olyan borítót, amit mindenki a saját alkotásaként hozhat létre, így megteremtve a lehetőségét annak, hogy sok-sok egymástól különböző Petőfi Sándor, illetve címlap szülessen.

Brückner épp Berlinből választott az emailre, mert a lapzártakor nyílt meg a CONTAIN[ERA] projekt keretében a *Welcome!* című installációja a Pallasseumnál, előző nap pedig egy szülőkiállítás Varsóban *iSelf* címmel. Mindkettő az ürességet állítja színre, ahogy a művész írta: „a szóval termelem az intenzív semmit”. A fentiek mellett *Defaultism* nevű kutatásán dolgozik, amely a testünk redukciójáról és kiüresítéséről szól, elsősorban tankönyvi, infografikus és használati útmutatók illusztrációiból kiindulva. Bécsben ő is kiállít az *Everybody Needs Art* kiállításán a Parallel Vienna keretein belül. Ráadásul rövidebb szünet után a hordozható köztéri torpeszobráról ismert Nem mi voltunk! Crew is újra jelentkezik.

A címlapon a vektoros Petőfi-portrédát színezhettek ki az olvasók. Egy korábbi munkádban már hozzányúltál az ikonikus költő arcképehez. Miért őt választottad a projektedbe?

Imadok közhelyekkel foglalkozni, és a lehető legszélesebb közönséget igyekszem elérni. Ezt az arcot mindenki ismeri, mindenki tud vagy éppen gondol róla valamit. Nekem az az érdekes, ha az emberek, akik látják a munkáimat, a saját sztereotípiáikkal szembesülnek, és a saját megfajtaságukat kénytelenek megszülni. Ezért ebben az esetben Petőfi arca egy

átlagos, és az iskolában belénk préselt nemzeti-kulturális identitás megfelelője, amit mindenki a saját módján kénytelen újraalkotni: én ugyanis egy ürességet csinállok belőle.

Az egyik kiállításodon közösen színezhettek ki a látogatók Petőfi Sándor arcképét, így együtt létrehozva a művet, illetve Petőfit is. Miért építetted bele a mű létrehozásába a közönséget? Hogy sikerült az elkészült kép?

Sokféle művészet van, és ezek nagyban különböznek egymástól, viszont ezek közül a legtöbb egy dologban hasonlít: unalmasak és zártak, nehezen hozzáférhetőek. Én minden esetben szem előtt tartom, hogy azt, amit csinálok, valaki meg is fogja nézni, fogyasztani fogja. Szerintem annak, amit művészetnek nevezünk, nagyon nagy részben a közönségről, de legalábbis egyszerű, akár hétköznapi problémákról kell szólnia. A művészet elsősorban embereknek készül, és nem kurátoroknak vagy művészettörténészeknek. Ez nem azt jelenti, hogy mindent le kell egyszerűsíteni, sőt általában pont fordítva: én sokszor tudatosan túlbonyolítom a dolgokat, hogy például egy egyszerű helyzetből kiindulva jussunk el valami váratlan, szokatlan szituációba.

Ezek a munkák a közösségi képalkotásról szólnak: arról, hogy színezni jó dolog, bárki teljesen elveszítheti magát a színezés alatt. Közben pedig egy csomó minden más is a

felszínre kerül, kezdve egy közös erőfeszítés gyümölcseként megmutatkozó képpel, illetve akár az, hogy meddig érdekes egy kép létrehozása a közönség számára. Ezek mind kísérletek, mindegyik máshogy sikerül: a situációtól és a közönségtől függően.

A Hungarian Hipstersben Petőfi mellett József Attila is behípszerűsödött, miért?

Nem kellett hípszerűsödnie, hiszen az volt eleve, a hípszerűség 22-es csapdájának megfelelően: az igazi hípszerű nincsen tudatában önnön menőségének. De a mai emberek fejében lényegében József Attila is csak egy odaégetett kép: egy átlagos és jellemzően linóleum- és iskolapadzagú identitáskreálmanó. Hát persze, hogy elővettem, hiszen ezáltal is a saját korlátoltságunkhoz vagy akár fantáziánk gazdagságához juthatunk közelebb. Ezek a karakterek az átlagos fantázia határkövei: és én azokat a területeket kutatom, amik ezen túl vannak.

Mi volt a legjobb könyv, amit mostanában olvastál? Miért szeretted?

Jonathan Crarytől a *Late Capitalism and the Ends of Sleep* illetve St. Turba Tamástól a *FIKA/BOGEY*. Az első egy nagyon érdekes teoretikus írás, ami abból indul ki, hogy életünk egyik utolsó, a fogyasztói társadalom által még nem teljesen kiaknázott és gyarmatosított területe az alvás. Tamást olvasni vagy hallgatni pedig mindig remek szórakozás és feltöltődés! **K**

Nóra polca

Winkler Nóra
minden könyvhöz
hozzátesz valamit

”Nóra polcán könyveket ajánlok - frisseket, még csak előjegyezhetőket, bestsellereket, delikát darabokat, régi nagy kedvenceket.

A könyveket párosítom képekkel, festményekkel, fotókkal, mindig olyat keresek, ahol szépen összekapcsolódik művészet és irodalom.”

libri.hu/norapolca

Libri
Könyvesboltok

*Ötven év után folytatódik
a Ne bántsatok a feketerigót!*

Harper Lee saját bálványait dönti le

SZÖVEG: RUFF ORSOLYA | KÉP: HARPER

CÍMKE: HARPER LEE, EGYESÜLT ÁLLAMOK, RASSZIZMUS, FOLYTATÁS, KLASSZIKUS, KULTREGÉNY

Ritka, hogy egy idolt annak teremtője döntsön a porba. Még ritkább, hogy mindezt egy olyan könyvvel tegye, amely bár a Nagy Mű folytatásának tekintendő, időben mégis korábban keletkezett.

Harper Lee kultregényével pontosan ez történt: a *Ne bántsátok a feketerigót!* 1960-ban jelent meg, hamar közönségkedvenc, Pulitzer-díjas és

klasszikus lett. Lee ezek után évtizedekig nem érezte szükségét, hogy bármit is publikáljon, és nagyon úgy tűnt, hogy egykötetes státuszát élete végéig megőrzi. Hogy nem így történt, az leginkább talán ügyvédjének, Tonja Carternek köszönhető, aki Lee iratai között megtalálta az író nő második (igazából első) regénye, a *Menj, állíts őrt!* kéziratát. Így szól legalábbis a hivatalos verzió, mert a második könyvről szóló történetben egyelőre több a kérdés, mint a válasz. Senki sem tudja biztosan, hogy valóban a Lee ügyeire egyre inkább rátelepedő Carter bukkan-e a kézíratra, mint ahogy nem tisztázott az sem, hogy az idős, beteg író nő valóban szabad akaratából döntött-e a regény megjelenítése mellett. A *Menj, állíts őrt!* elolvasása után pedig felmerül a kérdés: vajon szerencsésebb lett volna-e, ha ez a kézirat soha az életben nem kerül elő? A kötet magyarul novemberben jelenik meg a Geopen Kiadó gondozásában.

Valószínűleg minden kezdő író olyan sikerről álmodik, amilyen Harper Leenek megadatott. A *Ne bántsátok a feketerigót!* azonnal az olvasók kedvence lett, az eladott példányszám az egekbe szökött, a regény elnyerte a Pulitzer-díjat, ráadás-ként még filmet is forgattak belőle, ami a nyolc Oscar-jelölésből háromra is válthatott. Bár a cselekmény a harmincas években játszódik, a regény a megjelenés idején elkapta a korszellemet. Ezekben az években már csúcsra jártak a fekete polgárjogi mozgalmak: 1954-ben például az Egyesült Államok legfelsőbb bírósága alkotmányellenesnek nyilvánította a faji alapú szegregációt a közoktatásban, rá egy évre pedig az egész ország megtanulta Rosa Parks nevét, aki a montgomery-i buszon nem volt hajlandó átadni a helyét egy fehér utasnak. A nőt letartóztatták és pénzbüntetésre ítélték, az eset miatti felháborodás azonban több mint egy évig tartó buszbojkotthoz vezetett. Az amerikaiakban ugyancsak élénken éltek még azok a képek, amelyek a Little Rock-i afroamerikai diákokat ábrázolták, akik csak szövetségi katonai kísérettel járhattak középiskolába. A szegregáció elleni tiltakozás mérföldkövei voltak ezek az események, akárcsak az Oklahoma Cityben vagy Greensboróban kezdemé-

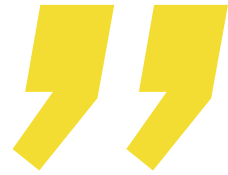
nyezett üléssztrájkok, amelyekkel azt akarták elérni, hogy az éttermekben ne tegyenek különbséget a fekete és fehér vendégek között.

ATTICUS, MEGNYERJÜK EZT AZ ÜGYET?

Amerika tehát fontos társadalmi változások küszöbén állt, amikor 1960-ban megjelent egy fiatal alabamai nő regénye: a *Ne bántsátok a feketerigót!* egyik központi témája egy per volt, amelyben azzal vádoltak egy fekete férfit, hogy erőszakot követett el egy fehér nőn. Naná, hogy mindenki felkapta rá a fejét. Harper Lee ráadásul úgy beszélt egy problémáról és azon keresztül egy egész társadalmi jelenségről, hogy az kortól, végzettségtől, társadalmi státusztól függetlenül mindenki számára érthető volt. A regény sok szempontból didaktikus, ezt a hibáját azonban feledtetete a hangulata, a kisvárosi miliő, a számtalan emlékezetes karakter, a gyereknarrátor, a megfejtésre váró titkok, és persze az Ügy, amely már a kezdet kezdetekor bukásra ítéltetett, ám érdemes volt vállalni érte a megpróbáltatásokat:

„– Nézd, Scout, munkája természeténél fogva minden ügyvéd életében van legalább egy olyan ügy, amelyet személyes ügyének tekint. Azt hiszem, az én esetemben ez az az ügy. Lehetséges, hogy erről hallasz néha majd rosszindulatú megjegyzést az iskolában, de tégy meg egy dolgot a kedvemért, nagyon kérlek: járj emelt fejjel, de az öklödet ne emeld fel. Nem számít, akárcsak bármit is mond: semmi ne hozzon ki a sodrodból. Próbáld meg most az egyszerű, hogy a fejeddel verekedjél... jó fej az, ha még nem is akar tanulni. – Atticus, megnyerjük ezt az ügyet? – Nem, kis szívem.”
(ford. Máthé Elek)

A *Ne bántsátok a feketerigót!* cselekményének egyik kulcsmozzanata a per, amelyben az erőszakkal vádolt fekete férfi védelmét Atticus Finch, a gyermekeit egyedül nevelő ügyvéd látja el. Ő a narrátor kislány, Scout apja, a huszadik századi világirodalom egyik legemlékezetesebb fikatív erkölcsi idollja. Talpig becsületes ember, aki szilárd morális elveket vall, tiszteletreméltó tagja a maycombi közösségnek, ám ha kell, szembeszáll az összes kisvárosi hangadóval. Bölcs derűvel terelgeti a gyerekeit, miközben elfogadás-

A Feketerigó-regényben még az igazság és a tolerancia bajnokaként küzdő ügyvéd kökemény rasszistaként jelenik meg a folytatásban

ra és toleranciára tanítja őket („Mindenekelőtt meg kell tanulnod valamit, s mindjárt jobban kijössz az emberekkel, Scout (...) Csak akkor értheted meg őket, ha az ő helyzetükbe képzeled magad. – Hogy érted ezt, apa? – Ügy, hogy valósággal bele kell bújni a másik ember bőrébe.”)

BÁLVÁNYOK A PORBAN

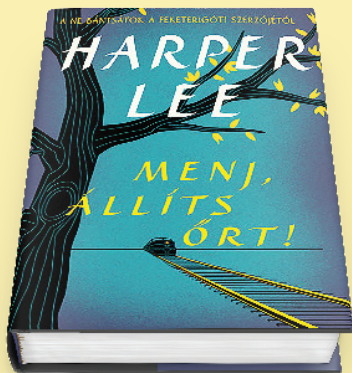
Ezt a bálványt döntötte porba a *Menj, állíts őrt!*, amelynek kéziratát Harper Lee állítólag már 1957-ben befejezte, és el is küldte egy kiadónak, ám az végül visszadobta a történetet. A kézirat évtizedekig egy fiókban porosodott, és végül csak 2015-ben jelent meg.

A mű megjelenéstörténete rendkívül zavaros. A hivatalos verzió szerint a kézíratra az író nő ügyvédje, Tonja Carter bukkan rá, mégpedig azután, hogy Lee családi és baráti körében többen is felemlgettek egy állítólagos második regényt. Carter tavaly nyáron újra átnézte az egyik monroeville-i bank széfjében tárolt iratokat, ahol egy csomó gépelt papír és egyéb dokumentum között megtalálta a *Menj, állíts őrt!* kéziratát. Ez némileg ellentmond annak a verzióknak, mely szerint a kézirat már egy 2011-es találkozáson is szóba került: ezen mások mellett Lee korábbi ügynöke és Carter is részt vett, ám utóbbi most azt állítja, ▶

MENJ, ÁLLÍTS ÖRT!

Harper Lee

GEOPEN P344 O3990

hogy ő korábban otthagya a találkozót, így egészen 2014 nyaráig fogalma sem volt a kézirat létezéséről.

A sztoriban rengeteg a megválaszolatlan kérdés: eleve gyanús, hogy a regény csak az író gondviselőjének, a testvére magánéletét gondosan védő Alice Leenek a halála után jelent meg. Akadt, aki kételkedett abban is, hogy Lee valóban áldását adta-e a regény megjelenésére: az alabamai hatóságok vizsgálatot is indítottak ennek kiderítésére, ám nem találtak visszaélésre vagy nyomásgyakorlásra utaló nyomokat. Sokan nem értik azt sem, hogy Tonja Carter hogyan telepedhetett rá ennyire Lee-re, szakmai részről pedig kétségbe vonják, hogy megfelelően kezeli-e Lee irodalmi archívumát. Azt ugyanis Carter is elismerte, hogy a mai napig nem vette számba, pontosan mi található az archívumban, így fordulhatott elő az is, hogy a *Menj, állíts őrt!* kézírata mellett szinte véletlenül rábukkant a *Ne bántsdátok a feketerigót!* eredeti kéziratára is, amely a New York Times szerint jelenleg egymillió dollárnál is többet érhet, és még a nyáron belengette azt is, hogy talán egy harmadik regény is akad a papírok között. Azóta kiderült, hogy szó sincs harmadik regényről, egy szakértői vizsgálat szerint eredeti és szerkesztett gépiratokat rejt a széf. A *Ne bántsdátok a feketerigót!* keletkezéstörténetét tekintve persze rendkívül értékes iratcsomagról van szó, és ha az irodalomkutatók egyszer rávethetik magukat Lee papírjaira, boldogok lesznek. A *Ne bántsdátok a feketerigót!* háttérének felfestéséhez azonban már a nyáron megjelent *Menj, állíts őrt!* is bőven ad muníciót.

JÉLENETEK A NE BÁNTSDÁTOK A FEKETERIGÓ! CÍMŰ FILMBŐL (1962)

MI TÖRTÉNT ATTICUSSZAL?

A Menj, állíts őrt!-ben jó húsz évvel az eredeti történet vége után járunk: Scout 26 éves, New Yorkban él, és a regény kezdetén Maycombba utazik, hogy meglátogassa a családját. Az állomáson szerelme, Henry várja, ő fuvarozza haza a családi otthonba, ahol az öreg Atticus nővérel, a Feketerigó-regényből megismert Alexandrával éldegél. Ez a ház azonban már nem az első regényből megismert verandás épület, azt lebontották, helyére fagyizó került. Lee több lépésben számol le a gyerekkor illúziójával: Scout, akit az apja már csak néhanapján hív így, és akit mindenki Jean-Louise-ként emleget, legfeljebb csak képzeletben járhatja be gyerekkora meghatározó helyszínét, életének akkori

kulcsfigurái közül pedig van, aki meghalt, van, aki fagyosan fogadja közeledését. Utóbbiak közé tartozik régi dajkája, Calpurnia, akinek unokája a történet szerint halálos közlekedési balesetet okozott. Itt van tehát egy újabb per, egy újabb fekete vádlott, és Atticus, aki elvállalja a férfi védelmét. Nem azért, mert még mindig hisz a mindenkit megillető védelem jogában, hanem mert így akarja megakadályozni, hogy az afroamerikaiak jogaiért küzdő NAACP nevű szervezet megvesse a lábát Maycombban.

ELSZÁLLT ILLÚZIÓK

A gyerekkor illúziója Atticus megjelenítésével foszlik végképp szertesztét. A Feketerigó-regényben még az igazság és a tolerancia

bajnokaként küzdő ügyvéd kőkemény rasszistaként jelenik meg a folytatásban: titokban egy Fekete pestis című könyvet olvasgat, a városi polgárok tanácsában asszisztál ahhoz, hogy egy fagyűlölő kifejttesse a nézeteit, és Henry elmondása szerint évekkal azelőtt csatlakozott a Ku-Klux-Klanhoz. A gyenge magyarázat szerint persze csak azért, hogy megtudja, kik rejtőznek a maszkok mögött. Scout teljesen meghasonul, hiszen számára is hamar nyilvánvalóvá válik, hogy ezzel elveszítette azt a morális iránytűt (ha tetszik, őrszemet), ami eddigi hite szerint segítette neki eligazodni jó és rossz között. A családás és a kiábrándulás regénye lett a Menj, állíts őrt!, amelyben Lee az amerikai irodalom legkedvesebb idolkait fordította ki magukból, és ez még akkor is igaz, ha tudjuk, hogy keletkezéstörténetét tekintve ez a könyv előzményregény, és Lee később ez alapján bontotta ki azt a világot, amit a *Ne bántsátok a feketerigót!*-ből megismertünk. Hogy ez mennyire így van, az technikailag jól látszik azokon a bekezdéseken, amelyek némi módosítással ugyan, de világosan felismerhetően visszaköszönek a Menj, állíts őrt!-ben is, ezek közé tartozik például a Maycomb keletkezését elmesélő szakasz, vagy a gyerekkori jóbarát, Dill jellemzése.

Ne legyenek illúzióink, a *Feketerigó* sikere nélkül a *Menj, állíts őrt!* sem jelenhetett volna meg. Az első kötetre jellemző nosztalgikus-bús hangulat teljesen hiányzik belőle, akárcsak azok a meszeszerű, „déli götikus” elemek (az első kötetben például a váratlan hóesés, a Miss Maudie házát elemészto tűz, a rejtőzködő Boo Radley figurája vagy a Halloween estéje, ahol a gyerekeket kis híján megölik a hazaúton), amelyek mind-mind fokozták a feszültséget, egyúttal a fenyegetettség ígérését hordozták. Maga a katarzis is elmaradni látszik, a csúcspontot az Atticus és Scout közötti dühödt vita szolgáltatja, melyben az idős férfi a lánya, és legyünk őszinték, az olvasó számára is teljesen logikátlan érvelést vezet fel a saját védelmére. Ha már védelem: családni fog, aki egy újabb látványos

tárgyalásra számít. Míg az első könyv egyik kulcsjelenete kétségtelenül a tárgyalás (mégpedig úgy, hogy a feszültséget Lee újabb csavarokkal még azután is fokozni tudja), addig a másodikban teljesen ejti ezt a szálát: tudjuk, hogy a fekete férfi elgázolt valakit, és tudjuk azt is, hogy ez az ember utóbb belehalt a sérüléseibe, ám hogy mi történt azután, az teljesen homályban marad. Érdekes, hogy a regény utal egy régi ügyre, amelynek során Atticus egy nemi erőszakkal vádolt fekete férfit védett, ebben pedig nem nehéz a *Feketerigó* ikonikus esetére ismerni.

Ez az apróság pedig jól szimbolizálja azt is, hogy a *Menj, állíts őrt!* csak az első kötettel együtt értelmezhető. Nem véletlen, hogy annak idején a kiadó elutasította a regény megjelenését, és mekkora szerencse, hogy így tett. Ha kevésbé szőrösszívű szerkesztőhöz kerül a kézirat, egy közepes regénnyel gazdagabbak lennénk ugyan, de az ebből kinövő *Feketerigó*val egészen biztosan szegényebbek. **k**

HIRDETÉS

Repülő gépezetek
5990 Ft
288 × 230 mm
32 oldal
összeszerelhető elemekkel

Barátnőm...
3490 Ft
235 × 260 mm
160 oldal

Nyitogasd ki!
1790 Ft
180 × 210 mm
12 oldal
felemelhető ablakkal

Hallgass meg a hangomat!
3490 Ft
265 × 265 mm
10 oldal
hangmodullal

Kis felfedezők
2990 Ft
205 × 225 mm
18 oldal
felemelhető ablakkal

Napraforgó

Hogyan lett a Rájátszás költők és zenészek együttműködéséből örömszenélő koncertzenekar?

Az írók a mi igazi hőseink

SZÖVEG: APRÓ ANNAMÁRIA | KÉP: FEKETE CSABA

CÍMKE: KÖLTŐ, POPZENE, EGYÜTTMŰKÖDÉS, DALÁRDA

A Margó Irodalmi Fesztiválon 2011-ben költőket és zenészeket hoztak össze a szervezők egy Rájátszás címen futó eseményhez. 2015-ben a Magvető kiadónál jelenik meg a második kiadvány: a könyv és a CD-lemez ugyanis elválaszthatatlanok egymástól. Hogyan működik együtt ennyi öntörvényű alkotó? A zene vagy a vers a fontosabb? Mit szól Grecsó Krisztián ahhoz, ha megcsönkítják a versét?

Tizennyolc éves lány ácsorog kissé zavarban, a Képzőre felvételizik, rakja a combját, Háy János festékes ujjal írja a nadrágjára: „Bazmeg, de jó festőnek lenni”, a

második n már nem fér ki a sorra, de mindegy is, szerencsét hoz neki, felveszik. Mások egy zacskó nátrium-benzoátot dedikálnak az öröklét végett.

A Rájátszás egy rendhagyó együttműködés, amiben költők és zenészek dolgoznak együtt, oldják fel a határokat, és még közben jól is érzik magukat. A Rájátszásban nem csak a rocksztároknak jár vastaps, a költők is hőskökké válnak.

Ezt már a 30Y énekes-dalszerzője, Beck Zoltán mondja, aki a produkció kezdetétől alaptag az írók és zenészek közös munkájából születő kortárs irodalmi produkcióban. „Nekünk, zenészeknek evidens létezési módunk, a napi közlekedésünk része az, hogy közösen hozunk létre valamit. Számunkra az alkotás folyamata nem egy szobába zárt egyszemélyes történet, az íróknál viszont az egyedül alkotás a természetes. Ilyen értelemben az íróknak sokkal jobban át kell lépniük a saját rutinjaikat, nekünk, zenészeknek sokkal kevésbé, mi ugyanazt csináljuk, ugyanazzal a pofátlansággal szórunk ki sorokat, strukturálunk át mindent, mint ahogy a saját szövegünkkel bánunk egy dal kapcsán.”

AZ ÍRÓK AZ IGAZI HŐSÖK

Szerinte éppen ezért az íróknak volt sokkal nehezebb a Rájátszás indulásakor, ők tanultak sokkal többet. „A Rájátszásban az írók a mi igazi hőseink” – teszi hozzá Beck, aki az alkotói folyamat során valóban teszti az írók tűréshatárát. Az október közepén megjelenő második Rájátszás-albumon szereplő *Pont oda* című dal tökéletes példa erre: Egyedi Péterrel (Óriás) kezdték egy éjszaka csonkolni Grecsó Krisztián 45 soros versét, és mire felkelt a nap, nagyjából 6 sor maradt érintetlen, ez egy nagyon fontos dallá változott az egész Rájátszás-közösség számára. „A *Pont oda* egy nagyon hosszú versszöveg volt, és mikor az Egyedi Petivel leültünk, éreztük, hogy ebben a versben egy dal lakik. De az lehetetlennek tűnt, hogy egy ilyen hosszú dalszöveg hangozzon el. Megpróbáltuk azokat a sorokat eldobálni a versből, amelyeket szerintünk elbeszélünk azzal, ahogyan elénekeljük, és

A Rájátszásban nem megzenésített verseket csinálunk, hanem dalokat, amelyek talált szövegeiként tekintünk a versekre.

amilyen zenét írunk hozzá. De Grecsó nem szomorkodott egyáltalán, mert nem azt mondtuk neki, hogy nézd, kinyírtuk a versedet, hanem hogy milyen jó dalt írtunk a nagyszerű szövegedre.”

Grecsó Krisztián pedig tényleg nem vette zokon a változtatásokat. „A *Pont oda* egy nagy, központozás nélküli, ömlő szöveg, amelynek van ugyan egy ritmusa, de valóban nem alkalmas prozódiónak. Beck Zoli és Egyedi Peti meghihetődtől tőle, és csináltak belőle egy dalt, amelynek tulajdonképpen minden sorát én írtam, csak ők egy puzzle-ként kezdték el kezelni, összeválogatták a szókapcsolatokat, ahogy a ritmus szerette. De akár film alá, akár színháznak dolgozol, ezt meg kell szokni, egy kukta vagy, alapanyagokat szolgáltatatsz, amelyből létrejöhét a végtermék. Ez a dal nem hazudtolja meg a verset, ugyanabban a szellemiségben született.”

Beck ezt az idézőjeles tiszteletlenséget így magyarázza: „Jobban szeretjük a verseket, mint amennyire tiszteljük a versszöveg érintetlenségét. A Rájátszásban nem megzenésített verseket csinálunk, hanem dalokat, amelyek talált szövegeiként tekintünk a versekre. Le vesszük őket a papírról, onnantól kezdve a szövegek nincsenek a papír fogságában, szabadon alakíthatóakká válnak, dalként mondják el azt, amit mondani akarnak.” ▶

A kiindulási alap az volt a Rájátszásnál, hogy a zenészek dalokat, zenéket hoznak, a költők, írók szövegeket, és ezek összetalálkoznak, ilyen egyszerű az egész. A kezdetben duóban dolgozó párokból viszont egyre jobban összecsiszolódó zenekar formálódik, és a költők sem riadnak vissza az énekléstől, hangszerektől, de a zeneszerzéstől sem. Erdős Virág maga éneklie a *Van egy ország* című verséből született dalt, amely az ő hangján tud igazán kiteljesedni.

GRECSÓ SOKADIK ZENEKARA

AZ írók közül Grecsó Krisztián a legúttörőbb, de ez nem annyira meglepő, hiszen a The Toors frontembereként már a gimnáziumban rocksztar volt, és olyan slágereket jegyzett,

RÁJÁTSZÁS - SZÍVEMHEZ SZORÍTOM

MAGVETŐ 120 3990

mint a *Tini nindzsa harci turtles*. Hogy mit szólna ifjúkori énje a Rájátszáshoz? Attól függ, melyik korszakában kérdeznénk. „Az első korszakban még hitt benne, hogy belőle rocksztar lesz, úgyhogy meglepődne ezen az egészen, a kései korszakban pedig már annak is nagyon örülne, hogy egyáltalán fogok még hangszert a kezembe.” A második Rájátszás-albumon a *Dezső* című dal szövege és zenéje is Grecsóhoz kötődik. „Nagy Kassák-korszakomban írtam ezt a szöveget. Ez egy látomásos, antiklerikális szöveg, metaforikus, parabolikus és ironikus képekkel. Volt egy korábbi zenei

témám, már nem a The Toorsban, hanem később, a Vicaversában, de hát az ember próbálkozik. Egy régi dalkezdeményt és egy régi verset hoztam össze. Ezt a szöveget én már próbáltam korábban is helyzetbe hozni, küldözgettem zenész ismerősöknek, de nem reagáltak rá, így én zenésítettem meg.”

Grecsó Krisztián mindemellett azt érzi, nem igazi színpadi ember. „Háy Janó fogalmazta meg pontosan, hogy mi a legnagyobb különbség a színpadi lét és az írás között. Az íráshoz egy nagyon befelé forduló attitűd kell, az egy szivacsállapot, te hívod befelé a világot. Amikor pedig a színpadon vagy, te áradsz kifelé, mint egy hősugárzó. Nekem az a problémám ezzel, hogy mindkettőhöz teljesen kellek: nem tudok félig a színpadon lenni, majd utána írni úgy, hogy ne tegyem magam oda

teljesen. Ez egy elég meghasonlott állapot. Attól függetlenül, hogy szívesen vagyok a színpadon, nem vagyok egy színpadi ember. De persze vannak olyan színpadi emberek, akiknek megterhelő a színpadi lét, a stressz, a drukok.” Grecsó Krisztián a Rájátszásban a csapatjátékot értékeli talán a legjobban. „Az írás magányos műfaj minden szempontból: szereplés szempontjából is, de az alkotás szempontjából végképp. Csapatjátékosnak lenni egy áldott állapot, ezt a zenészek és sportolók tapasztalják meg leggyakrabban. Nekem nagyon izgalmas dolog, hogy egy irodalmi produkciót egy színházi-zenei térbe tehattunk. Mostanában előfordult az, hogy Sepsiszentgyörgyön a Mikes Kelemen Elméleti Líceumban Darvasi Lacival együtt kellett tartanunk egy rendhagyó irodalmi órát. Visszakérdeztünk, hogy az ottani tanárok szoktak-e közösen órát tartani.

A Rájátszás arra jó, hogy a közös munka élményét és alázatát is megtanítsa, része vagy a produkciónak, de a produkció fontosabb nálad. Ebből a közösségi élményből és alkotásból rengeteget lehet tanulni.”

Grecsó életébe a zene hozta vissza a költészetet is. „Sztintén Darvasi Lacival beszélgettünk, kérdeztem, ír-e még verset, mert mindketten lírikusként indultunk, azóta viszont többnyire prózát publikáltunk. Ő azt mondta, elvesztette a versnyelvet. Nekem pont a ritmus hozta vissza, a zene. Ez egy olyan játékos tér, amely talált újra nekem egy versnyelvet. Én éppen itt tartok.”

KORAFELNÖTT DALOK

Egyedi Péter Grecsónál és Becknél később került be a Rájátszás csapatába, a második albumban azonban már nemcsak szövegíró-énekes-gitárosként, hanem mint zenei producer is részt vesz. Szerinte a Rájátszáson belül mindenkivel máshogy működik az alkotói folyamat, és bár ő maga is dalszerző, de ha más szövegére kell zenét írni, az egészen más kihívás. „Bártfai Andrea Zsóme javasolt engem a Rájátszásba, gondolom azért, mert úgy érezte, bele fogok illeni abba a közösségbe, amely addigra már kialakult. Ő találta ki, hogy menjek el egy-két koncertre, csináljak egy-két dalt, aztán legyen, ahogy lennie kell. Nemsokára már szerves része lettem a dolognak. Gyerekkoromban nagyon sok Kalákát hallgattam, amelynek nagy része versmegzenésítés, de ezen kívül nekem ez új dolog volt, én a kortárs magyar irodalommal sem voltam előtte naprakész” – mondja Egyedi. „Mikor én beléptem, akkor kezdett kialakulni az a hozzáállás, hogy legyen ez egy zenekarosabb ügy.”

Ezt Beck Zoli is megerősíti. „Csak akkor jön létre egy dal, ha a zene és a szöveg között egy valódi dialógus alakul ki, ez a hitelesség a tétje minden egyes megszólalásnak. Ezért folyamatosan kommunikálunk egymással, szöveg- és zenerészleteket mutogatunk egymásnak, hogy azok nyitogassák az utakat az alkotói folyamatban. Azt képzelem, hogy a közös művészeti párbeszéd próbája a második lemez abban az értelemben, hogy van egy folyamata és időtartama már annak, mióta ezt csináljuk, nem az első lemez rácsodálkozó, felfedező élménye ez. A második lemezt élmény volt végighallgatni, mert sokkal több zenekari együttműködést tartalmaz, a felvétel és az előadások alkalmával is érezhető volt ez a

tendencia. Szerintem nagyszerű dolog, hogy az alfától az omegáig ez a lemez ennek az alkotóközösségi munkának az eredménye, hiszen a második lemez zenei producere Egyedi Peti, aki nagyszerű dalszerzője és zenésze is a Rájátszásnak.”

Egyedi szerint a második lemezen a dalok is nagyon szép egységgé állnak össze, ha az első lemez tinédzserkorában kapta el a produkciót, ez most egy korafelnőtt lemez, ami tudatos, de olyan értékekkel rendelkezik, amely megőrökíti az összes esetlenségét, báját és humorát, antiprofizmusát a dolognak, közben pedig egy komoly lemez, amelyet a Rájátszás csapata közös értékrendje szerint értéknek gondolt.

Grecsó is úgy látja, a mostani lesz az első igazi lemeze a Rájátszásnak. „Az első egy hangolódó, duókból álló lemez volt. Most volt először csapatmunka a lemez és a koncertek szintjén is. Mostantól lesz érdekes, hogy ez a banda önálló entitásként életképes lesz-e. „Én Kollár Lacival kezdtem a Rájátszást, vele alkottunk egy párt. Most nyáron a Művészetek Völgyében koncerteztünk, Laci viszont Erdélyben turnézott a Kistehénnel. Ennek ellenére nem kerültem perifériára, mert ez már egy zenekar. Korábban ha a páros egyik tagja hiányzott, a másik is kiesett. Nekem a zenekarosodási folyamatban azok a pillanatok a legfontosabbak, mikor az összecsengés létrejön, megszületik. Eltűnik az, hogy ki írta a szöveget, már nem fontos. Bemondjuk a mikrofonba, vagy már nem is. Nagyon nagy élmény volt megtanulni, mennyit tudok vállalni ebből, mint egy focicsapatnál, mikor megyek előre futni, és mikor nem. Nagyon szép dolog, hogy ez működik. Nem akarunk egymás elé menni, hagyjuk, hogy a másik tolja, menjen. A Művészetek Völgyében még a csilláron is lógtak, hatalmas tömeg volt, Háy Janó pedig a dorombjával, szövegével, színpadi jelenlétével úgy tartotta egyben a produkciót, mint egy porondmester, karmester.”

ÉS MI A RÁJÁTSZÁS SIKERÉNEK TITKA?

Grecsó megfajta szerint az, hogy a dal, a produkció a fontos, nem az én. „Nem kioltják egymást a dalok, hanem erősítik. A külön is nagyon izgalmas tételek hozzák egymást helyzetbe, rengeteg arca van a produkciónak. Úgy érzem, az egész szeretete, önzetlensége jön vissza felénk, emberek ott akarnak lenni, a közelében annak, ahol ilyen dolgok születnek.” **K**

Závada Péter

„Mindegyik én vagyok”

SZÖVEG: ROSTÁS ENI | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: VERS, RAP, SLAM, TAG, HIPERHIVATKOZÁS

Szeptember közepén jelent meg Závada Péter második verseskötete Mész címmel. Rendhagyó interjúnkban rokonait, barátait és költőtársait kértük meg, hogy kérdezzenek egyet tőle: célokról, felnőtté válásról, a lélek farigcsálásáról, az új kötetéről és lopott mondatokról.

Pion István, költő, újságíró

Rímből, ritmusból a szabadba. Quo vadis, Domine? Avagy, tudom, hogy nincs, de van benne slam poetry? És egyébként milyen érzés volt felnőtté válni a *Mész* megírása közben?

Hát, Pisti, nagyon máshová nem mehetek, mint a szabadban is el a falig, aztán legfeljebb vissza a formába. A slam poetry, vagy még inkább a spoken word az én fejemben nagyon tág fogalom. Bármi beleférhet. Akár a vers is. A *Mész* versei is. A szövegek előadhatóságát továbbra is fontos szempontként tartom számon. Tudod, én párhuzamosan írok rapet, verset és olykor slamet is. Mindegyik én vagyok. Tökéletesen megfér bennem egymás mellett a három műfaj, és érdekes módon az idő előrehaladtával egyre tisztábban elválnak egymástól. Jó volna persze, ha később tudnának egymásból inspirálódni is. Szerintem a *Mész*ben nem sok slam van, hacsak nem a hétköznapi beszélt nyelvisége. A felnőtté válás meg hát, na. Azt hiszem elég korán, úgy kilenc-tíz éves koromban elkezdődött. Inkább csak a megszólalás módját kerestem, hogy hogyan beszéljen ki belőlem a felnőtt, aki már régóta ott lakik a gyerekekben.

Dányi Kriszta / Morningdeer

Honnan tudod, hogy egy vers – és itt most a sajátjaidra gondolok – jó, elég jó? Jó annyira, hogy egy kötetbe is bekerüljön?

Az első szűrő mindig egy érzés. Hogy a szöveg hangulata, atmoszférája megfelel-e annak a versképnek, amit elképzelttem. A második, hogy meg tudom-e magam lepni. Hogy elég izgalmas-e nyelvileg, képileg, szemantikailag. Ezután következik a teljes tanácstalanság állapota. Mire megírom, már annyiszor láttam, hogy szétolvad a szöveg, olyan közel kerülök hozzá, hogy nincs objektív rálátásom. Ekkor jönnek a barátok és végül a szerkesztő. A *Mész* verseit hármas, olykor négyes rostán szűrtem át. Először Simon Mártonnak, majd Dékány Dávidnak, Borsik Miklós-nak és végül Lapis Józsefnek mutattam meg őket. Szerintem a szerkesztés legalább olyan fontos mozzanat, mint az írás.

Lapis József, szerkesztő

Hogy látod, a lírában milyen viszonyban áll egymással a mesterség és a hagyomány, valamint a benső önkifejezési vágya? Te miként farigcsálsz a lelked a versírás során?

A hazai és nemzetközi lírai hagyománnyal, azt hiszem, inkább áttételes kapcsolatot ápolok. Átszűröm ugyan a szövegeimen azokat a tapasztalatokat, amiket a tanulmányaim vagy olvasmányaim során szerzek, de a konkrét elődök megidézése – néhány ritka példát leszámítva – nem jellemző a szövegeimre. Az emlékezés stratégiái nálam eléggé korlátozottak: csak ritkán emlékszem egész sorokra: sokkal inkább a hangulatuk, semmint szó szerinti szövegük ragad meg bennem, és így a versekbe való beemelésük sem magától értetődő. Mondhatjuk talán, hogy jelenleg az individuum, az én elbeszélése és az emögött rejlő pszichológiai drive-ok (horribile dictu, önterápia) többet nyomon a latba, mint a hagyománytörténetbe való visszaíródás. A mesterség kérdése az *Ahol megszakad* esetében még aktívan foglalkoztatott, annál is inkább, mert akkoriban elengedhetetlennek éreztem a kötött formák és hagyományosabb beszédmódok elsajátítását. Pontatlanul fogalmazhatnék úgy is, hogy klasszicizáló szövegekkel kezdtem, de most a romantikus korszakomat élem.

Parti Nagy Lajos, költő, író

Nagyon jó könyv a *Mész*, rengeteg fontos dolog történik meg benne, többek közt, bár szerintem mindenekelőtt, a vers beáldozása a saját költészetért, költői hangért. De nem dicsérek, kérdezek inkább. Kettőt, bár eléggé ikerkérdés: mi van-lesz ama készlettel-képességekkel, ama hajdani, korábbi irállal, amit ez a könyv szervesen, határozottan és jogosan „felülír”, illetve mennyire érzed ezt a beszédmódot tartósnak, hosszú távúnak, továbbá, s akkor már háromágú a kérdés, könnyebb vagy nehezebb lesz, ha, mondjuk, a következő kötetig vagy kötethez nem fogsz/tudsz/akarsz ennyire átépülni?

Lajos, írtam, mennyire örülök, hogy tetszik a könyv. És igen, ez a beszédmód valóban markánsan felülírja a korábbi törekvéseket. Ugyanakkor a formában írott, rímes, stílusukat tekintve

A kamaszkor zenei lázadása eléggé felemésztette a forradalmi energiáimat, így a versben néhány éve inkább a megnyugvást kerestem.

olykor ironikus szövegek létjogosultsága az esetben korántsem csökkent. Valamiért az elmúlt időben úgy alakult, hogy speciálisan a slam-, a rap- és a dalszövegekbe kanalizáltam azokat az energiákat, amelyek a korábbi „irályt” hozzák mozgásba, de ez legalább olyan fontos részét képezi a munkának, mint a vers. A versben, azt hiszem, mostanra a keresetlenség és az önfegyelem lett a két legfontosabb szempont. A szikár fogalmazás. Valahogy az élethelyzeteim alakulása is ezt támasztotta alá. Talán csak így válhattak alkalmassá rá a szövegek, hogy komolyabb terheket mozgassanak. Nem tudom. Szeretném, ha a következő könyvnél már nem kéne ekkorát váltani. Iszonyú energiaigényes.

Dékány Dávid, költő

A kötet szerkezetét nem ciklusok, hanem tagek adják. Mennyiben más a tagek szerinti, egymást részlegesen fedő címkefelhők mentén olvasni a könyvet, mint az első oldaltól lapozni az utolsóig? Mennyire működik ez papíron, híperhivatkozások nélkül?

Ezt az olvasóknak kell majd megválaszolniuk. De az biztos, hogy a tagek egy lineáristól eltérő olvasási stratégiát tesznek lehetővé, és ezáltal megnyitják az értelmezést. Van egy horizontális és egy vertikális szerkezete a könyvnek (az utóbbit, amely a tagek mentén rajzolódik ki, elképzelhetjük egyfajta ágrajzként is). Persze, egy interaktív webes ▶

felületen bizonyára még jobban működ-
nének. Tervben is van, hogy leprogramo-
zunk egy néhány versből álló
hiperhivatkozás-láncolatot, ahol a tagek
kattinthatók lenének.

Borsik Miklós, költő

Az Ahol megszakad és a Mész között a különbségek szembetűnőbbek. De mi a közös vonás – túl azon, hogy a szerző egyezik –, ami a két könyv verseinek folytonosságát adja? Sokáig kell keresni?

Az Ahol megszakad néhány verséből (Csak addig, Klauzália, Konkáv) már vezetett út a Mész szövegeihez. Tehát nem teljesen előzmény nélküli például a szabadversekkel való kísérletezés. Ezen kívül az anya elvesztése, a gyász motívuma is összekapcsolja a két anyagot. Talán a szövegek alapjául szolgáló valós élmények és az emlékezés mint elsődleges szervezőelv is közös a két kötetben, noha az új anyag a személyesség felől inkább a tárgyiaság irányába mozdult el, tehát a Mészben ezek a valóságpreferenciák reményeim szerint ravaszabban el lettek rejtve.

Závada Pál, író

Mik a terveid és a várakozásaid az életben, a munkában, mit szeretnél tenni és megkapni, mit látnál szívesen megvalósulni, bekövetkezni, mi van a kívánatos jövődben?

Drága Apukám, bíztam benned, hogy te teszed majd föl a legkönnyebb kérdést. Azért próbálok összeszedetten válaszolni rá. Nagyon sok mindent szeretnék. Először is továbbtanulni, elvégezni még egy mestert, vagy felvételizni a PhD-képzésbe. Külföldön egyetemre járni. Világot látni. Akár ki is költözni néhány hónapra vagy évre. Verset és drámát írni. Színházban dolgozni. Egy autót, amibe bármikor be lehet pattanni. Egy tágas nappalit, ahova délelőtt besüt a nap.

Radnai Fruzsina, pszichológus

Honnan számít az ember szerzőtársnak? Szerinted hány mondatom szerepel a könyvben?

Szia Fruzsina! Majdnem mindegyik versben van olyan mondat, amit

tőled loptam. A szövegek kezdősorait sokszor spontán hallja meg az ember. Megtetszik egy kontextusból kiragadott félmondat, és máris kész a vershelyzet. Egyelőre még csak a múzsa szerepére tarthatsz igényt, a szerzőséghez komolyabb százalékok szükségesek.

Süveg Márk Saiid, Akkezet Phiai

Azt szeretném tudni, hogy ha van, akkor milyen előnyöd és/vagy hátrányod származik abból (magát az írást és a befogadást illetően is), hogy a kortárs költészetbe ismert és tapasztalt hiphopelőadóként került be?

Ravasz kérdés. Rengeteg előnyöm és hátrányom is származott már belőle. És van, ahol az előny és a hátrány ugyanaz volt, tudniillik, hogy kilógok a sorból. Könnyen megjegyezhető vagyok miatta, de néha túl feltűnő is. Valamelyest egyéni, ugyanakkor kívülálló is. Szélsőségesen lázadó, majd felháborítóan konformista. Az az igazság, hogy a kamasztrere zenei lázadása eléggé felémészttette a forradalmi energiáimat, így a versben néhány éve inkább a megnyugvást kerestem. Ezért is fordultam a klasszikusabb formák felé. Nem olyan egészségesen nagyképpen és magabiztosan érkeztem a költészetbe, mint egykor a rapbe. (Bár az is igaz, hogy ott sokkal kevesebben voltak a figyelemreméltó hazai elődök és kortársak.) Egyértelmű előny azonban a szövegekkel szerzett

majd tizenöt éves tapasztalat. És azt, hogy csupán néhány év leforgása alatt egy masszív olvasói bázisra tehettem szert, szintén a rapnek köszönhető. A versek beszédmódjában egyelőre kevésbé tudtam kamatoztatni a rapben tanultakat, illetve inkább a slam- és a dalszövegekbe nyílik belőle átjárás, de a jövőben még ez is változhat. Szóval hálás vagyok neki, mert egyre inkább úgy tűnik, hogy a hátrányokból is előnyök válnak.

Kemény Zsófi, költő, író

Milyen szempontok alapján adod a verscímeidet? Változott-e az Ahol megszakad óta? Volt-e olyan vers, aminek megváltoztattad a címet, vagy aminek nagyon nehezen találtál címet, vagy aminek több címe van (esetleg titkos címe). Egyáltalán, mennyire fontos számodra a cím?

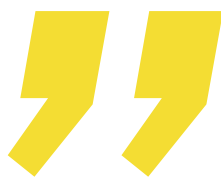
Leszoktam például az idegen szavakról. Féltam, hogy modoroskodóak. Mostanában a „frazémakiemelős” (Mostantól fehér, Ágyból, rádió) módszert is ritkábban használom, mert úgy látom, hogy a fiatalok körében túlságosan divatos a vált. Jelenleg a számozott címeknél ragadtam le, de ezek sem mondhatók túl egyedinek. Azt hiszem, célravezető, ha a kötet koncepciója határozza meg a címeiket. Fontos, hogy egyediek legyenek, és adjanak valamit hozzá a vershez.

Simon Márton, költő

Mondj egy zenét, egy filmet, egy könyvet és egy (bármilyen személyes – akár színházi, akár utcán sétálós) élményt, ami döntő hatással volt rád a kötet írása közben. Ami annyira „betalált”, hogy...

Aszokásos, közösen rótt körök a hetedik kerületben, a foghíjtelkek és építkezések. Vagy amikor visszamen-
tünk a József Attila utca 1.-be, a régi lakásba, és lefotóztuk a befalazott ajtót. Aztán a dzsúdószövetség kétajtós szekrénye ránk förmedt, hogy azonnal takaradjunk, ha nem itt lakunk. Utána fölsétáltunk a Várba, és benéztünk Tandori ablakán. A Lanzarote szigetén tett utazás. Kool A.D. feat Lakutis: Owlsley, Jan Fabre és Romeo Castellucci rendezései (pl. Az arc fogalma Isten fiában), Joyce, Krasznahorkai, Krusovszky, pszichoterápia. **K**

**Azt hiszem,
célravezető,
ha a kötet
konceptiója
határozza meg
a címeiket.**

Térey János

Ami egyedül állva marad, az a kultúra

SZÖVEG: VALUSKA LÁSZLÓ | KÉP: VALUSKA GÁBOR

CÍMKE: KATASZTRÓFA, ÉGHAJLATVÁLTOZÁS, BUDAPEST, POLITIKA

Budapestet 2019-ben teljesen befedi a hó, a hőmérséklet drasztikusan csökken, az éghajlatváltozást és a megszokott világrend megváltozását az izlandi Eyjafjallajökull vulkán kitörése indította be. Térey János egy látványos katasztrófafilm díszletei között, a mindjárt beköszöntő jövőben mutatja meg, milyen minidramák játszódnak le az emberek életében.

AZ

Aegon-díjas Asztalízene a 2006-os budapesti utcai zavargások idején játszódik, az akkori szereplők, ahogy a Protokoll szereplői is, A Legkisebb Jégkorszakban újra előkerülnek. A házasság, a válás, a titkos szerelem és egy szélsőséges mélymagyar társaságnak a miniszterelnök elleni merénylet-terve is a hétköznapiak része. Az év egyik legszórakoztatóbb regénye versnek mutatja magát, de mint az interjúból kiderült, ez egy írói út újabb lépése.

Az Asztalízene hátterét a 2006-os zavargások adták. A Legkisebb Jégkorszak történetét egy világméretű katasztrófa indítja be, drasztikusan megváltozik Európa éghajlata. Szükségünk van ilyen katasztrófákra, hogy jobban lássuk, milyen emberek vagyunk?

Nem elszenvadni szükséges a katasztrófákat, azonban elkerülhetetlen, hogy időnként szembesüljünk velük. A katasztrófa éles fénytörésben mutatja föl egy emberi jellem gyarlóságát és nemességét. Tisztaságunkat vagy alávalóságunkat. Van, aki szerint most valamivel borzalmasabb dolgok történnek Magyarországon, mint a könyvem tartalma. Ezzel lehet vitatkozni, mindenesetre valóban nem az elképzelhető legrosszabb forgatókönyvet írtam meg. Például nálam létrejön a nagykoalíció a politikában, amire a jelenlegi helyzetben semmi esély nincsen. A mostani harmincasoknak-negyveneseknek biztosan életre szóló élmény 2006. Ott volt az augusztus 20-i vihar, a hazugságbeszédet követő őszi zavargások, és még a Pesten is érzékelhető földrengés is szilveszterkor. Nem akármilyen év. Azóta kicserélődtek a sejtjeim. Teljesen más érdekel, más foglalkoztat, mást csinállok, más a családom, még a társaságom egy része is más, mint akkor, de mégis ugyanazt a könyvet írom.

Az európai polgár kénytelen együtt élni a tudattal, hogy többé nincs már négy évszak, nincs meleg, mindent hó fed be. A jégkorszak bekövetkezte megmarad a történet hátterében, hogy a mindennapi kapcsolatokat élesebben lássuk. Hogyan változtat meg minket a katasztrófa?

Mint újdonsült apa tapasztaltam: már az a pusztta életrajzi tény, hogy valaki az éjszakai élet gyakori szereplőjéből átváltozik családfővé, félig-meddig kicseréli a baráti körét. Katasztrófa esetén nem azért nem találkozunk a barátainkkal, mert sosem érek rá. Gondolj bele, pár nap után nem működne a mobilhálózat, és mindenki el lenne foglalva a szerettei biztonságba helyezését. Az *Asztalízene* alapvető problémája nemzedéki kérdés volt: a gimnáziumban „egy életre” kötött barátságok miért rohadnak el mégis úgy harmincöt éves korunk felé? Miért becsüli meg az ember azt a barátságot, amelyik ezt is túléli? Valakinek kamasz gyereke van, más meg már egyenesen nagypapa lett velem egyidősen. A megértés az eltérő érdekszférák és a totálisan eltérő élethelyzetek miatt eleve kizárt. Azt modellezni: hogyan működünk egy valódi katasztrófában, amikor a közlekedés vagy a távközlés is összeomlik? Ez érdekelt különösen. Évente több tucat apokaliptikusregény születik, valamért különösen oroszul. Az különbözteti meg őket, hogy melyik szerző mit hagy állva. A saját regényemben sok élet leépül, sok minden elpusztul; ami egyedül állva marad, az a kultúra. A hősök életének minden színterét zene tölti be, ami nosztalgia-ába ringatja őket vagy dinamikát ad a napjaiknak. Bartók *Hegedűversenye* Izlandon csendül föl, és nemsokára vulkánkitörés követi.

Van szerepe annak, hogy egy nagy európai történet magyar szálát írod meg?

A tágasabb spektrum az ábrázolásnak is tágabb teret nyit. Ez a könyv vonzó

Az a rendkívül érzéketlen, dilettáns és barbár bánásmód, amellyel a jelenlegi kabinet kezeli a kultúrát, szégyenteljes és viszolyogtató.

helyen. Izlandon indul. Nem egészen egy hetet töltöttem ott, ami voltaképpen semmi Izland kimeríthetetlen gazdagságához képest, mégis olyan erős impresszió volt, hogy már a repülőtéren tudtam: itt egy magyar regénynek el kéne kezdődnie. Amit az izlandi filmművészet mutat az országról, már az roppant

EYJAFJALLAJÖKULL VULKÁN, 2010

egyedi: néhány fenyőt kivéve nincsenek fák, lenyűgözően nyers és csupasz a táj, érzékiek a színek, és rengeteg alkohol fogy. Viszont érdekes, hogy a boltban kapható sörök alkoholtartalma nem éri el a három százalékot, tehát ott valamire nagyon vigyázni kell. A Tihanyi-félsziget-hoz hasonlóan például az Eyjafjallajökull is teljes mértékben vulkáni kőzet, de Tihannal szemben ez látszik is rajta. Talán még Badacsonynál is jobban látszik, mert nem természetnek rajta szőlőt, és nem növi be növényzet, sőt erdő. Egészen nyersen látod magát a teremtést. Vagy ott a Vestmann-szigetcsoport, amelynek egy része a hetvenes években keletkezett, a kontinens legfiatalabb földjeként. Ha az ember megmássza a Tóti-hegyet vagy a Csobáncot, akkor el tudja képzelni, hogy ott valaha láva folyt, a tövükben meg gejzírek fortyogtak, de mindezt a születése vagy működése közben látni egészen más. Izland az európai és az amerikai kontinentális lemez töréspontján fekszik. A szakadék egyik oldala Európa, a másik Amerika. És az ember ott áll a szakadék szélén.

Az év elején jelent meg Michel Houellebecq *Behódolás* című regénye, ami szintén a nagyon közeli jövőben, 2022-ben játszódik. Pont annyira közel, hogy elhiggyük. Houellebecq esetében a Muzulmán Testvériség veszi át az irányítást Franciaországban. Mindkét könyvben közös a kérdés, hogy mit tud ez az alapvetően jól élő felső középosztály kezdeni magával.

A díszpintyek egy része magasról vagy középmagasról a béka segge alá kerül. Aki konszolidálódik, persze unalmas lesz. Fölrobbantani vagy százszor nagyszerűb-

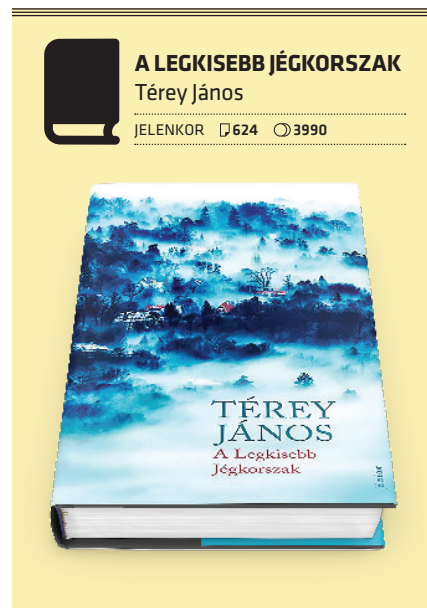
bé tenni lehet csak ezeket a sorsokat. Utazások, például? Az ember már mindenhol betette a lábát, és sehol nem volt boldog. Ezt Houellebecq hőseire és a saját hőseimre is vonatkozik. A kiégett, vagyis burnout-szindrómás negyvenes értelmiségiek legpontosabb ábrázolója ő. A vizionált iszlám Európával az események közepébe talált. Sokkal artisztikusabbnak látom őt, mint az egyébként szintén formátumos Bret Easton Ellist. Ha van most néhány rokon lélek számomra Európában, akkor biztosan Houellebecq az egyik.

Vissza-visszatérsz a felső középosztály ábrázolásához, mi vonz ebben a mágnesztémában?

Ne felejtjük el, hogy a saját nemzedékünk kezében van az ország, ami óriási a felelősség. Ők teszik velünk, amit tesznek. Állítólag általuk van jólét vagy nemjólét Magyarországon. A kultúra mezőiről szoktam nyilatkozni, a pártpolitikában nem lévén otthonos. Az a rendkívül érzéketlen, dilettáns és barbár bánásmód, amellyel a jelenlegi kabinet kezeli a kultúrát, az az ásatag hűbéri rend, amely szerint fölépülnek a mostani hatalmi struktúrák Magyarországon, szegyénteljes és viszolyogtató. Politikusaink zömét meddő eljárás volna földhöz ragadtan, kisrealistán ábrázolni, egyrészt mert nem méltóak rá, másrészt az inkább elkeserítene az olvasót, ahelyett, hogy távlatokat nyitna neki. Például megmutatni egy elképzelhetetlen jövőt, amelyben – nemzeti minimumként – létrejön a megbékélés. Nem mellesleg az is kiderül, hogy 2019-re egyesült a két Korea. Ez jelenleg ugyanolyan nonszensz, mint hogy a formáságok határain túl kezdet fogjon egy magát baloldalinak vagy jobboldalinak mondó politikus.

Miért érezted szükségesnek, hogy a regényben feloldd az utóbbi 25 év megoldhatatlan ügyét, a kettőszakadt Magyarországot?

Radikálás megbékéletpárti vagyok, és politikai elkötelezettségre képtelen. Ha ez egy alkati adottság, akkor úgy gondolom, a munkáim sem véletlenül tükröznek

ezt. Egyébként a helyzet tarthatatlan: vagy polgárháború oldja fel, vagy egy (néhány) virtuóz államférfizseni. Lehet hölgyzseni is. Ezt a mostanit patthelyzetnek látom.

Az Asztalizene és a Protokoll karakterei is felbukkannak A Legkisebb Jégkorszakban. Mikor kezdett összeállni számodra, hogy egy nagy történetet írsz visszatérő szereplőkkel?

Balzac vagy Zola vállalása, a gigászi regényfolyam akkora falat, amit én mint fiatal alanyi költő, húszévesen elképzelhetetlennek tartottam a magam gyakorlataként, de még így, bő negyvenévesen is tartok tőle. Ha meg kellene ígérnem, hogy életem végéig egybefüggő történetet írok, akkor azt mondanám: bocs, de mégsem. Most úgy érzem, hogy ebben az életben több regényt nem írok, mert a regénynek elképesztő energia- és időszükséglete van. És szeretném, ha élni hagyna. Persze örületes ajándék is: elképesztő sodra tud lenni, és boldogság évek után befejezni. Jó dolog látni, ha a család nyugalma sem mindig sínyli meg a tény, hogy fanatikusa vagyok a munkának. Egy éve fejeztem be az első, vágatlan kópiát. Ami azóta tart, az a finommegmunkálás.

Hosszú ideig dolgozol egy-egy kötetten. Mennyire nehéz elengedni a szöveget?

Borzasztóan. Csak elengedni, abbahagyni nem, ahogy a kollégák is szokták mondani. A színdarabbal különösen ez a helyzet, de ott a színház vagy befejezi helyetted, ami neked nem ment, vagy lemetszi a beteg ágakat. Első regényemet, a *Paulust* minden új kiadás esetén javítottam.

Budapesttel úgy foglalkozol, mint egy karakterrel, a város folyamatosan változik, más-más arcát mutatja. Korábbi műveidben is jelentős szereplő volt, most egy jégkorszak sem tudja tönkretenni.

Budapest elpusztíthatatlan, ez alaptézis. Gondolj a második világháborúra. Porrá égett a Belváros, a Várat, a II. és a XII. kerületet ízzé-porrá zúzta a kitörés az ostrom végén, ami a könyvben is szerepel. Olyan stigma került a hetedik kerület homlokára a gettó miatt, hogy a fene sem gondolta volna, hogy egyszer még világhírű vigalmi negyed lesz a véráztatta falak között. Budapest minden, és mindennek az ellenkezője. A tatárjárás alig hagyott meg épen néhány falat; a törökkori Pestből – néhány töredéken kívül Budán és a belvárosi templom falában –, nem maradt semmi. Az a töménytelen mennyiségű minaret, ami itt magasodott, egyszer csak önkényuralmi jelképnek kezdett számítani, tehát eltakarították őket. Most bezegg örülnék nekik, és nyilván a török nagykövettség is támogatná a rekonstrukciójukat, ahogy Gül baba türbéjével is ez a helyzet. Budapest önmagát élte föl, önmagát herdálta el, mégis állandóan kezdeményezett. Ami épült, az általában a közepesnél mindig, néha sokkal jobb volt (Lechner!), kivéve az elmúlt huszonöt évben. A kedvenc Wittgenstein-idézetem szerint csak ott létezhet építészet, ahol van mit megörökíteni. Magyarországon az elmúlt huszonöt évben nem volt semmi. Amire büszkék lehetünk – úgy értem, ami eléri a dobozból építészetté változás küszöbét –, az a 4-es metró, a Lágymányosi híd és az ING-székház a Dózsa György úton, ami nekem csak Aréna út. Ez utóbbira egy építészkritikus barátom azt mondja, hogy holland harmadik vonal. És ő csak tudja.

A regényben nagyon sok szereplő bukkan fel, a neveket egy idő után jegyzetelni kezdtem. Hogyan vált tablóképpé a regény?

Bár kétségtelenül partikuláris a látkép, mivel általában a felső tízezret látjuk, de azért van nekem hajléktalanom, és van párezer mélyszegényem is. Vannak plázák és sportcsarnokok, amelyek nincstelenekkel telnek meg a hideg hétvégéken. Egyébként rengeteg fejfájást okoz ennyi szereplő következetes mozgatása. A regényvágy minden lírikusból feltör egyszer, bár én még mindig nem tartom magam vérbeli regényírónak. Régi tervem volt, hogy nekem is legyen tablóképem Budapestről, s ezt valóban csak a regény keretei közt lehet megvalósítani. Színpadra nem tudom vinni, mert mondjuk a Radnótiban nem fér el egyszerre tíz embernél több a színpadon, a Katonában sem sokkal többen. Több történetet mesél nekem a városom, mint amennyit színpadra tudok alkalmazni.

A Népszabadságban prózába tördelve jelent meg A Legkisebb Jégkorszak néhány részlete. Gondolkoztál azon, hogy ne versben írd meg a regényt?

Persze. Optikai kísérlet volt. Megpróbáltam, működik-e prózaként, és mivel a szerkesztő és az olvasó egyaránt elfogadta, ezért működött. Olvasók mindazok a civil szomszédaink, akik szoktak szólni, hogy olvasták (sőt értették) a tárcámat a hétvégén. Viszont visszaolvasva is versnek tűnt nekem a szöveg, és adta magát az a kérdés is, hogy egyáltalán szabad-e napilapban regényt közölni. Hiszen egy regény mindig több, mint a részeinek az

összessége. És újságközlés esetén alig valaki veszi a fáradságot, hogy a neten visszakeresgélve kövesse a szálakat. Ugyanakkor ne feledjük, hogy Esti Kornél és Rezeda Kázmér is rotációs papírról indult folytatásokban, mégpedig a hazai hírlapírás fénykorában. Az ismert rosszmájú adoma szerint Krúdynam egyetlen hétvégén két regényfolytatása és öt tárcanovellája jelent meg a liberális-tól a fajvédő lapokig. Mindegyikben szerepelt az ősz, a hulló falevelek és Szemere Miklós... A napilapba az olvasó kívánalmi szerint célszerű írni; én tudok is alkalmazkodni, meg nem is. Mert azért az olvasó felé hajlítani a történet akaratát nem egészen kóser dolog. De miután véget ér a regényközlés a Népszabadságban és a Magyar Nemzetben, úgyis rá leszek kényszerítve, hogy valódi novellát írjak. Akkor kipróbálom magam valódi, faltól-falig író novellistaként, mint huszonévesen a Termannovellák esetében. Úgy prózát írni, mint Csehov, Somerset Maugham vagy Maupassant, sohasem fogok, egész egyszerűen nem ezt a fajta talentumot kaptam. A gépemen gyűlnek a prózai csírák, és sokszor kapom magam azon, hogy ha áttördelném a bekezdést versbe, simán mehetne tovább, mert ahhoz értek. Három regényem van, és jellemzően egyre lazább formában születtek: Anyegin-strófa; drámai jambus, de már rímtelenül; most pedig szabadvers.

Mit ad hozzá a történethez és mit vesz el számodra, hogy versbe van tördelve a regény?

Tudom, hogy szerepel a könyvben jó néhány olyan mondat, amit klasszikus prózában nem írhattam volna le, mert szólna a szerkesztő, hogy túlságosan lírai. Mit veszünk így? Azt hittem, több száz vagy esetleg több ezer olvasót, de az előjegyzési lista egészen mást mutat: ez jó. A feleségem egyszer a Radnóti mosdójában elkapott egy beszélgetést. Egy fiatal lány nem tudta elolvasni a könyvet, színpadon mégis imádta a *Protokollt*. Vajon miért nem tudta? MERT VERSBEN VAN. Ez egy előítélet, és én mindig az ordas előítéletek ellen harcoltam, meg azért, hogy lássa a világ: a magyar költészet most is Európa első vonalába tartozik. Egyébként nem látja, mert a verseskönyvektől a piacon ugyanúgy félnek a külföldi kiadók, mint a hétköznapi olvasók magától a verstől.

(A képek a Liszt Ferenc Zeneakadémián és a Menza étteremben készültek, köszönjük – a szerk.) **K**

Paula Hawkins

„A lány a vonaton volt az utolsó esélyem”

SZÖVEG: RUFF ORSOLYA | KÉP: KATE NEIL

CÍMKE: KRIMI, ALKOHOLIZMUS, ANTIHŐS

A lány a vonaton egyike az idei év gigasikereinek, januári megjelenése óta több millió példány kelt el belőle a világon, és itthon is az eladási listák élén landolt. ►

Hőse egy magányos, alkoholista nő, aki nap nap után a londoni vonaton ingázik, elbaltázott életén mereng, éjszakánként pedig a volt férjét zaklatja telefonon.

Hirtelen egy bűneset kellős közepén találja magát, melynek egy idő után nemcsak szimpla részese, hanem gyanúsítottja is lesz. Az utóbbi évek domestic noir könyvei közé szépen besimuló thriller (a műfajról a nyári Könyvesben lehetett olvasni nagyobb összeállítást) azonban nem csak a hatalmas siker miatt mérföldkő a brit Paula Hawkins életében. Korábban álnéven írt, de azok a könyvei nem fogytak olyan jól. Így adott magának egy utolsó esélyt írónként – ez volt *A lány a vonaton*, a történet innentől ismert. Paula Hawkins írásban válaszolt a kérdéseinkre, és mesélt arról, mi izgatja az emberi lélek sötét oldalában, miért épp egy alkoholista nőt tett meg a regénye egyik fő mesélőjének, és mit csinált épp, amikor megtudta, hogy a DreamWorks megvásárolta a megfilmesítés jogát, majd az Oscar-díjas *A segítség* rendezőjének, Tate Tylornak adták a feladatot, hogy Rebecca Fergusonnal és Emily Blunttal leforgassa.

A címszereplő lány, Rachel teljesen megbízhatatlan narrátor, aki a saját démonaival küzd, és időnként nagyon nehéz szeretni őt. Íróként mi vonzotta abban, hogy részben egy hozzá hasonló antihősnő szemén keresztül mesélje el ezt a történetet?

Nem vagyok biztos abban, hogy Rachel antihősnőnek tekintem, az én szememben ő inkább egy mélységesen gondterhelt személy. Rosszul viselkedik, és rettenetes döntéseket hoz nagyrészt annak eredményeként, hogy nem tud szabadulni a függőségétől, de ahogy haladunk előre a könyvben, azt látjuk, hogy próbál felülkerekedni az alkohol-problémáján, és igyekszik kijavítani egy-két korábban tett dolgot. Szerintem sok csodálnivaló van Rachelben; alapvető szívósság van benne, amely elsőre nem szembetűnő. Szerzőként engem az érdekel, hogy összetett, izgalmas karakterekről írjak, és Rachel bizonyosan ilyen személyiség.

Azzal, hogy egy alkoholista nőt tett meg a regény egyik fő narrátorának, ritkán tárgyalt tabut is feszeget. Mi vitte rá, hogy a női alkoholizmusról írjon? És

hogyan reagáltak az olvasói arra, hogy a hőse egy olyan személy, aki addig iszik, amíg eszméletlenül össze nem rogy? Íróként ez mennyire volt kockázatos vállalkás?

Olyasvalakiről akartam írni, aki alkoholproblémával küzd, különösen olyannal, amely komolyan kihat az emlékezésre. Különösen az érdekelt, hogy amikor valaki nem emlékszik arra, amit korábban tett vagy mondott, az hogyan hat a bűntudatára és a felelősségérzetére. A szóban forgó alkoholistának nem feltétlenül kellett volna nőnek lennie, ám én azon témák miatt választottam a női szemszöveget, amelyekről mindenképp írni akartam: ezek a családon belüli erőszak, a meddség, az a mód, ahogyan a társadalom tekint a nőkre, és az, ahogyan a nők megítélik egymást.

Ahogy ön is említette, Rachel a saját emlékeiben is alig bízhat, gyakran bűntudattal küzd, közben azonban folyamatosan az derül ki, hogy a történet valamennyi narrátora titkol valamit. Ahogy az életben is szinte mindenkinek vannak kisebb-nagyobb titkai. Szerzőként fontosnak érezte, hogy olvasóit a saját személyiségük sötétebb oldalával is szembesítse?

Éppen a személyiség sötét oldala az, ami érdekel engem! Lenyűgöznek azok a dolgok, amiket magunkba zárunk: azok a gondolatok, melyeket szégyellünk, a titkok, melyeket megtartunk magunknak.

Kapott amúgy furcsa reakciókat a könyv megjelenése után? Volt például

olyan, aki a saját titkairól mesélt önnek?

Kaptam leveleket olyan olvasóktól, akik hasonlókat éltek át, mint a szereplőim némelyike, függők voltak vagy családi erőszak áldozatai lettek. Megkeresett egy nő, aki azt mondta, a férje hasonlóképp manipulálta, mint Tom Rachelt, amelynek azután az lett a vége, hogy a nő zaklatta a férfit. Nagyon sok ilyen sötét sztori van.

Sokan vallják, hogy a thrillerek és a krimik éppenhogy a társadalom sötétebb oldalát villantják fel előttünk. Valóban így lenne?

Igen, szerintem is így van, a krimik rengeteg szerepet betölthetnek: reflektálhatnak a társadalomban felbukkanó bizonyos problémákra – ezek közé tartozik például a családon belüli erőszak –, és olyan fórumként is szolgálhatnak, ahol megvizsgálhatjuk, hogy ezek a problémák miért és hogyan keletkeztek.

Az előző könyveit álnéven írta, és egyszer azt nyilatkozta, hogy *A lány a vonaton* volt az utolsó esélye írónként. Komolyan gondolta akkor, hogy feladja?

Akkor tényleg azt éreztem, hogy ez az utolsó esély. Az álnéven írt utolsó könyvem egyáltalán nem fogyott jól, és azt gondoltam, ez az utolsó esélyem arra, hogy egyről a kettőre jussak az írásban, máskülönben mehetek vissza újságírónak, vagy kereshetek másik állást. Visszatekint-

ve, valószínűleg nem adtam volna fel az írást végleg, de akkor úgy éreztem, hogy ez egy mindent eldöntő momentum.

Mi jellemző önre: éjjel-nappal dolgozik a kéziratán, vagy inkább pontos ütemterv szerint halad, és ha teljesítette azt, akkor képes felállni, és teljesen hátat fordítani a kéziratnak?

Próbálok tartani egy viszonylag normális napi rutint, de igazából attól függ, hogy éppen hogy megy az írás. Ha remekül, akkor egymást követő napokon át képes vagyok egész nap írni, és nem érzem munkának, hanem mérhetetlenül élvezem és izgalmasnak tartom. Ha nem megy az írás, akkor ücsöröghetek az asztalomnál órákon keresztül úgy, hogy nem jön össze semmi. Ha nem megy a dolog, akkor néha jobb hagyni, és valamilyen teljesen más tevékenységbe fogni: ez lehet olvasás, kutatás, adóbevallás... Egy jó kis adóbevallásnál semmi sem tudja jobban felkelteni a vágyat, hogy visszatérj az íráshoz.

Az érdekelt, hogy amikor valaki nem emlékszik arra, amit korábban tett vagy mondott, az hogyan hat a büntudatára és a felelősség-érzetére

Milyen típusú könyveket olvas írás közben?

Miközben írok, próbálok nem túl sok krimi olvasni. Nagyon sok szépirodalmat és tényirodalmat olvasok, próbálok a legjobb szerzőket felkutatni, akiket csak lehet, olyanokat, akiknek a szavai arra ösztönöznek, hogy én is egyre jobb legyek.

A DreamWorks vette meg a filmjogokat – emlékszik, hogyan tudta meg a hírt? Részt fog venni amúgy a megfilmesítés folyamatában?

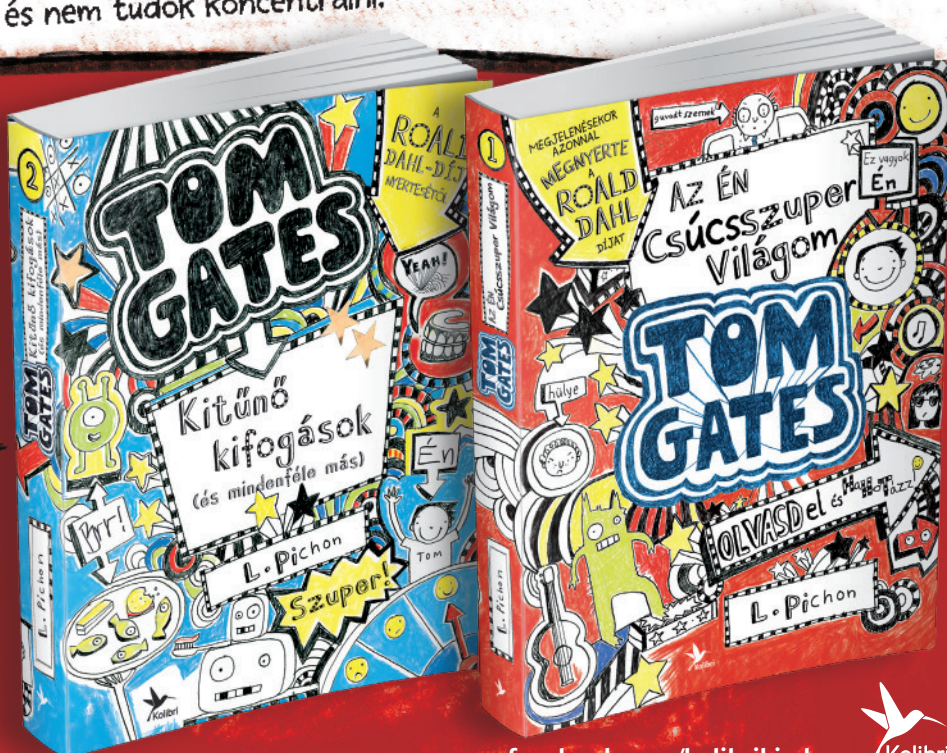
Egy mayfai kocsmában voltam az egyik barátommal, amikor megtudtam. Emlékszem, hogy kimentem az utcára, hogy ott vegyem fel a mobilomat, amikor hirtelen óriási vihar kerekedett, és alig hallottam, hogy mit mond az ügynököm. Elégé szurreális volt. A forgatókönyv írásában nem veszek részt, de remélem, hogy ha majd megkezdik a forgatást, akkor kilátogathatok a helyszínre.

HIRDETÉS

„A Tom Gates egy olyan könyv, amibe könnyű belemerülni.”

Dragomán Gábor,
a kötetek
13 és 3/4 éves
fordítója

A nevem Tom Gates. Amikor a tanárim nem néznek rám a GUVADT SZEMÜKKEL, akkor szeretek rajzolni, és azon gondolkozni, hogyan idegesíthetném fel DELIÁT. A tanárim azt hiszik, hogy könnyű elterelni a figyelmemet, és nem tudok koncentrálni.

„A Tom Gates egyszerűen nagyon kedves, szerethető, tényleg csúcsszuper világ.”
pagony.hu

Futaki Attila

A

**képregény-
rajzoló.**

aki talált

jobbat

az

amerikai

álomnál

SZÖVEG: RUSZNYÁK CSABA

KÉP: ERDEI GÁBOR

CÍMKE: KÉPREGÉNY, AMERIKA

Futaki Attila gyerekfantasyt, szörnyhorrt és Conant rajzolt Amerikában, most pedig lázadó kínai halászkok, francia anarchisták, hipnotizőrök és kubai rabszolgák történeteinek dolgozik, miközben készül feldolgozni Esterházy Fuharosok című művét is. Egy magyar képregényrajzoló a nem létező magyar piacról tört fel az amerikai és a francia nagyok közé. Kitartással, magabiztossággal és tehetséggel.

Ha

valaki megkérdezi, hogy milyen a képregények helyzete Magyarországon, nehéz jó választ adni rá. A jó válasz ez lehet: Magyarországon semmilyen helyzete nincs a képregényeknek. A művészet e formájának elfogadásában itthon középkori állapotok uralkodnak, a képregényt csak

Pókember és Garfield mentén emlegetik, gyerekeknek való bohóságként írják le. Ezt természetesen a piaci helyzet is tükrözi: a világon sok más országban sikerrel futó kötetek, sorozatok nagyja nálunk eleve halálra ítélt, és az utóbbi években még a hatalmas, globális divattá robbant szuperhősök is csak vegetálnak. Ráadásul nincs szakma, nincsenek tanult, tapasztalt forgatókönyvírók, vagyis felmerül a kérdés: mit tehet az a magyar, aki elhatározza, hogy márpedig ő akkor is képregényrajzoló lesz? Mi több: ebből akar megélni?

Azok a hazai művészek, akik tehetségeik, mára vagy elmentek a marketing-szakmába grafikusnak, és mellette esetleg könyvborítókat csinálnak, vagy ha ragaszkodnak az itthon életképtelen képregényekhez, a külföldi piacok felé kacsingatnak. Utóbbiak közül eddig messze Futaki Attila érte el a legnagyobb sikereket.

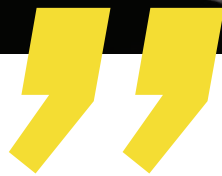
A most harmincéves Futaki 2008-ban, a Nikolényi Gergely forgatókönyvéből írt

Spirál című albummal hívta fel magára a figyelmet – ám hamar rájött, ha komolyan gondolja a képregényrajzolást, itthon nem viszi semmire, mert ez a piac képtelen eltartani őt.

Már ahhoz is Olaszországba kellett mennie, hogy igazán jól megtanuljon rajzolni: Firenzében találta meg a legközelebbi ilyen jellegű iskolát. Szerencsére a *Spirál*t francia kiadóknak is meg tudta mutatni, és mivel azok hittek benne, a kötet ott is megjelenhetett. Ezekből a kapcsolatokból tudott végül Futaki elindulni az úton, amelyen azóta is jár: mikor már minden más lehetőségét kimerítette, szinte nem maradt semmi pénze, és lehetetlennek tűnt, hogy meg tudjon élni a képregényből, hóna alá kapta a portfólióját, és kiment a világ legnagyobb képregényes rendezvényére, az amerikai San Diego Comic Conra. Ez volt az utolsó esélye: úgy érkezett az újvilágba, mint Tony Montana.

AMERIKA, A LEHETŐSÉGEK ÉS KORLÁTOK HAZÁJA

A Comic Conon bemutatták az író Robert Vendittinek, aki éppen a Disneynél igyekezett nyélbe ütni a Percy Jackson című könyvsorozat képregényadaptációját. Futaki munkái annyira tetszetek minden illetékesnek, hogy a következő éveket a Disneynek dolgozva, három Percy Jackson-történet megrajzolásával töltötte. A kötetek mind felkerültek a New York Times

bestsellerlistájára, és Futaki egyszer csak azt érezte, hogy bent van a dolgok sűrűjében: ismerik a nevét, szeretik a rajzait – onnantól kezdve maguktól jöttek a megkeresések, és már nem kellett többé neki kuncsorognia a megrendelések után.

Az amerikai képregénypiacról tudni kell, hogy rendkívül telített, rengeteg író és rajzoló tolakszik a menő címekért. Magyarként becsóppenni ebbe a forgatagba kicsit olyan, mint ha egy itteni szakács elmenne Tokióba, és elhatározná, hogy ő lesz a város legjobb sushiséfje. Az analógia már csak azért is helyes, mert az amerikai piac hatalmas részét a Pókembert, Batmant és társaikat kiadó Marvel és DC uralja, náluk pedig általában ragaszkodni kell bizonyos formulákhoz – vagyis ez a piac nem túlzottan sokszínű.

Franciaországban nagyjából öt oldalt várnak el havonta. Na, ilyen tempóval már lehet kreatívnak lenni.

„Amerikában 90 százalékban a szuperhősökről szól minden, és az nem az én világom. Egyébként sem tudsz úgy rajzolni Batmant, de akár Conant sem, hogy mindenki elégedett legyen vele – mind-egy, mennyire rohadt jó vagy, túl sok az ilyen karakterekhez kapcsolódó preconcepció. A kisebb, saját és eredeti sorozatok pedig, amelyek jogait maguk az alkotók birtokolják, általában nem fogynak túl jól. Nagyon kevesen tudnak megélni az ilyen címekből, de hát 10-15 ezres példányszámú eladások mellett ez nem is csoda.”

Futakit sosem érdekelték a szuperhősök, igaz, a Percy Jackson-féle gyerekképregények sem. A Disney megbízását azért vállalta el, mert kellett neki a pénz, és mert jó ugródeszká- ▶

nak tűnt – azonban a harmadik kötet után megcsömörlött tőle.

„Az első kötetben pont az volt az iszonyú kihívás, hogy valami olyasmit csináljak, ami addig eszembe sem jutott. De később kiveszett belőlem a lelkesedés, három kötet után a Percy Jackson-ban már megrajzoltam mindent, amit akartam, és nem maradt bennem semmilyen készletelés.”

JOB, SÖTÉTEBB VIZEKEN

Ekkorra azonban kapott egy levelet az azóta Amerika egyik legnagyobb sztárírójává vált Scott Snyder-től, aki egy 1910-es években játszódó horrorképregényhez, a *Severed*hez keresett rajzolókat. És Futaki végre úgy érezte, hogy itt egy projekt, ami egyenesen neki szól.

„Elolvastam a forgatókönyvet, és azonnal megtetszett a sztori. Az a ritka eset volt, amikor nem kellett azon gondolkodnom, hogyan rajzoljam meg, egyből láttam magam előtt az egészet. Éreztem, hogy ez az én projektem. Úgyhogy megcsináltam két próbaoldalt, a kiadónál mindenki odáig volt érte, és le is szerződünk.”

Futaki mindig is a sötétebb, komorabb, sőt, bizarrabb, groteszkebb történeteket kedvelte, filmben éppúgy (és a *Severed* eredetileg filmnek készült volna, csak nem jött rá össze a költségvetés), mint képregényben. Többek közt Roman Polanski, Stanley Kubrick és David Fincher művein keresztül szeretett bele a történetmesélésbe, és a képregényekhez sem Pókember valamelyik kalandja vonzotta: még fiatalon, a Spawn véres, kegyetlen világával való találkozásakor döntötte el, hogy ezzel akar foglalkozni.

A 2011-ben megjelent *Severed* óriási siker lett, a közönség és a kritika is körülrajongta, és az angol mellett kiadták olasz, francia, lengyel és spanyol nyelven, utóbbin Mexikóban is. A következő évben pedig Futaki már egy új Conan-sztorin, a *The Phantoms of the Black Coaston* dolgozott a Dark Horse kiadónak. Élvezte a munkát, és Conan karaktere is a kedvére való volt, bár a franchise-rendszer, a bérmunka ténye már ekkoriban is frusztrálta kicsit. Végül részben éppen a Dark Horse egy újabb franchise-ajánlata miatt döntött úgy, hogy legalább egy darabig otthagya az amerikai piacot.

SZAKÍTÁS AZ AMERIKAI ÁLOMMAL

Amikor a kiadótól elvették a *Star Wars*-képregények jogait, kitalálták, hogy a veszteséget egy nagy, összefüggő, több sorozaton átívelő Alien-Predator-Prometheus sztorival enyhítik majd. Nekem Alient kellett volna rajzolnom, de a szerkesztőm azt mondta, hogy a *Severed* stílusában csináljam meg – márpedig én nem szeretem az ilyesmit. Az egyik egy 1910-es évek Amerikájában, a másik meg a jövőben, az űrben játszódó horror, teljesen más hangulati világ a kettő. Nagyon éreztem az egészen az izzadságszagot, azt, hogy mindenáron, rohamtempóban pótolni akarnak valamit, és nem vállaltam el, pedig azért a munkáért fizették volna eddigi karrierem legmagasabb odalárát.

Az a baj, hogy tele van a piac képregényekkel, amelyekben borzalmasak a rajzok, és még borzalmasabbak a színek. Persze akadnak üdítő kivételek is, például egy olyan húzócímré, mint a *Batman*, odafigyelnek, hogy jól nézzen ki. Vagy ott van a *Scalped*, fantasztikus sorozat, visszahozta

a képregényolvasási imádatomat, utoljára gyerekkoromban faltam olyan lelkesedéssel valamit. De bármilyen jó, egyáltalán nem tudott nagy siker lenni, mert túlságosan messze esik a fősodor-tól. Nem szeretem az olyan bérmunkát, amilyenre a kiadó akart rávenni: ilyen szempontból majdnem mindegy, hogy *Batman*ról vagy *Alien*ről van szó, egyik sem a tiéd, nem te találod ki, ráadásul egy hónapban 22 oldalt kell megrajzolnod. Nekem ez nem tetszik, mert én szeretek kísérletezni, új dolgokat kitalálni, viszont ilyen határidők mellett csak rutinra futja, és végül olyat adok ki a kezeim közül, amivel nem vagyok elégedett.”

TUDNI, HOGY MENNYIT ÉRSZ

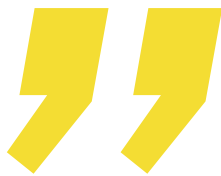
Futaki komolyan gondolja a folyamatos fejlődés, a kísérletezés, a megújulás szükségességét, mind szakmailag, mind pedig saját elégedettsége szempontjából – ezért döntött úgy, hogy átnyergel egy olyan piacra, amely kevésbé uniformizált, és jobban teret enged az elképzeléseinek. És azért, mert megvan hozzá az önbizalma és az akaratereje. Futaki ugyanis nemcsak azért tudott betörni az amerikai, utána pedig a francia piacra is, mert tehetséges rajzoló és jó történetmesélő, hanem azért is, mert tudja, mit akar, kőkeményen tesz érte, hogy elérje azt, és tisztában van a saját képességeivel.

„Magabiztosság és kitartás, el kell hinned, hogy kurva jó vagy, és ezt el kell hitetned másokkal is.”

És Futakit nehéz álszerénységen érni: tisztában van vele, hogy nagyszerűen rajzol, és amikor azt mondja, hogy jobb, mint egy sor Amerikában sztárolt, divatos rajzoló, nem érződik rajta az arrogancia és a nagyotmondás, amikor pedig arról beszél, hogy nincs egy szinten az olyan legendás elődökkel, mint *Moebius* vagy *Ótomo Kacuhiro*, nem érződik rajta semmiféle póz.

Mire az *Alient* felajánlották neki, már bőven nem volt rászorulva, hogy bármit elvállaljon: gözerével dolgozott a *The Illegalists* című, közel 150 oldalas képregényen.

„A *The Illegalists*-ot kisebb-nagyobb megszakításokkal már nagyjából két éve rajzolom. Jules

A komolyabb kiadók minimum 50 ezres példányszámban gondolkodnak, az igazán nagyok több százezresben.

Bonnot-ról szól, egy 1910-es évekbeli francia anarchistáról, ő volt az első, aki autóval rabolt bankot. A történetet egy magánember finanszírozza egy sikeres Kickstarter-kampány segítségével, és eredetileg úgy volt, hogy Amerikában jelenik meg, de végül a francia piac mellett döntöttünk, mert Jules Bonnot ott olyasmi, mint nálunk Mátyás király, vagy másképp fogalmazva, ő a franciák Robin Hoodja. Szóval őt ott mindenki ismeri, még az itthon is megjelent *Disznóó*/ban is szerepel, felbukkan egy képkocka erejéig a bandájával és az autóval, amellyel kipakolták a bankot. Ezt a képregényt még idén be kell fejeznem. Jelenleg két nagy francia kiadó érdeklődik iránta, és valószínűleg kiadják majd Ameri-

kában is. A magyar jogok viszont az enyéme, az esetleges itthoni megjelenésről én döntök.”

De az, hogy egyelőre a francia piacra teszi át a székhelyét az amerikai, nem ezzel a történettel dőlt el.

AZ ÚT FRANCIAORSZÁGBA: HIPNÓZIS, ANARCHIA, LÁZADÁS

„Van egy barátom, Anabelle Araujo, aki képregényboltokat üzemeltet Franciaországban, és alaposan benne van az ottani szakmai vérkeringésben. Elég nagy rajongóm, komplett gyűjteménye van az eredeti rajzaimból, amelyek egy részét ajándékba kapta, egy részét viszont megvette tőlem.

Ő volt az, aki folyton küldöztette a munkáimat a francia kiadóknak. Egyszer épp Bécsben voltam, amikor szóltak a Le Lombardtól, hogy van náluk egy projekt, és rám gondoltak, érdekel-e. Kicsit mentegetőzve kértek mintaoldalt is, mert befutott rajzolóknál ez már nem igazán szokás, de már akkor látszott a hozzáállásukon, hogy komolyan gondolják, és ebből lesz valami. És közben az is eldőlt, hogy a *The Illegalists* Franciaországban jelenik meg.”

A Le Lombard Franciaország egyik legnagyobb képregénykiadója, az említett projekt pedig a *Hypnos* volt: a történet az első világháború utáni békekonferenciák idején játszódik, és egy hipnotizőr nőről szól, akit a rendőrség, büntetetei eltörléséért cserébe ▶

megbíz, hogy épüljön be egy anarchista csoportba, és akadályozza meg a Clemenceau ellen tervezett merényletűket. A kiadó akár a végtelenségig folytatható sorozatként képzeli el a *Hypnos*, így ha a márciusban megjelenő első kötet sikert arat, Futaki végleg bebetonozza magát a francia piacra.

„Az első kötet a Lombard kiadónál jelenik meg márciusban. Régi álmom, hogy egy efféle mainstream francia képregényt rajzoljak, mert arra a piacra nagyon nehéz bekerülni, főleg az olyan nagy, élvonalbeli kiadókhöz, mint a Le Lombard, a Dargaud vagy a Casterman. Ezek kevesebb képregényt adnak ki, mint kisebb társaik, viszont annál inkább megválogatják a projektjeiket.

A *Hypnos* írójával ráadásul olyan jól megtaláltam a közös hangot, mint még soha senkivel, és már eldől, hogy én fogom rajzolni egy másik, a Castermannál megjelenő képregényét, a *Cimarron*st is, amely egy kubai rabszolgatörténet lesz.”

És ez még mindig nem az utolsó franciaországi projekt, amelyre Futaki az utóbbi

egy-két évben aláírt. Ő rajzolja meg a Lurongyu nevű kínai halászhajó igaz és tragikus történetét is: a Lurongyun 2011-ben vérfürdőbe torkollott lázadás tört ki, és a 33 fős legénységéből csak 11 jutott vissza élve Kína partjaira. A forgatókönyvet egy francia származású, de már nagyon régóta Pekingben élő, többek közt a *Forbes*nek dolgozó újságíró, Eric Meyer írta.

„Nagyon nagy kihívás a megrajzolása: ez egy egészen más kultúra, nem hasonlított semmihez, amit eddig csináltam, és egyébként is nagyon szeretem az ilyen kamaradarabokat – amikor szűk helyen kell emberek közti érzelmeket, pszichológiát, feszültséget ábrázolni. Itt dől el, hogy ki az igazán jó rajzoló, ki tud tényleg történetet mesélni: amikor például dialógusokat, beszélő fejeket kell izgalmasan, érdekesen megjeleníteni.”

A NAGY FRANCIA ÁLOM

És persze a francia piac teljesen más, mint az amerikai (a magyarról ne is beszéljünk). Az USA-ban a képregény még mindig egy szubkultúra, bármilyen népszerű: tele van az ország

gyerekekkel, akik, bár imádják Pókembert, Batmant és társaikat, látták az összes filmjüket, játszottak a játékaikkal, Superman-hátizsákkal járnak iskolába, és X-Men-bábuk díszítik a polcukat, soha nem olvastak egyetlen képregényt sem. Franciaországban ellenben a képregény nem szubkultúra, hanem a kultúra szerves része: nincs olyan felnőtt vagy gyerek, aki még ne olvasott volna képregényt. Vagyis ezt a művészeti formát sokkal jobban értik ott, mint akár az újvilágban, és így sokkal érettebben is állnak hozzá.

„Franciaországban nagyjából 5 oldalt várnak el havonta. Na, ilyen tempóval már lehet kreatívnak lenni. Másrészt ott, Amerikával ellentétben, a szakmában mindenkinek van szeme a képregényhez, értenek hozzá, azonnal kiszúrnak a problémákat, és nagyon kényesek a vizuális történetmesélésre, arra, hogy milyen ötletesen, rutinosan vezeted az olvasó szemét. És soha senki nem kérte tőlem, hogy bármit a *Severed* stílusában rajzoljak meg, vagy bármilyen más adott stílusban – nem kérték, hogy majmoljak valaki mást vagy akár saját, korábbi önmagamot. Ezenkívül például fize-

tik az utamat Kínába, hogy az említett Lurongyu-sztorihoz helyszíni kutatásokat végezzenek.

És a komolyabb kiadók minimum 50 ezres példányszámban gondolkodnak, az igazán nagyok több százvezresben, és persze vannak a kivételek, mint az Asterix, amiből 1-2 millió is elfogy. Szóval az is egy ipar, ott is tömegtermelés folyik, évi ötezer kötet jelenik meg, és tudják ők is, hogy nem minden jó, amit kiadnak. De ott eleve 10-15 euró egy 48 vagy 56 oldalas kötet, és az nem kevés. Egy sorozatból egy kötet jelenik meg évente, nagyon jó minőségű papíron, és senki nem akar franchise-t csinálni például az Asterixből – a kiadó és az olvasók is kívájják az eredeti alkotótól azt az évi egy képregényt. Nem véletlen, hogy még a remek olasz rajzoló is inkább a francia piac felé törnek.”

MAGYAR GYÖKEREK, MAGYAR KÉPREGÉNYEK

De Futaki mindettől függetlenül mind a mai napig Magyarországon él és dolgozik: innen

küldi a munkáit külföldre, sőt, a magyar képregényeket és a magyar témákat sem hanyagolja el teljesen. Két hazai vonatkozású képregényt is tervez.

„Régóta akarom már képregényre adaptálni Esterházy Péter Fuharosok című művét, magával Esterházyval már rég lebeszéltem a dolgot. A forgatókönyv is készen van, egy barátom, Erdei Gábor írta. Zseniális munkát végzett, pedig ez egy nagyon-nagyon nehéz alapanyag. Évek óta próbálok beszűrni a naptáramba, és mindig csak toloom magam előtt, mert folyton szerződés kötelez más képregényekre – de előbb-utóbb mindenképp sort kerítek rá.

A másik sztorim a csicskáztatásról szólna, és bár Franciaországban jelenne meg, teljes egészében magyar történet lenne, magyar szereplőkkel, és igazi, Magyarországon megtörtént esetekkel; és persze mindenképpen ki akarnám majd adni itthon is. A csicska szót általában a börtönszlanghez kötik, pedig valójában modern rabszolgaságról van szó – nem csak nálunk

léteznek, de nálunk nagyon hangsúlyos, és ehhez képest nem nagyon beszélnek róla. Én olyan dolgokról írnék, amiket megtapasztaltam, amiket első kézből hallottam, amik a szülővárosomban estek meg, és szerintem fontos, hogy ez a téma valahogy előtérbe kerüljön. Egyébként is nagyon érdekel a dokumentarista képregény, ez a konkrét történet meg különösen – minél előbb meg akarom csinálni.”

A kínai halászhajós vérengzéssel, a kubai rabszolgatörténettel, az első világháború utáni hipnotizőrkrimivel és a francia anarchista életrajzi drámájával Futakinak nyilván nem sok ideje van unatkozni mostanában. És ezek a sztorik még önmagukban is érdekesebbnek tűnnek, mint az Amerikában felajánlott Alien-képregény – hát még együtt (főleg, hogy utólag a szóban forgó Alien-Predator-Prometheus crossover kudarcnak bizonyult). Ráadásul a képregények mellett Futaki elvállal egyéb munkákat is. Rajzolt újság- és könyvborítókát, és készített illusztrációkat a New York Timesnak és a GQ-nak – előbbi munkája 2013-ban az év sportillusztrációja lett Amerikában. **K**

Szívek szállodája

CÍMKE: SZÍV, SZERELEM, EROTIKA, KAGYLÓ

Csodálatos borítón akadt meg a szemem, Hilde Østby könyve, *A vágyakozás enciklopédiája* jelent meg végtelenül vonzó külsőben.

Akötet a szerelem keletkezését, természetét kutatja, ismert és ismeretlen szerelmesek fellobbanásain vezetve végig. Pedáns ábécésorrendben veszi elő a kultúrtörténet és történelem nagy párosait, és dolgozza fel vágyakozásaikat, és miközben a regény főszereplője akkurátusan kutat és jegyzetel, az ő szenvedélyeiről is megtudunk egyet s más.

A szív kérdései vannak tehát napirenden, és ez meg is határozza a borító alapjait: tele van eperpirosban duzzadó, hatalmas szívekkel, ráadásul úgy lett kifejező és megkapó, hogy messze elkerüli a témában és a motívumban rejülő közhelyeket. A könyv tárgyként vágykeltő: szívei se nem szabályosak, se nem tökéletesen kerekre rajzoltak, hanem rétegettek, mint a fatörzs metszete, látszik rajtuk az idő, és látszanak a tapasztalat kanyarulatai is. Kagylószerűek, kemény védőhéjjal, de a közepükön húzódo rés a megnyílást jelképezi. Csinosak és érzékiek. Nem riasztóan, de jól láthatóan tüskések. Felületük ismerős: gombafejek kalapjainak belső oldaláról, melyeken bársonyos ívek sorakoznak. Tengeri élőlények lágy testéről, melyeket hullámváz fodroz. Sőt, az egyik olyan, mint az olasz cukrászdákban kapható titokzatos sütemény, amelynek papírvékony tészta-

tegei szilárdan megtartanak több réteg selymes krémet, és végül csak a számban olvadnak szét. A borítón minden alakzat önálló életet él, külön áll, várakozón, és még a nyomtatott papír statikussága ellenére is pulzáló-nak, élőnek hat.

A szív alapmotívum. Az egyik első forma, amit megtanulunk lerajzolni, és manapság emotikonként kommentek, üzenetek százaiba gépeljük bele. És persze, hogy sokszor látjuk múzeumokban is. Sokféle szív dobog a képzőművészetben, harmonikus házasságok, örült héjanászok, titkolt homoerotikus vonzalmak fűtik őket.

Matisse **[B]** színes, kontrasztos, kivágott papírművei közt szíves is akad. (A kifejezetten a cut-out-okra fókuszáló megakiállítása tavaly Párizstól New Yorkig volt látható, előtte mindenhol hosszan kígyózó sorok.) Edvard Munchnál **[C]**, akitől elsősre A sikolyra asszociálunk, szintén találunk lágy témát: egy nőalak hajol finoman egy kicsit amorf szívre. Braque **[F]** most annyiban kakukktojás, hogy a képén a szív egy kör ász jelöl – némi-leg hasonlít Paul Klee **[D]** művéhez, mert mintha nála is egy nagy lapot tartana maga elé a nőalak, a szívek királynője. A piros szív mindenestre

Az Østby-regény történeteinek sokszínűségét példásan előlegezi meg a borító.

pont a helyén van. A francia Niki de Saint-Phalle **[A]** barátságos és testes, ezer színben pompázó szoborasszonya-in sokszor látni festett szíveket, de önállóan is megformázta már az alapmotívumot, bár olyan sokszor biztosan nem, mint Keith Haring, akinél a szív vagy pirosban lüktet, vagy jellegzetes figurái tömörülnek alakjába.

Akihez viszont karakteresen köthető, mint az életműtől elválaszthatatlan forma, az az amerikai Jim Dine **[G/H]**. A szakállas, csillogóan kopasz, szívmaniás pop-art-művész idén nyáron ünnepelte nyolcvanadik születésnapját. Sokszor olvasni, hogy a művészek műzsának nevezik feleségeiket, akik állandó szereplők is a képeken: Dine esetében ez őszintén igaz, viszont figurák helyett szívekkel mesél boldog házaseletéről. Ketten a tábortúznél, szalmaromantika a vidéki kiránduláson: kifejező naplósobrok, ahol a formák emberivé lényegülnek, összetartoznak, megnyugszanak.

Éles ellentétként hozom Jeff Koons **[E]** magentaszín, tökéletes alakú, sugárzó, hibátlan szoborsorozatát. Túlzás azt mondani, hogy Koons művészete kívülről építkezik, de az biztos, hogy nagyon tudatosan dolgozik, és érti, mit jelent a

piac. Szívei erősek, gusztusosak, perfektek, és beragyogják a teret, ahova kerülnek. Velencében láttam először élőben az egyiket, a Palazzo Grassi nyitókiállításán. Csodás állni alatta, de személyes érzéseket nem hordoz, megélt kapcsolatokról, vágyakról nem mesél úgy, mint egy Jim Dine-alkotás. Pedig Koonsnak is vannak meghatározó párkapcsolati élményei, amiket feldolgozva is ismerünk, hisz pár évig Cicciolina férje volt, és szexuális életüket ironikus, biblikus és erősen pornográf fotósorozatban örökítette meg.

Az Østby-regény történeteinek sokszínűségét példásan előlegezi meg a borító, és azt is példaértékűnek tartom, sőt szívből szól, hogy a kiadó jelzi, kié e sok ötlet. Terese Moe Leiner eredeti borítóterve és Ernst Haeckel képe alapján Váraljai Nóra tervezte. Bravo, bravo, bravissimo.

A

A/ Niki de Saint-Phalle: Black Venus (1965-1967)

B/ Henri Matisse: The Heart (Le Coeur) from Jazz (1947, MOMA)

C/ Edvard Munch: The Heart (1899)

D/ Paul Klee: Queen of Hearts / Herzdame (1922)

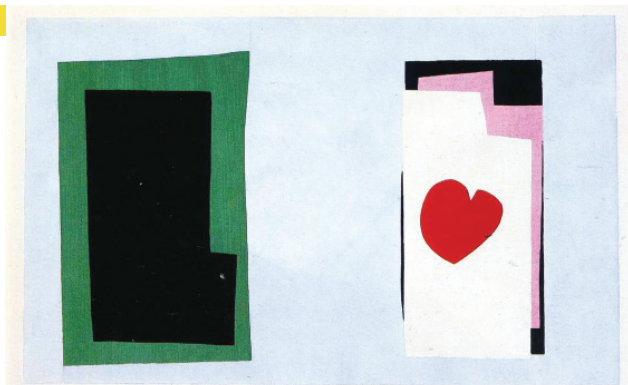
E/ Jeff Koons: Hanging Heart (1994-2006)

F/ Georges Braque: Still Life with Ace of Hearts (1914)

G/ Jim Dine: Ex Voto (2002)

H/ Jim Dine: Nancy and I at Ithaca (1966-1969)

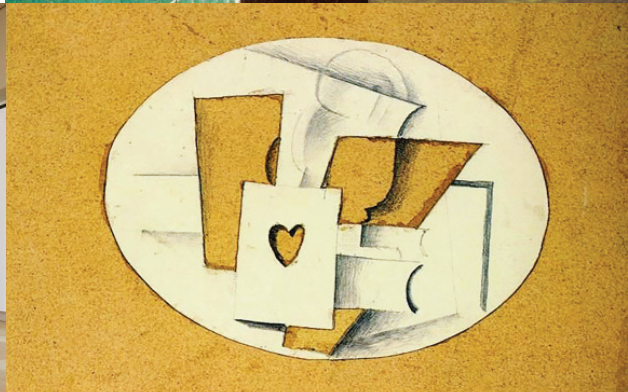
B

C

D

F

E

G

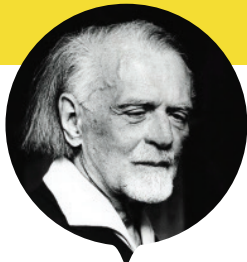
H

Goethe, 1827

„Egyre inkább meggyőződés, hogy a költészet az emberiség univerzális sajátja, amely mindenhol és mindenkor emberek százaiban fedi fel magát. Szeretek körülnézni idegen nemzetek háza táján, és mindenkinek azt tanácslom, hogy cselekedjék ugyanígy. A nemzeti irodalom manapság nem sokat számít, a világirodalom korszaka van most soron, és mindenkire az a feladat vár, hogy siettesse ezt a korszakot.”

Kodály, 1929

„A világ egyre jobban feltárul, s az egy népre szorítókozó művészet hovatovább értelmét veszti. A világzene megvalósulásához közelebb járunk, mint a Goethe képzelte világirodalomhoz.”

A medve, akit

Paddingtonnak hívtak, 1958
„Nem sok van már bennem onnan, ahonnan jövök. Az a hely a Legsötétebb Peru. Onnan emigráltam.”

Paddington és a mágikus realizmus

Goethe és Kodály évszázadon átívelő indirekt párbeszéde a mai kiindulópontunk.

Lehet nem Kodály szóalkotása miatt lett hatvan évvel később world music (Weltmusik, musique de monde stb.) a világzene, de talán még nem is Goethe miatt, a világirodalom és a világzene elméleti és populáris megközelítése igen hasonló. Mégsem véletlen hát, hogy beszélünk világirodalomról és világzenéről, de nem beszélünk világfilmről, világszobrászatról, világpantomimról.

A bevezetőben idézett mondat Paddingtonról, Michael Bond medvéjétől az úgynevezett *othering* remek, ironikus példája. Paddington állandó jelzője „a Legsötétebb Peruból [Darkest Peru] érkezett medve”, aki természetesen Londonba érkezett. A könyvben a szóösszetétel egy angol kulturális antropológus útifilmjéből származik. A jellemző benne a beszédmód: a „Legsötétebb” itt klasszikusan a harmadik világ egzotikumának jelzője. Mintha Peru lenne a legsötétebb hely, és nem mondjuk a norvég Bodø, azt azonban sosem mondhatná egy fiktív felfedező, hogy „a Legsötétebb Norvégiából” érkező medve, hiszen Norvégia nem illik az *other*-ség fogalmába. Paddington igazi, a Nyugatnak készült egzotikus karakter: távolról érkezett, a helyi szokásokat nem ismerő, csetlő-botló, a szó romantikus értelmében *primitív*, akit a szeretet

leereszkedő fajtájával lehet és kell körülvenni. Egyszerűen *cuki!* (És ebből a szempontból teljesen mellékes, hogy kölyökmedvéről van szó.)

A világzenének és a világirodalomnak is megvan ugyanis az a logikája, amely szerint a „világ”-előtag egyfajta szembeállítás a „peremvidéki”-nek és a „központi”-nak, ahogy Szegedy-Maszák Mihály írja, most mindegy, hogy kiket idézve. Ilyen értelemben mindkettő az angolszász piaci dominanciával szemben is fogalmazza meg magát. Ebben természetesen van sok elfogadható és szerethető, hiszen nem az irodalom vagy a zene értéke, csak az erőforrások tekintetében erősebbek az észak-atlanti területek. Ugyanakkor ez az erő azzal is járt, hogy az egyes zsánerek, sablonok, a beszédmód ezeknek a területeknek a hagyományai és elvárásai szerint alakultak, ez sztenderdizálódott. A világ azonban sokkal nagyobb és érdekesebb annál, mintsem hogy csak ezek a területek befolyásolják a gondolatainkat és az ízlésünket. Az egzotizáló beszédmód, „a kicsi szép” romantikája, a csupán a felszíni különbözőségben felfedezett turistaörmön azonban éppen hogy leértékeli ezeket a „peremvidékről” a globális térbe küldött kulturális teljesítményeket. (Közteük egyébként részben a magyart is, ráadásul a

saját szemünkben is.) Amíg az egzotikusságukért szeretjük ezeket, addig valójában nem tekintjük sem őket, sem magunkat értékesnek.

Sokszor írtam már arról, hogy milyen fontosnak tartom egy-egy mű földrajzi helye ágyazottságát. Mániam, hogy egy-egy útra a lehetőleg a célvárosban, de legalábbis a célországban játszódó könyvet viszek, hogy az adott helyhez kötődő playlisteket rakok össze, könyvjelzőnek pedig helyi vonat-, metró-, busz-, koncert- vagy múzeumjegyet használok, amit olvasás után benne hagyok a könyvben, és később ez a kis relikvia segít felidézni, hogy mikor és hol olvastam az adott könyvet, de főleg, hogy mit gondoltam akkor. Amikor helyekre gondolok, elsősorban zenéken és regényeken keresztül gondolok rá. A világirodalomban és a világzenében egyaránt az a gyönyörű, hogy a világ megismeréséhez kínálnak életre kelt térképet. A leegyszerűsítő egzotizálás viszont épp fordítva: inkább korlátozza, mint segíti a megismerést.

Az „egzotikus” itt tehát kulcsszó. A világirodalomnak és a világzenének is fontos (bár sokszor meglehetősen irritáló) aspektusa az „othering”. Szegedy-Maszák Mihály írta, hogy „*az összehasonlító irodalomtudomány* [ez volt a világirodalommal foglalkozó tanszék bürokratikus neve az ELTE-n, amikor odajártam – a szerző], *a kultúrák hasonlóságával és különbözőségével hivatott foglalkozni.*” Ez a gondolat számtalanszor elhangzik a világzenével kapcsolatban is, és nem is tudok vele vitatkozni. Az „othering” az, ami ezek közül a különbözőségekre koncentrálnak. Az ilyen tudományok narratívájában meghatározó hangja van az egykori gyarmatbirodalmaknak, így az „othering” jelensége gyakran gyarmattartói szempontból (manapság leginkább az ezzel kapcsolatos büntudat szempontjából) vizsgált. A korai afrikai és ázsiai népzene gyűjtők és etnográfusok megközelítésében valóban volt valami paternalisztikus, leereszkedő. A Rhodesiában gyűjteni kezdő Hugh Tracey, az Indonéziában gyűjtő Jaap Kunst vagy a fekete Amerikában gyűjtő idősebb Lomax (egyébként sokkal inkább, mint például Bartók ugyanakkor) hangsúlyozottan a vadságot, az elmaradottság szépségét keresték (lásd még Paddington esetlen cukiságát) – miközben mind a legjobb szándékkal közelítettek, és máig hatóan fontos anyagot halmoztak fel.

EZEKET OLVASTAM MÉG AZ ELŐZŐ SZÁM ÓTA

John Le Carré: Csapda

Jo Nesbø: Vér a havon

Bodrogi Bea – Kárpáti József:

Személyiségi jogok és sajtószabadság

Wladimir Kaminer: Multikulti

Lydia Davis: Collection of Short Stories

Ismael Kadare: A fellegvár

Jostein Gaarder: A narancsos lány

Grecsó Krisztián: Megyek utánad

Aleksandar Tisma: Blahm könyve

Okszana Zabuzsko: Terepvizsgálatok
az ukránok szexuális életéről

Az egzotikus persze sokszor marketing-fogás, felszín, csomagolópapír és nem is mindig a földrajzi távolságra alapul. Az utóbbi évek egyik irritáló lektűrdivatja a Toszkána- és Provence-regények sokasága (Frances Mayes, Peter Mayle és követőik), ezeké a rusztikus műnaplóké, romantikus szakácskönyveké, a felsőközéposztály-beli rukkolapornóé. Itt nem a hely a távoli, hanem az életforma, a természetközelség, a bionyugdíjas, benzingöz helyett olívaprés. Nem a nyugati embernek áruja, a harmadik világot, hanem a jól menő amerikai metropoliszslakónak a vidékét, az óvilágit, a gyors helyett a lassút, a mű helyett az igazit, a zaj helyett a csendet, a derivatíva helyett a saját fejű kecsketejből készült chévre-t. Társai az all-inkluzív török nyaralás kísérőjeül szolgáló, a török tengerparton játszódó romantikus regények, amelyekben magányos nők fedezik fel újra saját szexualitásukat, és az egzotikus összetevő csupán az iskender kebab, a raki és a szőrös mellkas. Ez klasszikus példája az egzotikum kereskedelmi felhasználásának, éppen úgy, mint az utazási irodák prospektusaiban, ahogy a közhelyes példa, Paolo Coelho is szégyentelelül operál ezzel az eszközzel.

Ide kívánczik egy jobb sorsra érdemes kifejezés. Igen, a mágikus realizmusról van szó. A német Franz Roh által majdnem száz évvel ezelőtt (egyébként festészeti összefüggésben) megalkotott kifejezés Gabriel García Márquez, egész pontosan a *Száz év magány* megjelenésével vált irodalmi varázsigévé. Ma már gyakorlatilag minden Nyugat-Európán és Észak-Amerikán kívül megjelent, kicsit is komoly regényfülszövegében és kritikai könyvismertetőjében elsütik a kifejezést. Mágikus realizmusról beszélnek Vargas Llosa, Murakami Haruki, Salman Rushdie, Ismael Kadare és Ngugi Wa Thiong'o esetében is. A mágikus realizmus címke ma gyakorlatilag azt hivatott jelezni: „nem New Yorkban (Los Angelesben, Londonban, Párizsban stb.)

játszódik! Furcsa hely- és személynevek, szokatlan ételek, szélsőséges esetben fűszoknyás emberek feltűnése sem kizárható!” Az esztétikai fogalomból marketingcímkevé vált, amelynek persze megvan a maga haszna: Murakami Haruki azáltal vált eladható termékké, hogy ráaggatták ezt a jelzőt, amellyel lehet vitatkozni irodalmi szempontból, de ha nem aggatták volna rá, jó eséllyel nem vitatkoznánk róla, mert nem ismernénk.

Természetesen a világtérrel való beszédnek is megvan a maga sablonos tolvajnyelve, bár magyarul nem esik elég szó róla ahhoz, hogy ez megszilárdulhatott volna. Angol nyelven azonban viszonylag jó eredményeket lehetne elérni szöveggenerátorokkal, amelyek hol „gyengéden karcos”-nak, hol „borzongató”-nak, hol „felrázóan gyengéd”-nek neveznének énekhangokat, hangszeres zenészeket „a ngoni Jimi Hendrixének” vagy „Banglades Miles Davisének” titulálnának. És természetesen ritkán maradhatnak el az arra vonatkozó mondatok, hogy az ország, ahonnan az adott lemez érkezett (hiszen érkezett, természetesen Nyugatra, hol máshol jelenne meg róla kritika) nyomor vagy polgárháború sújtotta, amely mélyen áthatja a zenét, vagy éppen hogy ennek dacára sugároz „egyfajta ősi életigenlést”, esetleg egy eltűnőben lévő népcsoport utolsó segélykiáltása vagy éppen diadalmas csatakiáltása a megmaradásért folytatott küzdelemben. Természetesen ezek a sablonok igazságokra épülnek, sőt, sokszor teljesen igazak, a baj sablonmivoltukkal, kiüresedtségükkel, a nyugati közönségnek az *othering* iránti vonzalmára való rájátszással van. Sajnos rettenetesen nehéz kikerülni ezt a fajta szóhasználatot akár világirodalmi, akár világtérrel elemzésben, én magam is sokszor elkövettem, és el is fogom még sokszor követni (megtűztem, a Könyvesben eddig háromszor használtam a mágikus realizmus kifejezést, bár mindig önreflektív módon, a kedvenc magazinom maga pedig egy teljes számot szentelt neki, a címlapon vibráló betűkből kirakott „Mágikus realizmus” felirattal. Nem vagyunk tökéletesek).

Mind a világirodalom, mind a világtér örök definíciós nehézségekkel küzd, és ugyanazokon a pontokon csomósodnak meg a vitáik is. Egy másik lehetséges megközelítés szerint a világirodalom mindig nézőpont kérdése: mindenkinek a saját kultúrájától eltérő, „idegen” irodalom

Weyer Balázs az októberben Budapestre látogató világtérrel expó, a Womex főszervezője, ennek apropóján kértük, hogy írjon a témáról.

az. A világtérben ugyanígy jelen van ez a gondolkodás, amely szerint a befogadó saját kultúrájának zenéje nem világtér. Ezt a megközelítést én nem osztom: nem minden irodalom és minden zene bír olyan univerzális üzenettel és szóló olyan univerzális nyelven, hogy más kultúrák számára is érvényes legyen. A mélyen a helyi kultúrába, hagyományokba, referenciákba ágyazott és befelé szóló művészet nem mindig képes kommunikálni más kultúrákkal formanyelvi okokból sem, és egyszerűen a hiányzó jártasság, az információk hiánya miatt. Az irodalom esetében persze nem a fordítás az akadály, egyszerűen azoknak a hagyományoknak a nem ismerete, amelyekre az adott szöveg épül. A világtérben ugyanígy: a zenének is van nyelve. Éppen úgy, mint amikor egy idegen nyelvet hallunk: lehet, hogy nem beszélünk rajta, de mondjuk egy indoeurópai nyelvnél felfedezük a szavak és a mondatok határát, a hanglejtés is üzen valamit, és egy-egy ismerős szóba bele tudunk kapaszkodni. A koreai nyelv azonban például (számunkra) strukturálatlan szövegnek hangzik, nem tudjuk elkülöníteni a szavakat, nem érezzük a ritmusát és a hangulatát sem. (Fontos tudnunk, hogy a magyar nyelvvel viszont az egész világ így van.) A zenében egy koreai *arirang* és egy olasz (salento-i) *pizzica* befogadása között akkor is különbség van a mi szempontunkból, ha nem beszéljük egyik nyelvet sem: az *arirangot* elsősre nem érezzük, a *pizzica* zenei mondat szerkezetét viszont ismerősek, ha nem is értjük, hogy mit akar pontosan mondani. A zenei nyelv persze ugyanúgy, sőt, gyorsabban elsajátítható, mint a beszélt nyelv: ami elsősre idegen, furcsa, akár disszonáns, sokadik hallgatásra az is felfedi a belső harmóniáját.

Minden alkotó és minden mű egzotikus valakinek. Hogy valami jó-e, értékes-e, azt azonban nem ez dönti el. A „peremvidékek” művészetét akkor tesszük egyenrangúvá, ha egy regényt vagy egy dalt úgy tudunk egyszerre a saját hagyományának és az univerzálisnak a kontextusában élvezni és értékelni, hogy közben a „Legsötétebb Peru” és társainak képzelete már nem okoz bennünk jóleső vagy éppen rémült borzongást. A világtér és a világirodalom leginkább valami olyasmiról, amit egy adott kultúra zenei vagy irodalmi hagyományából az érdeklődő idegen be tud fogadni, amely a művészet globális nyelvének szűrőjén ereszti át a hagyományt. Így egyszerre egzotikus és ismerős. **K**

PAUL CELAN-GRAFIKA Eric Celantól kaptam ezt a karcolatot egy jelképes összegért. Celan felesége, Gisèle Lestrangé 1963-ban készítette, abban az évben, amikor férje először bekerült a pszichiátriára, és bántotta is őt. Absztrakt kép, versillusztráció, de számomra mégis a fájdalmat jelenti, ami a 20. századi házasságokban olyan sokszor rejtve maradt.

ILMA RAKUSA-KÖTET *Love after love*, egy szenvedélyes könyv a szerelemről, jövő tavasszal kell leadnom a fordítást.

ORVOSI LELETEK Mióta megszülettek a gyerekek, fáj a derekam. Nyáron egy mesejátékon dolgoztam, a Budapesti történeteken, és amikor végeztem, már alig bírtam megmozdulni. Most naponta járok kezelésre, és már sokkal jobban vagyok.

**FEJFEDŐ ÉS SZAMÁR
AZERBAJDZSÁNBÓL**

Lahidzsban vásároltam most augusztusban a gyerekeknek, de nem akarnak játszani vele, így visszakerültek hozzám.

SZEMETHY ORSOLYA-GRAFIKA

Ajándékba kaptam, azóta kint van az asztalomon. Szemethy Orsi képe van a Sovány angyalok címlapján, és szeretném, ha készülő mesekönyvemet is ő illusztrálná.

FÜST ÉS FÉNY CÍMŰ REGÉNY

Egy kedves úriembertől kaptam, Tomas Györgytől, most olvasom. Néhányszor felhívott, hogy szereti az írásaimat, most én fogom őt olvasni.

A NYŰL, AKI SENKITŐL SEM FÉLT

Nagyon szeretjük, de most azért olvastam újra, mert érdekelték a dialógusok a saját munkám miatt.

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

KÉP: VALUSKA GÁBOR

Kiss Noémi dolgozószobájának falán alig lehet szabad felületet találni. Orvosi diploma a nagypapától, ajándékba kapott képek a fotós barátától, rézkarc Celantól. A hozzájuk tartozó emlékek mérete változó, némelyikből egyperces lenne, egy másiktól többgenerációs családrégény. Mindenhol újabb kincs kerül elő, az egyik pillanatban Kubában járunk, pár pillanattal később egy ötezer éves azeri faluban. Az íróasztal, amelynél Kiss Noémi napi négy-öt órát ír, Zugló zöldjére néz, délutánonként arany fényben fürdik, és mostanában a szellemi egészség mellett a testre is hatással van.

SZÖVEG: RE | KÉP: LIBRI

Az *Alföldi színháza – Öt nemzeti év* (Libri, 2013) után újra Csáki Judittal dolgozott együtt Alföldi Róbert. *Magánügy* című új kötetük nem a rendező magánéletében vájkál, hanem öt nagyon különböző ember történetén keresztül mutatja be Magyarország legégetőbb társadalmi problémáit. Alföldi beszélgetőtársai között akad afgán menekültből lett gíroszárus, roma polgármester és Angliában praktizáló meleg orvos is. A közös bennük, hogy magánügyük egy ország közügye kéne, hogy legyen.

Mi volt az első regény, amit az elejétől a végéig elolvasott?

A nagyanyám adta a kezembe Móra Ferenc *Kincskereső Kisködmön* című könyvét.

Csalódtok már íróban? Kiben és miért?

Csalódtam, de azt nem mondom meg, hogy kiben, mert élő magyar író, és nem kezdenék erről egy polémiát.

Lehet jó író egy szörnyű ember?

Persze, hogy lehet.

Mely írók hatottak önre a leginkább és hogyan?

Először ők jutnak eszembe: Nadas Péter, Tolsztoj, Dosztojevszkij. A „hogyan” nem tudom, egyszerűen beépülnek valami mély zsigeri szinten a lelkembe, gondolom, minden olvasó ember lelkébe. És ezt nem lehet konkrétan tetten érni. Csak annyit történik, hogy ami hat rám, és megérint, az a részemmé válik.

Ha egy irodalmi mű címével kellene jellemeznie az egész életét, mit választana?

Erre nem tudok válaszolni.

Novella / regény / vers?

Regény.

Hallgat (és mikor) hangoskönyveket?

Soha. Olvasni szeretek.

Melyik könyvről füllentette már azt, hogy olvasta?

Nem szoktam ilyet füllenteni. Ha nem olvastam, akkor bevallom.

Melyik az a könyv, amit életében legtöbb-ször olvasott?

Anna Karenina.

Milyen elvek szerint rendezte be a saját könyvespolcát?

Téma szerint csoportosítom a könyveket, különös tekintettel a szakmámhoz tartozó olvasnivalókra. Dráma külön, vers külön, színház külön.

Mit olvas lefekvés előtt?

Nem olvasok lefekvés előtt. Ha véletlenül mégis, akkor drámákat.

Hány könyve van?

Nem tudom. Sok.

Sírt már valaha könyvön? Ha igen, melyiken?

Sokszor. Ugyanúgy hat rám egy jó könyv – sőt, még jobban –, mint egy film

vagy előadás, vagyis nem tudok kiválasztani egy olyan könyvet, amin sokat sírtam.

Hódított meg már valakit könyvvel, verssel, regénnyel? Ha igen, mivel és hogyan?

Nem.

Ki lenne az a néhány ismert ember, akit meghívna magához vacsorázni?

Tolsztoj, Nadas, Picasso vagy Nadas, Arnulf Rainer és a pápa.

Melyik történelmi korban élne legszívesebben?

Reneszánsz vagy ókori Görögország.

Mitől fél a legjobban?

A kormányomtól. A magyar kormánytól.

Mi volt a legboldogabb pillanat az életében?

Ez nem publikus.

Mi idegesíti a legjobban önmagában?

Az időhiányból adódó türelmetlenségem és a lustaságom.

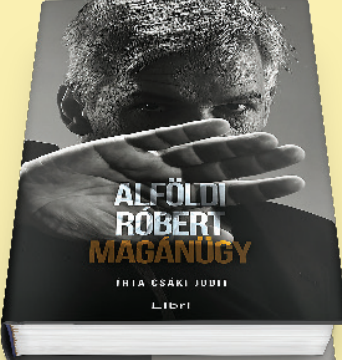
Mi idegesíti a legjobban másokban?

A hazugság és a félelem.

 MAGÁNÜGY
Alföldi Róbert, Csáki Judit

LIBRI 240 3990

HÁROM KÍVÁNSÁG

Mostantól minden számban választunk három könyvet, amit nagyon szeretnénk magyarul is kézbe venni.

SZÖVEG: ROSTÁS ENI

1

A BRIEF HISTORY OF SEVEN KILLINGS

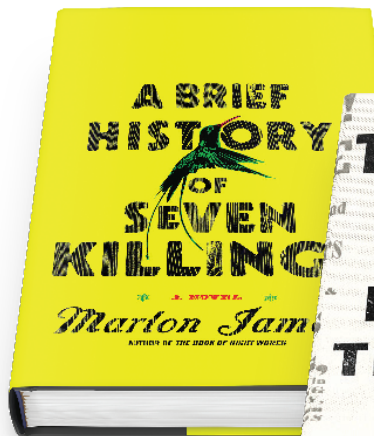
Marlon James

RIVERHEAD 740 28,95 \$

Nem jut eszembe jobb könyv a 21. századból, írta Marlon James harmadik regényéről Irvine Welsh, én pedig hittem neki, és Bécsből cipeltem haza a jamaicai szerző hétszáz oldalas könyvóriását. A brit kiadás keménykötését, mert annak a legszebb a borítója. 1976 decemberének elején, a jamaicai választások és a helyi szociáldemokrata párt, a PNP (People's National Party) által szervezett Smile Jamaica-koncert előtti napokban hét fegyveres támadt Bob Marley házára. A merényletben Marley mellett a felesége és a menedzsere is megsérült. Bár a fellépést a támadás ellenére sem halasztották el, az énekes-dalszerző utána azonnal elhagyta az országot, és két évre Londonba tette át a székhelyét. Kingston utcáin eközben egyre hangosabbak lettek azok a pletykák, amelyek politikai indítatást gyanítottak a merénylet mögött. James, aki rendőr szülei révén mindig első kézből értesült a Jamaica utcáin tomboló erőszakról, az ország legveszélyesebb és leginstabilabb évtizedeibe repít vissza, és a hét feltételezett támadó sorsát követi végig a hetvenes évektől egészen a kilencvenes évekig. CIA-ügynökök, politikusok, újságírók, vérszomjas bandatagok és Keith Richards drogdílere népesíti be az elbeszél harminc évét, James pedig mindegyiküket olyan elképesztően hiteles hangon szólaltatja meg, mintha egész eddigi életében ilyen figurák körében mozgott volna. Dave Eggers szerint sokként

éljük majd meg, ha le kell tennünk a történetet, hogy megegyünk egy szendvicset. Amíg valamelyik magyar kiadó ráugrik a regényre, kitalálom, hogy milyen szendvicstől szeretnék elsőként sokkot kapni.

Miért olvassunk? Az utóbbi évekből egy magyarul megjelent jamaicai regény sem jut eszünkbe, és mert bárhogyan is tagadja, valószínűleg nem létezik olyan ember, aki ne bólogatott volna már elégedetten Bob Marley valamelyik gigaslágerére.

2

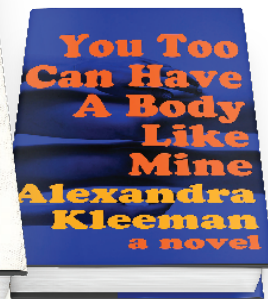
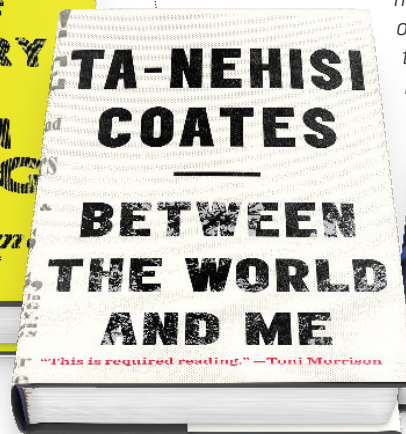
BETWEEN THE WORLD AND ME

Ta-Nehisi Coates

SPIEGEL & GRAU 176 24 \$

Ta-Nehisi Coates a baltimore-i utcán nevelkedett, majd a börtönök helyett, amiket a hozzá hasonló fiatal fekete férfiaknak épített a fehér, középosztálybeli társadalom, a Howard egyetemen kötött ki. Gyerekkoráról és az iskolai élményeiről *The Beautiful Struggle* című memoárjában mesél, második könyvében, a *Between the World and Me*-ben pedig 15 éves kamaszfiához, Samorihoz írt levelet, akinek fel kell valahogy dolgoznia, hogy a világ számára nem olyan biztonságos hely. Coates ismét felidézti nyugat-baltimore-i és egyetemi éveit, de ezúttal apaként és íróként is mesél arról, hogy milyen érzés fekete testben élni Amerikában. Könyve fájdalmasan pontosan időzít, elég csak Fergusonra vagy Trayvon Martin és Eric Garner halálának körülményeire gondolni, vagy rákeresni a *#blackmatterlives* tagra a Twitteren. Coates prózája éleslátó, felkavaró, és kellőképpen szikár ahhoz, hogy kijelenthessük, egyetlen mondata sem felesleges.

Miért olvassunk? A fekete szót túl sok mindenre tudnánk behelyettesíteni Magyarországon, és azért, mert ha Toni Morrison kötelező olvasmányának titulálná, még a telefonkönyvet is hajlandóak lennének végigolvasni.

3

YOU TOO CAN HAVE A BODY LIKE MINE Alexandra Kleeman

HARPER 304 99 \$

Ha egy debütáló regényt *A 49-es tétel* (Pynchon) vagy a *Fehér zaj*hoz (DeLillo) hasonlítanak, akkor annak érdemes adni legalább egy egészen kis esélyt. Alexandra Kleeman a 20. századi olasz testépítő, Charles Atlas egyik hirdetéséből kölcsönözte első könyve címét, ami a megszállottan hajszolt egészséges életmód, a fitnesz és az egész fogyasztói társadalom szatírja, és ami után egy ideig elmegy a kedvünk a narancsfogyasztástól. A regény A, B és C története, akik randizós valóságshow-ban akarnak szerepelni, fátyolos szemmel bámulják a reklámokat a tévében,

jégkrémdiótán vegetálnak, és le vannak nyűgözve egy helyi celebritástól, aki azzal szerzett tizenöt perc hírnevet magának, hogy felvásárolta egy nagyáruház teljes borjűhűs-készletét. Kleeman szurreális, de nagyon is ismerős világában a kapitalizmus mindent és mindenkit uniformizál, és azt is bebizonyítja, hogy bármennyire is szilárdnak hisszük, az identitásunk sokkal képlékenyebb, mint gondolnánk.

Miért olvassunk? Azért, mert hatott már ránk tévéreklám, és akartunk már hasonlítani valaki egészen másra.

A bookline BEMUTATJA

IM*

2015. OKTÓBER 8-10.
MARGÓ IRODALMI FESZTIVÁL

*különkiadás

facebook.com/margofeszt
margofeszt.hu

Závada Péter

© Valuska Gábor

FŐTÁMOGATÓ

bookline

KIEMELT TÁMOGATÓ

BUDAPEST

citibank

EGON 10 éves
Művészeti Díj

KIEMELT PARTNER

Balassai Intézet

SKANDINÁV HÁZ

nka
Nemzeti Kulturális Alap

Libri
KIADÓ

PARTNEREK

TOLDI

NORLA

PROGRAMOK

fisz

m
MŰKÖZMŰVÉSZET

MÉDIATÁMOGATÓ

fidelio litera

k

Jó érzés tudni, hogy mi mindenre képes. Tiguan off-road programmal.

Ha valamikor le is térne a kitaposott útról, a Tiguanban ülve akkor is biztonságban lesz. Egy gombnyomással átkapcsolhat off-road üzemmódba, így a „felező hatású”, a fordulatszám finomabb változtatását lehetővé tevő gázpedálműködés, valamint az ABSplus és a lejtmenetasszisztens segítségével a nehezebb terepszakaszokon is adott a kényelmes és könnyű vezetés. Emellett még számos, vezetőt támogató extra, így a sávtartást segítő „Lane Assist” funkció, a dinamikus kanyarfénnyel kiegészített Bi-Xenon fényszórók vagy éppen a fáradtságérzékelő rendszer biztosítja, hogy a Tiguan vezetője és utasai mindig biztonságban érhessék el úti céljukat.

**További információért keresse fel Volkswagen márkakereskedőjét,
vagy látogasson el a www.volkswagen.hu oldalra!**

Das Auto.